

Bauskas novada zīmola attīstības stratēģija

pētnieciskā daļa

„Bauskas novada zīmola attīstības stratēģijas izstrādes pētnieciskā daļa” nr. BNA/ZI/2016/008. Novada stipro pušu pozicionējums pieaugošas vietu konkurences apstākļos un iesaistītās sabiedrības vērtību un attieksmju kopums Bauskas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā (2012.- 2030.gadam) un Bauskas novada attīstības programmā (2012.-2018.gadam) definēto attīstības mērķu sasniegšanai

Saturs

Ievads.....	4
1. Tiešais darba izpildītājs un tā atbilstošā kompetence	5
2. Darba uzdevums un metodiskais pamatojums.....	5
2.1. Pētījumā iesaistīto respondentu kopu izlase	7
Bauskas novada iedzīvotāji	7
Bauskas novada viesi.....	9
Bauskas novada uzņēmēji un viedokļu līderi.....	9
2.2. Novada zīmolvedības ietvars	10
Vietas identitāte	12
3. Galveno novada attīstību ietekmējošo faktoru salīdzinājums vietu konkurences kontekstā.....	15
3.1. Uzņēmējdarbība Bauskas novadā un galvenie attīstību ietekmējošie faktori ...	15
Ekonomiski aktīvās vienības un Rīgas aglomerācijas ietekme.....	15
Iedzīvotāji darbības vecumā.....	17
Reģistrēto uzņēmumu skaits un struktūra.....	17
Likvidēto uzņēmumu skaits	20
Nodarbinātības sadalījums pa sektoriem	21
3.2. Galvenie apdzīvotības attīstības rādītāji salīdzinājumā ar konkurējošiem novadiem.....	22
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas.....	22
Mājokļu tirgus cenu salīdzinājums	22
3.3. Galvenie tūrisma attīstības rādītāji un jomas konkurētspēja.....	25
Tūrisma resursi un to pieprasījums.....	25
Bauskas novada tūrisma jomas konkurētspējas salīdzinājums	26
4. Bauskas novada publicitātes analīze	29
5. Identitātes veidošanās un novada zīmolvedības simboliskie elementi	35
5.1. Vēsturiskais konteksts.....	35
Zemgaliskais: lielākā senpilsēta un Austrumu zemgaļu centrs.....	35
Nozīmīgs centrs Kurzemes un Zemgales hercogistē	37
Pagasti un vietas identitātes izaicinājumi 20.gs.....	39
5.2. Bauskas novada identitātes elementu izvērtējums	42
Vietas piederība un reģionālā identitāte	42
Vietējās kopienas raksturiezīmes	43
Simboliskās vietas.....	45
Identitāti ietverošie produkti un pakalpojumi	49
Zīmolas sākumi.....	52
Bauskas novada vēstneši – personības.....	54
Bauskas pilsētas raksturs.....	57
Ar Bausku saistīti izteicieni un <i>mīmi</i>	60
Tradīcijas un rituālās darbības identitātes stiprināšanai.....	62
6. Bauskas novada konkurētspējīgās priekšrocības, zīmola vērtības un pozicionējums	64
6.1. Mainīgie ilgtermiņa faktori – mērķi un sasniedzamie rezultatīvie rādītāji.....	64

6.2. Stratēģiskās mērķgrupas un racionālie vai emocionālie apsvērumi vēstījuma veidošanai.....	66
IEDZĪVOTĀJI.....	67
UZŅĒMĒJI.....	74
NOVADA VIESI.....	84
7. Galvenie secinājumi un priekšlikumi Bauskas novada zīmola iespējamai attīstības tematikai.....	88

Attēlu un tabulu saraksts

1.attēls. Bauskas novada zīmolvedības pētījuma precizētais ietvars.....	7
2.attēls. Aptaujā iekļauto Bauskas novada iedzīvotāju kopas izlase.....	8
3.attēls. Aptaujā iekļauto Bauskas novada viesu – viendienas ceļotāju un tūristu kopas izlase.	9
4.attēls. Bauskas novada zīmolvedības veidošanas hierarhiskie līmeņi.....	11
5.attēls. Bauskas zīmolvedības saziņas organizēšana: galveno jomu saikne ar mērķgrupām.	11
6.attēls. Bauskas novada zīmolvedības process – lietotāja un vietas mijiedarbība.....	13
7.attēls. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits reģionos 2013.-2015.	15
8.attēls. Bauskas novada iekļaušanās Rīgas aglomerācijas robežās.	16
9.attēls. Darbspējīgo iedzīvotāju skaita salīdzinājums 2013.-2015.	17
10.attēls. Reģistrēto uzņēmumu skaita salīdzinājums 2013.-2015.	18
11.attēls. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu pēc nodarbināto skaita salīdzinājums.....	20
12.attēls. Likvidēto uzņēmumu skaita salīdzinājums 2013.-2015.	21
13.attēls. Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņu salīdzinājums 2013.-2015.....	22
1.tabula. Divistabu dzīvokļu vidējās tirgus cenu salīdzinājums.	23
2.tabula. Dzīvojamo māju vidējās tirgus cenas salīdzinājums.....	23
14.attēls. Nekustamo īpašumu piedāvājuma vidējās cenas salīdzinājums, euro.....	24
15.attēls. Bauskas tūrisma galamērķa galveno resursu izvietojums.	25
16.attēls. Bauskas tūrisma galamērķa pieprasītākās tūristu piesaistes.....	26
17.attēls. Bauskas tūrisma galamērķa konkurenti ceļotāju skatījumā.	26
18.attēls. Gultasvietu skaita salīdzinājums tūristu mītnēs	27
19.attēls. Tūristu mītnēs apkalpoto viesu un nakšņojumu skaita salīdzinājums 2013.-2015.	28
20.attēls. Tūristu mītnēs apkalpoto vietējo un ārzemju viesu skaita salīdzinājums	28
3.tabula. Bauskas novada publicitātes tematika.....	30
21.attēls. Bauskas novada publicitātes satura noskaņa.....	32
22.attēls. Konkurējošo pakalpojumu centru meklējumu biežums Google.lv	32
23.attēls. Bauskas pils meklējumu biežums Google.lv.....	33
24.attēls. “Bauska Castle” un “Rundāle Palace” meklējumu biežums Google.....	33
25.attēls. Nameja gredzens Mežotnes pagasta ģerbonī	36
26.attēls. Latvijas kultūras kanonā iekļautā Zemgales savrupā viensēta.	38
27.attēls. Latvijas kultūras kanonā iekļautie Zemgales tautas tērpa elementi – Bauskas brunči.....	39
28.attēls. Bijušā LPSR Bauskas rajonā ietilpstošo kolhozu karte.....	41
29.attēls. Bauskas novada teritorijā nozīmīgo vietu veidošanās dinamika un ģerboņi.	42
30.attēls. Vietējās sabiedrības piederības sajūtas vērtējums.	43
31.attēls. Bauskas novada iedzīvotāju atšķirīgās iezīmes viesu vērtējumā.	44

32.attēls. Bauskas novada iedzīvotāju minētās galvenās atšķirības no jelgavniekiem vai lietuviešiem.....	44
33.attēls. Ķirbaksalas upju satece – nozīmīgākā simboliskā vieta pilsētā.....	45
34.attēls. Nozīmīgākās simboliskās vietas Bauskas pilsētā sabiedrības uztverē.....	47
35.attēls. Nozīmīgākās simboliskās vietas Bauskas novadā ārpus pilsētas sabiedrības uztverē	48
36.attēls. Produkti – Bauskas novada vēstneši	50
37.attēls. Laulību ceremoniju norises vietas Bauskas novadā	52
38.attēls. Bauskas novada identitāti raksturojošie publiskie pasākumi	54
39.attēls. Personības – Bauskas novada vēstnieki	56
40.attēls. Bauskas cilvēciskais raksturojums – iedzīvotāju citāti	57
41.attēls. Bauskas cilvēciskais raksturojums – viesu citāti	58
4.tabula. Bauskas pilsētai veltītie raksturvārdi un tēlainais salīdzinājums	58
42.attēls. Ar Bauskas novadu saistītie mīmi.....	61
43.attēls. Iedzīvotāju minētās rituālās darbības baušķenieku sajūtas radīšanai.....	63
44.attēls. Bauskas kafējnicu Patriotiskās nedēļas reklāmas plakāts	63
5.tabula. Bauskas novada ilgtermiņa attīstības mērķi un prioritātes	64
6.tabula. Bauskas novada attīstības izvērtēšanas pamatrādītāji un to kontrole 2016.g.	65
45.attēls. Bauskas novada prioritārās mērķgrupas iedzīvotāju, uzņēmēju un ceļotāju segmentā	66
46.attēls. Bauskas novada pievilcība prioritāro mērķgrupu segmentā	67
47.attēls. Bauskas novada stipro pušu nozīmīgākie atslēgvārdi	68
48.attēls. Bauskas novada pievilcība dzīvošanai vietējo iedzīvotāju vērtējumā.....	69
49.attēls. Bauskas novada piemērotība pastāvīgai dzīvošanai iedzīvotāju vērtējumā.	69
50.attēls. Iedzīvotāju ieteikuma raksturs Bauskas novadam kā dzīvesvietai.	70
51.attēls. Bauskas novada pievilcība uzņēmēju vērtējumā.	75
52.attēls. Bauskas novada uzņēmējdarbības vides stiprās puses – racionāli.....	76
53.attēls. Faktori kas varētu veicināt uzņēmējdarbības uzsākšanu Bauskas novadā pēc uzņēmēju vērtējuma	81
54.attēls. Bauskas novada pievilcība tūrismam ceļotāju vērtējumā.	84

Ievads

Bauskas novada zīmola koncepcijas izveides pamatojums: Bauskas novada zīmolvedības stratēģija ir cieši saistāma ar novada ilgtermiņa attīstības dokumentiem – Bauskas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2012.-2030.gadam, Bauskas novada attīstības programmu 2012.-2018.gadam un nozaru attīstības stratēģijām (kultūras, sporta, tūrisma, uzņēmējdarbības u.c.). Tās **mērķis ir paaugstināt pilsētas un novada pagastu konkurētspēju tās galveno mērķgrupu – pilsētas iedzīvotāji, uzņēmēji un novada viesi – piesaistē un lojalitātes nodrošināšanā**: Mērķgrupu pieeju Bauskas novada izaugsmes nodrošināšanai stratēģiski pastiprina Latvijas izaugsmes modelis¹ un ar to saistītie galvenie valsts attīstības dokumenti – *Latvija 2030* un Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. - 2020. gadam. Bauskas novada zīmola stratēģijas izveides pamatojums saistīts ar pieaugošo novadu un atsevišķu pilsētu, apdzīvotu vietu konkurenci uz tiem pašiem resursiem – cilvēkresursu piesaisti, finansējumu, sabiedriskām aktivitātēm, vietu mediju telpā u.c.

Mērķtiecīgi attīstot novada pozīciju galveno mērķgrupu grupu piesaistē, vienlaikus tiek stiprināta vietējo kopienu piederības sajūta novadam un vietu identitāte palīdz rosināt pozitīvas pārmaiņas dažādās jomās. Pārdomāta iesaistīto pušu koordinācija un efektīvākie integrētās komunikācijas līdzekļi, ko pastiprina vienota vizuālā identitāte rada vienota vēstījuma pēctecīgumu ilgākam laika posmam, pārsniedzot pašvaldību vēlēšanu ciklu. Mērķtiecīgi un vienoti strādājot ar galvenajām mērķgrupām, tiek stiprināts arī Bauskas novada zīmols plašākā sabiedrībā – aug apbrīns par pilsētu, vēlme lepoties ar to bijušajiem baušļeniekiem vai rodas vēlme izvēlēties to kā mācību vietu ģimnāzijas skolēniem no citiem novadiem. Pieaugošas vietu konkurences apstākļos par vieniem un tie pašiem resursiem, bet jo īpaši cilvēkresursiem, kas ir tik nozīmīgi novada izaugsmē, šāda dokumenta lietderība ir ļoti aktuāla.

Papildu izaicinājums ir novads pēc īstenotās administratīvi teritoriālās reformas. Lai arī Bauskas novads izveidojās 2009. gada 1. jūlijā un ir pagājuši jau septiņi gadi, tomēr vietas identitātes nostiprināšanai nepieciešams ilgāks laiks un nojaušams, ka piederība pilsētai un pagastiem, atsevišķiem ciemiem vai Zemgalei kā reģionam ir spēcīgāka nekā novadam. Lai nodrošinātu novada zīmolvedības stratēģijas ilgtspēju, pētnieciskai daļai jābūt strukturētai ciešā saistībā ne tikai ar pašvaldības atbildības sfērām un funkcijām, ko nosaka likums par pašvaldībām, bet daudz vairāk – sasaistot ar mērķgrupām, kas ir adresāti - attiecīgi iesaistītās puses kā labuma guvēji. Pētnieciskajai daļai skaidri jāidentificē Bauskas novada priekšrocības gan praktiskajā, gan emocionālajā sfērā gan iedzīvotāju, gan uzņēmēju, gan viesu piesaistes virzienā. Tas darāms integrēti – salīdzinājumos ar tiešāko citu novadu konkurenci un ilgtspējīgas novada attīstības stratēģijās definētajiem mērķiem un izaugsmes ambīcijām.

¹ Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā. (2005). Pieejams: http://www.saeima.lv/Likumdosana/8S_DK/lasa-dd=LM0815_0.htm#b

1. Tiešais darba izpildītājs un tā atbilstošā kompetence

Darbs ir izstrādāts pašvaldības iepirkuma „Bauskas novada zīmola attīstības stratēģijas izstrādes pētnieciskā daļa” nr. BNA/ZI/2016/008 ietvaros. Pētījuma izstrādi nodrošina *SIA Nocticus*. Uzņēmums specializējas reģionālās attīstības vai tūrisma analītisko pētījumu veikšanā un vietu attīstības stratēģiju izstrādē, uzņēmēju konsultēšanā un darbsemināru vadīšanā kā arī dažāda mēroga vietu (pašvaldības, tūrisma galamērķa) zīmolveidības stratēģiskās daļas izstrādē. Šo jautājumu risināšanā jēgpilna sadarbība bijusi gan ar vairākām pašvaldībām (piemēram, Valmieras, Ventspils pilsētu vai Kocēnu, Burtnieku, Kokneses Gulbenes novadu u.c.), gan tīkolveida struktūrām (Vairākām lauku partnerībām – vietējām rīcību grupām, Gaujas NP tūrisma klasteri *EnterGauja*, Eiropas Gastronomijas reģionu tīklojumu, reģionālajām tūrisma asociācijām, Latvijas Pašvaldību savienību, Latvijas lauku konsultāciju centru u.c.). Starptautiskā mērogā nodrošināta kvalitatīva Latvijas puses pētnieciskā daļa vairākiem Eiropas Savienības līmeņa pētījumiem – sadarbībā ar *ECORYS, ārvalstu universitātēm*, u.c. Uzņēmums iesaistījies vairāku nozīmīgu nacionāla mēroga pētījumu veikšanā – Baltijas jūras piekrastes antropogēnās slodzes novērtējums u.c. Uzņēmuma valdes priekšsēdētāja, Dr.geogr. Andra Klepera kompetencē ir nodevuma saturiskā kvalitāte ar visām saistītajām pētniecisko daļu komponentēm. Kompetence pētniecībā regulāri papildināta, darbojoties Vidzemes Augstskolā, kā apliecinājums tam ir nozares piešķirtais apbalvojums “Gada Cilvēks Tūrismā” 2011.gadā, Latvijas Ekonomikas foruma piešķirtie apbalvojumi par vairākiem kopīgiem pētījumiem u.c. Konkrētā darba uzdevuma veikšanai – kvantitatīvo un kvalitatīvo datu iegūšanai un interpretācijai no uzņēmuma darbiniekiem piesaistīts Dr.oec. Justs Dimants. Viņa kompetence ietver pieredzi ar tautsaimniecības galveno rādītāju analīzi, līdzšinējiem oriģināliem pētījumiem par tirgvedības saturu un dažādām ietekmes pusēm, mērķauditorijām. Līdztekus tam arī valsts un privātu uzņēmumu komunikācijas stratēģiju attīstīšanu un ieviešanu, kā arī mediju komunikācijas koordinēšanu Baltijas valstīs.

Nodevuma gala versijai **jāveicina Bauskas novada zīmolveidības stratēģijas attīstīšana un pašvaldības ilgtermiņa dokumentos definēto mērķu efektīvāka sasniegšana**. Uzņēmums jau iepriekš vairākkārt sadarbojies ar Bauskas pašvaldību, citustarpā veicot bijušā Bauskas rajona padziļinātu tūrisma situācijas analīzi un stratēģisko attīstības virzienu definēšanu.

Lauka pētījumu norises laikā viena no metodēm ietver mobilā uzņēmuma biroja izveidi Bauskā – nedēļas ietvaros īstenojot daļu no lauka pētījuma, dzīvojot līdzīgu novada ikdienas ritmam un veicot arī tiešos novērojumus, izmantojot dažādus Bauskas novada pakalpojumus. Šo metodiski plānoto laiku paredzēts papildināt ar vairākiem izbraukumiem noteiktu pasākumu ietvaros. Definētais uzdevums tiek veikts saskaņoti ar pašvaldības iesaistītajām pusēm, uzturot dialogu un konsultēšanos jau pētījuma norises laikā. Pētnieku neitralitāte un attālinātā dzīvesvieta no pašvaldības sniedz priekšrocību panākt lielāku uzticību no datu sniedzējiem dažādās pretrunīgākās situācijās, garantējot datu precīzu un anonīmu interpretāciju.

2. Darba uzdevums un metodiskais pamatojums

Pētnieciskās daļas saturs par esošā Bauskas novada tēla analīzi un zīmolveidības vadlīnijām organizēts atbilstoši pašvaldības definētajam darba uzdevumam:

- 1) ārējās vides un sabiedrības virzības tendenču ieskicēšana, lai apzinātu mainīgos ilgtermiņa ietekmējošos faktorus;

- 2) asociatīvā fona analīze par priekšstatu, kāds par Bausku izveidojies līdz šim katrā no galvenajām mērķgrupām un plašākā sabiedrībā;
- 3) novada pievilcības faktoru identificēšana dažādās mērķgrupās (un to prioritātes), akcentējot identitātes un vietas piederības sajūtas izvērtējumu;
- 4) novadu simbolizējošo elementu un nozīmīgāko priekšrocību (fiziskajā un emocionālajā jomā) identificēšana saistībā ar mērķtiecīgu vēstījumu galvenajām mērķgrupām.

Lai to sasniegtu, izmantota plaša dažādu iesaistīto pušu viedokļu analīze:

- 25 Bauskas novada uzņēmēju daļēji strukturētās intervijas;
- 35² padziļinātas intervijas ar dažādu jomu viedokļu līderiem, kas cieši saistīti ar novadu;
- 486 novada iedzīvotāju aptauja;
- 500 Bauskas novada ceļotāju (gan tūristu, gan viendienas apmeklētāju) aptauja;
- Tiks izmantoti arī jau iepriekš veikto oriģinālo pētījumu dati, cita – sekundārās informācijas analīze.
- Vienlaikus tiek integrēta pētnieciskā darbība novadā notiekošajos tematiski cieši saistītos pasākumos: Bauskas ainavu arhitektu plenērā, uzņēmēju konsultatīvajā padomē u.c.

Paralēli oriģinālo pētījuma datu ievākšanai, veikta sekundāro datu analīze atbilstoši darba uzdevumu saturam:

- 1) ārējo tendenču situācijas analīze (ar PEST ietvaru) un Bauskas novada konkurētspējas novērtējums galvenajās pozīcijās, salīdzinot ar citiem reģionālas nozīmes attīstības centriem un novadiem;
- 2) zīmolvedības konteksta izvērtējums galvenajos attīstības dokumentiem: Bauskas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012.- 2030.gadam, Bauskas novada attīstības programma 2012.-2018.gadam un nozaru attīstības stratēģijas (kultūras, sporta, tūrisma u.c.) ar ietekmi uz Bauskas novada izaugsmi;
- 3) mediju analīze pēc nozīmīgākajiem atslēgvārdiem saistībā ar prioritārajām mērķgrupām.

Visu iegūto datu interpretācijas iznākums ir **argumentēti secinājumi ar priekšlikumiem zīmolvedības stratēģijas izstrādei un novada stratēģiskā pozicionējuma veidošanai kontekstā ar identificētajām vērtībām, sasniedzamajiem mērķiem un konkrētām prioritārām mērķgrupām.**

Padziļināti definētas:

- alternatīvas par Bauskas novada zīmola iespējamo attīstības tematiku ar zīmola stāsta koncepcijas idejām un komunikācijas stilu;
- zīmola vērtības, novada pilsētas kā personības raksturojums un novada konkurētspējīgajām Bauskas novada priekšrocībām (gan praktiskajā, gan emocionālajā jomā).

² Šī ir darba gaitā ieviesta korekcija, izvirzot lielāka skaita nepieciešamību intervijām ar dažādu jomu viedokļu līderiem, vienlaikus samazinot interviju skaitu ar novada uzņēmējiem, taču pastiprinot to izlases reprezentivitāti. Vairākos gadījumos viedokļu līderi ir vienlaikus uzņēmēji, taču intervijās paužot plašāku viedokli par novada attīstību – ne tikai uzņēmējdarbības jomā.

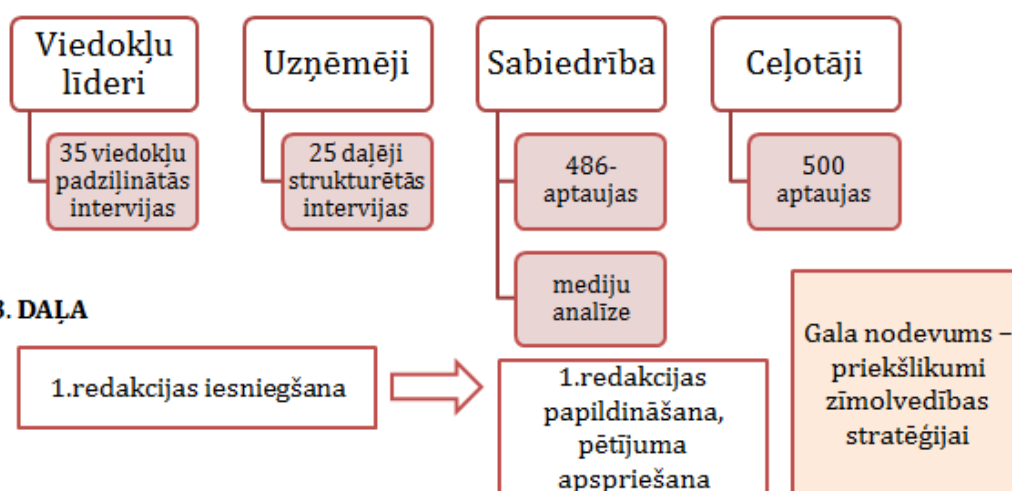
Kopējā pētījuma struktūra sadalīta trīs galvenajos etapos (sk. 1.attēlu). Darba gaitā pilnveidojot metodi, precizēts viens no definētajiem uzdevumiem – daļu no uzņēmēju daļēji strukturētajām intervijām pārceļot uz viedokļu līderu padziļinātajām intervijām. Intervējamo atlase veidota proporcionāli darbības jomām un pēc pašvaldības vadošo darbinieku ieteiktā saraksta.

Bauskas novada zīmola attīstības stratēģijas izstrādes pētījuma dizains

1. DAĻA

2. DAĻA – pamatā tiek īstenota klātienē Bauskas novadā

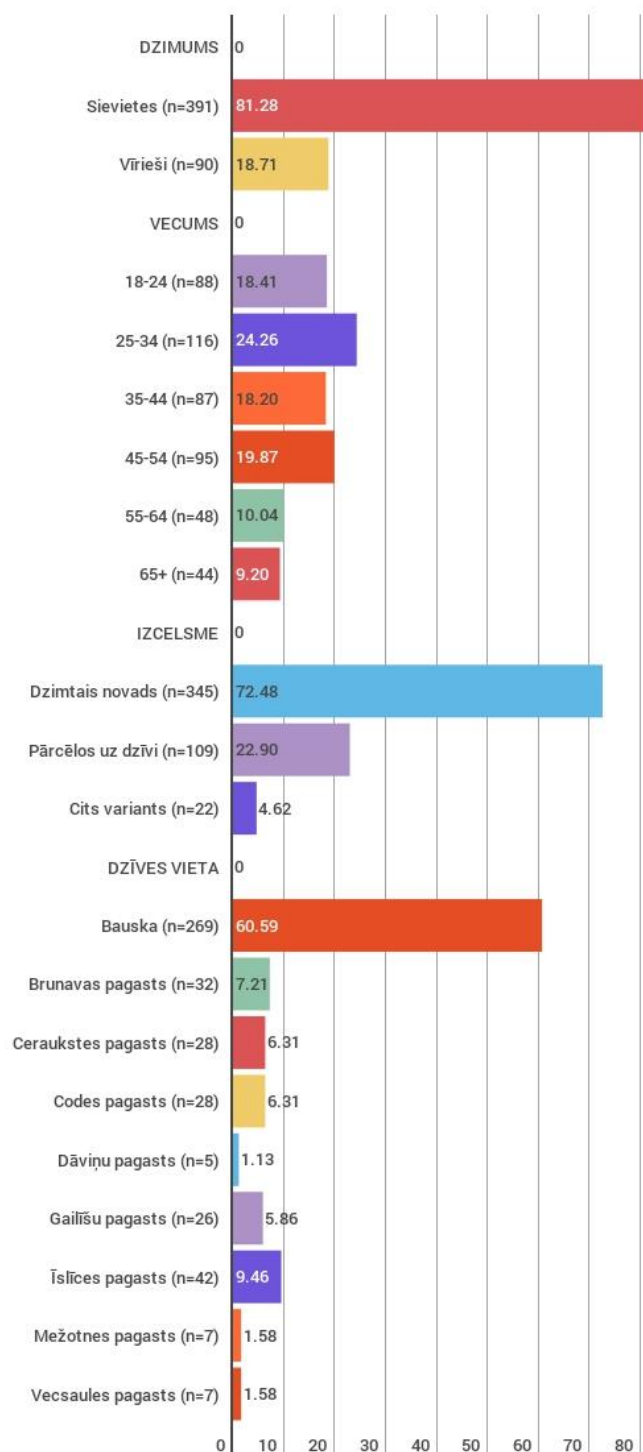
1.attēls. Bauskas novada zīmolvēdības pētījuma precizētais ietvars.

Bauskas novada izaugsmei prioritārās mērķgrupas (iedzīvotāji, uzņēmēji, viesi) veidojamas ar konkrētāku apakšsadalījumu: piemēram, Bauskas ģimnāzijas skolēnu piesaiste no citiem novadiem, tūristu dalījums starp vietējiem un ārvalstu u.c.). Taču var būt arī ārpus novada esoši resursi kas var būt nozīmīgi Bauskas novada attīstībai (piemēram, Kandavas tehnikuma Saulaines struktūrvienība no jauniešu piesaistes viedokļa tuvākajam pakalpojumu centram), ko ir būtiski analizēt kopsakarībās – ar plašāku skatījumu.

2.1. Pētījumā iesaistīto respondentu kopu izlase

Bauskas novada iedzīvotāji

Kopumā aptaujāti 487 iedzīvotāji, kam par pamatu izmantota nejaušā izlase, ievērojot teritoriālās pārstāvniecības proporcionalitāti.

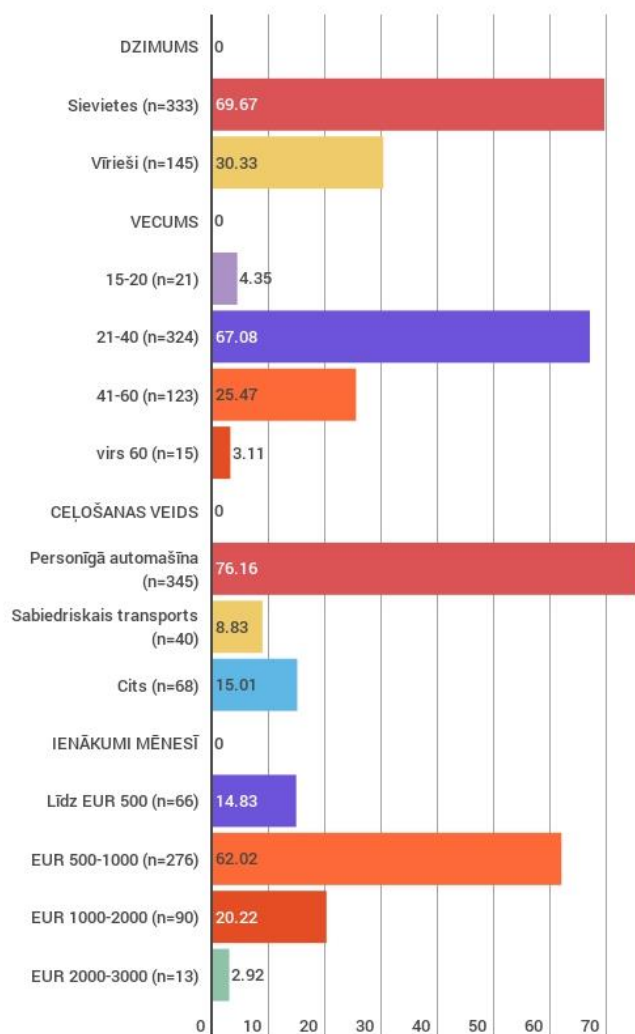
2.attēls. Aptaujā iekļauto Bauskas novada iedzīvotāju kopas izlase.

Svarīgs nosacījums, lai aptaujā būtu ietverti iedzīvotāji no pilsētas un visiem pagastiem, turklāt iedzīvotāju skaits, kas dzīvo ārpus pilsētas būtu ~1/3 robežās. Pārējās izlases pazīmes sadalījās pēc nejaušības principa. Vecuma grupas pārstāvētas vienmērīgi, taču vairāk pārstāvētas iedzīvotāju grupas nodarbinātības vecumā, kas arī ir galvenā novada zīmolvēdības stratēģijas mērķauditorija. Svarīgi izlasē bija iekļaut iedzīvotāju kopu (23%), kas pārcēlušies uz dzīvi Bauskas novadā, izaicinot viedokļus par dažādu vietu pievilcību. Izceļas lielāks sieviešu viedokļa īpatsvars, kas apzināti netika kalibrēts, jo vienlaikus pastāvēja dažādas aptaujas norises metodes (tiešās intervijas, saite uz aptauju novada populārākajā ziņu portālā, pašvaldības mājas lapā

vai aizpildāmo anketu pieejamība visās novada bibliotēkās). Pētījuma rezultāti salīdzināti starp dzimumu paustajiem viedokļiem, taču esošie jautājumi neietver tādas, kur būtu vērojama krasa viedokļu atšķirība, tāpēc kopumā dati reprezentē novada iedzīvotāju viedokli. Aptauja norisinājās no jūnija līdz oktobrim.

Bauskas novada viesi

Kopumā aptaujāti 502 Bauskas novada viesi, vadoties pēc nejaušas izlases principa.

3.attēls. Aptaujā iekļauto Bauskas novada viesu – viendienas ceļotāju un tūristu kopas izlase.

Aptaujas tika veiktas tiešo interviju veidā dažādās vietās – pie populārākajiem tūrisma objektiem, Bauskas vecpilsētā, degvielas uzpildēs stacijās u.c. Aptaujas vienlaikus bija pieejamas aizpildīšanai Bauskas TIC, kā arī saite uz to aizpildīšanu bija pieejama Bauskas novada mājas lapas un saistīto sociālo kontu (*Facebook*) tūrisma sadaļā. Tika izmantota tiešo e-pastu metode ceļotāju individuālai uzrunāšanai, kā arī anketu aizpildīšanas veicināšanai izmantota balvu izloze ar novada tūrisma piedāvājumu iekļaušanu. Aptauja norisinājās no jūlija līdz septembrim.

Bauskas novada uzņēmēji un viedokļu līderi

Kopumā intervēti 29 Bauskas novada uzņēmēji pēc daļēji strukturētās intervijas pieejas. Nozīmīgākās atlatē pazīmes: tie visi pārstāv uzņēmuma augstākā līmeņa

vadību: uzņēmumu īpašnieki, valdes locekļi, direktori, attīstības vai tirgvedības struktūru vadītāji uzņēmumā. Izlasē tika iekļauti uzņēmēji no lielākajiem Bauskas novada ražotājiem vai pakalpojumu sniedzējiem, vienlaikus nodrošinot dažādu jomu pārstāvniecību: lauksaimniecība, ražošana (tostarp Pārtikas produktu, dzērienu ražošana), celtniecība, mazumtirdzniecība, viesmīlība (ēdināšanas un izmitināšanas pakalpojumi) un citi pakalpojumi (tai skaitā zobārstniecība, skaistumkopšana), arī ar uzņēmējdarbību saistīta izglītība un NVO vadīšana. Intervēto uzņēmēju vecums no 25 līdz 65+ gadiem.

Viedokļu līderu intervijas veidotas pēc Bauskas novada attīstības nodaļas ieteikumiem, ietverot gan pašvaldības vadošo amatu pārstāvjus un vairāku struktūrvienību vadītājus, vairāku pagastu pārvalžu vadītājus, NVO sektoru, iedzīvotāju iniciatīvu grupu aktīvākos dalībniekus, žurnālistus, kultūras un izglītības darbiniekus u.c. Kopskaitā veiktas 35 viedokļu līderu padziļinātās intervijas.

Papildinoši iegūto rezultātu interpretācijai izmantoti materiāli no vairākiem sabiedriskiem pasākumiem – no Bauskas arhitektu plenēra, uzņēmējdarbības konsultatīvās padomes sēdēm, tūrisma pakalpojumu sniedzēju darba grupas sanāksmes, pētnieku tiešajiem novērojumiem regulāro Bauskas pilsētas un novada vizišu laikā. Atsevišķi analizēti publiski pieejamie sekundārie dati (statistikas dati, stratēģiskie attīstības dokumenti) un veikta mediju analīze pētījuma tematikas kontekstā.

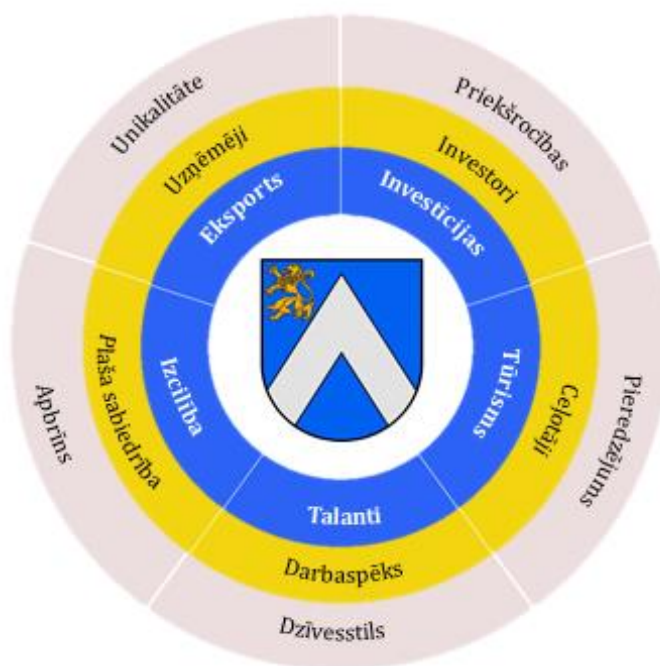
2.2. Novada zīmolvedības ietvars

Galvenais vēstījums par Bauskas novadu veidojas no prioritārajām mērķgrupām definētajiem labumiem – gan pragmatiskiem un funkcionāliem, gan emocionāliem. To pastiprina vietas raksturīgās iezīmes, simboli, vēsture un sabiedrības attīstība, kas to atšķir no citiem novadiem. Visbiežāk ar infrastruktūras labumu izcelšanu ir par maz, jo jāasniedz noteikts infrastruktūras un pakalpojumu standarts, lai pilsēta varētu saukties par pilsētu, vai novads atbilstu gaidām par tajā pieejamo infrastruktūru un pakalpojumiem. Tāpēc ir svarīgi pastiprinoši veidot dialogu ar galvenajām mērķgrupām arī no emocionālās puses. Par pilsētu, ciemu un novadu kā par cilvēcisku personību, kuru var iemīlēt, kurai var pieķerties, ar kuru lepoties, ko apbrīnot no malas, kuras nākotnes izaugsmei ir vēlme veltīt gan personisko, gan pilsonisko iniciatīvu un resursus.

Atsevišķi izceļami Bauskas pilsētvides dizaina galvenie akcenti un raksturojuma elementi kontekstā ar kopējiem novada izaugsmes mērķiem. Tas palīdz pozicionēt pilsētu un novadu kā īpašu starp citām konkurējošām vietām, kāpina vietas pievilcību, izmantojot vēstījuma ziņā savstarpēji papildinošu un vienotu, vizuālās identitātes ziņā saskaņotu zīmolvedības pamatni. Tāpēc priekšlikumiem zīmolvedības stratēģijā jābūt cieši fokusētiem uz galvenajām mērķgrupām, akcentējot tām svarīgas tēmas un ietverot galvenos vēstījumus ikdienas saziņā. Piemēram, kādi izcili notikumi raisa apbrīnu plašā Latvijas auditorijā par Bauskas novadu? Vai kāda dzīvesstila un vērtību kopiena dos priekšroku dzīvei mazpilsētā vai piepilsētā, laukos – pat neskatoties uz zemākiem ienākumiem vai citiem nosacījumiem salīdzinājumā ar galvaspilsētu vai reģiona centru.

4.attēls. Bauskas novada zīmolvedības veidošanas hierarhiskie līmeņi.

5.attēls. Bauskas zīmolvedības saziņas organizēšana: galveno jomu saikne ar mērķgrupām.

Avots: Pielāgots pēc Bloom Consulting, 2016

Zīmolvedības attīstībai svarīgi vērtēt gan novada kopienas iekšējo piederības sajūtu, gan vietas tēla pusi plašākā sabiedrībā – asociatīvo kopumu, ko citi domā par Bausku vai novadu. Vienlaikus zīmolvedība kā mērķtiecīgs attīstības vadības process vedina pastiprināt vēstījumu par vietas stiprajām pusēm un konkurētspējīgajām priekšrocībām – kā pašvaldība vēlētos, lai citi par novadu vai pilsētu domā, ko vairāk apbrīno. Tam jābūt patiesam, taču pietiekami uzskatāmi paustam, kas vērtējams kā izaicinājums kontekstā ar kāda tūrista citātu par Bauskas novadam piederīgajiem: “Sava darba darītāji – skaļi nekliedz, klusi cilvēki, kas rūpīgi dara savu darbu un kopj

savu zemīti". Noskaidrojot tēla pusi, var saprast, vai tas ir uztverts, pārprasts vai vispār trūkst asociatīvā kopuma, kas raksturo Bauskas novadu un tā izaugsmes mērķus.

Vietas identitāte

Vietas identitāte ir viena no indivīda un sociālo grupu identitātēm, kas veido piederību vietējai kopienai. Identitātes galvenais jautājums ir vienkāršs: "Kas es esmu? Kas mēs esam? Kam piederu/-am?" Vietējā ciema, apkaimes, pagasta, pilsētas vai novada, arī reģiona vai nacionālās piederības saturā iekļaujas:

- psiholoģiskā dimensija (piemēram, lepnums, emocionālā attieksme pret savu, arī citām kopienām),
- kultūras dimensija (vērtības, tradīcijas, valoda, kultūrteksti),
- teritoriālās piederības dimensija (arī uzskati par mājām, dabu, ainavu, pilsētvidi),
- kolektīvās atmiņas dimensija (attieksme pret pagātnes sasniegumiem, zaudējumiem, pāridarījumiem, vēstures stāsti un mīti)
- politiskā dimensija (attieciības ar pašvaldības varu, tiesības, pienākumi, pilsoniskā pozīcija)³

Piederības sajūta ir svarīga esības jēga, pašidentifikācijas, sociālā un psiholoģiskā komforta un drošības daļa, bez tās cilvēks jūtas vientuļš un nevajadzīgs. Identitātes veidošanai un uzturēšanai un uzturēšanai allaž ir divas puses. Indivīds **pats nosaka** savu piederību, kopienai, ko uzskata par savējo. Vienlaikus būtiska ietekme ir **ārējiem faktoriem**: ģimenei, skolai, medijiem, draugiem, sociālajiem tīkliem, dzimtenei un dzīvesvietai. Identitāte ir indivīda izvēles un vērtību mijiedarbe ar sociālajām ietekmēm un struktūrām. Mūsdienās raksturīga identitāšu daudzveidība, mainība un sīva savstarpējā konkurence. Ja nacionālā identitāte ir viena no noturīgākajām un pastāvīgākajām, tad piederība novadam vai vietai var tikt mainīta un iegūta arvien no jauna⁴. No pašvaldību zīmolvedības viedokļa tāpēc ir divi galvenie virzieni:

- 1) stiprināt vietējās kopienas identitāti, emocionālu pieķeršanos vietai;
- 2) radīt apbrīna raksturu vietai, lai arī citi vēlētos ar to saistīties, apmeklēt, iepazīt

Svarīgākie identitāti veidojošie elementi vispārīgi administratīva novada kontekstā, ir

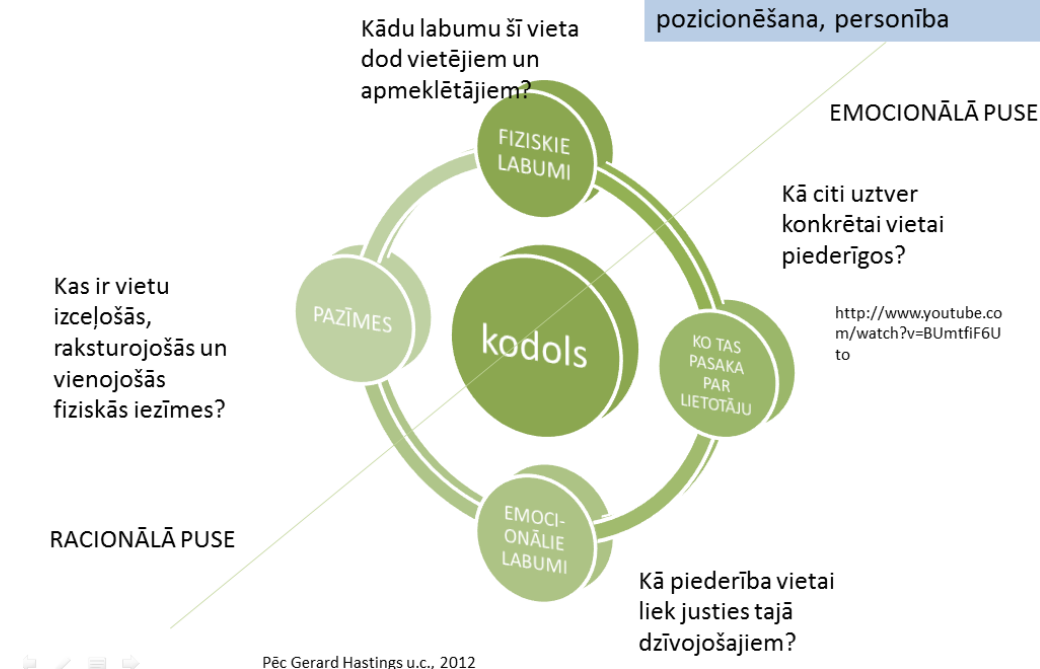
- 1) kopīga dzīvesvieta mērogā no novada piederības līdz ielai un mājai pilsētā vai ciemā vai reģionālai (tālāk arī nacionālai u.c. piederībai);
- 2) institucionalizētās varas telpa – šajā kontekstā pašvaldība, kurā nākas dzīvot;
- 3) sociālā atšķirība vai pozicionējums, piederība noteiktam sociālam slānim, kultūriezīmes;
- 4) vērtību orientācija un ar to saistītais dzīvesstils kā cilvēkus vienojošais vai distancējošais identitātes faktors.

³ Guibernau, M. (2007). *The Identity of Nations*. Cambridge. Polity Press. P.11-25.

⁴ Miller, D. (1997). *On Nationality*. Oxford: Oxford University Press. P.22-24.

Identitāte, vietas vērtības

Zīmola identitātes elementi:
pamatideja, vērtības solījums,
pozicionēšana, personība

6.attēls. Bauskas novada zīmolvedības process – lietotāja un vietas mijiedarbība.

Avots: pēc Hastings u.c., 2012

Bauskas novada kā cilvēku kopienas dzīvesvietas nozīmīga kvalitatīva iezīme ir dabas vides savdabība, īpaši ainava un klimatiskā ietekme. Vietu zīmolvedības kontekstā svarīgi vides raksturlielumi ir:

- 1) vienreizība jeb unikalitāte;
- 2) robežas kā fiziskās, sociālās un individuālās telpas sadalījuma zīmes;
- 3) fiksācija telpā jeb iesakņošanās kādā vietā, kas rada stabilitātes un drošības jūtas pretstatā nedrošībai un nemieram vietai nepiesaistītā bezsākņu eksistencē

Vietas unikalitāte izpaužas divējādi: pirmkārt, apdzīvotu vietu nevar aizņemt cits – nedz indivīds, nedz grupa, otrkārt, unikāla ir šīs vietas savdabīgā ainava un klimatiskie apstākļi, kas ietekmē tās iedzīvotāju raksturu. Piemēram, ziemeļnieku noslēgtība, tipiskā rudens depresija, racionalitāte, vēsums un distance mijiedarbībā ar citiem ir saistīta ar ilgstošo tumsas un aukstuma periodu, kā arī skaudriem izdzīvošanas nosacījumiem. Telpu norobežojošie dabas veidojumi (Bauskas gadījumā – upes) ietekmē šo vietu iedzīvotāju raksturu tādējādi, ka viņi izteiktāk saglabā robežu izjūtu mijiedarbībā ar citiem. Var droši apgalvot, ka telpas kvalitātes ietekmē cilvēku rakstura īpašības. Piemēram, nostalgija senu pilsētu iedzīvotājiem, ja viņi ir pārcēlušies uz kādu jaunāku pilsētu, kura būvēta pēc racionāla plānojuma. Tāda noskaņa ir sveša līdzenuma un moderno, racionāli veidoto taisnlīniju ielu pilsētu iedzīvotājiem⁵.

Sociālas grupas identitāte ir saistīta ar pašsaglabāšanās tieksmi un īpašu semiotiku, kas to veicina. Sociālo grupu reprezentējošie simboli iedalās šādi:

- 1) personas – izcilas personības;
- 2) priekšmetiski simboli – karogi, ģerboņi, emblēmas, zīmogi, svētvietas;
- 3) noteiktas rituālas darbības.

⁵ Simmel, G., 1992

Identitāte šajā pētījumā tiek uzsvērtā kā daudzslāņaina dažāda satura un apjoma pašapziņas struktūra saistībā ar telpas fizisko, ģeogrāfisko un sociālo dalījumu. Idejiskais uztveres savietojums ar realitāti balstīts uz Bauskas pilsētas, Bauskas novada, Zemgales reģiona vai mazāka mēroga (pagasta, ciema, apkaimes) dimensijām. Identitāte ir apzināta saistībā ar vietējās sabiedrības piesaisti vietai telpā un pašsaglabāšanās stratēģijām un taktikām (galvenās no tām ir konservatīvisms vai, gluži pretēji, atvērtība pārmaiņām, elastība, ātra pielāgošanās spēja jauniem apstākļiem), kā arī identitātes simboliskām zīmēm, kas marķē sociālo grupu atšķirības un saliedē ap simboliem⁶.

Metodoloģiskais kopums tiek cieši sasaistīts ar Bauskas novada attīstības vajadzībām, vietējo mērogu un realitāti, nozīmīgām aktualitātēm, sabiedrības plaša viedokļa iesaisti, subjektīvu sajūtu summu, ko izprotot, ir vieglāk rosināt pozitīvas pārmaiņas.

⁶ http://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/sppi/tautas/Ad_locum_2014.pdf

Pētnieciskā daļa

3. Galveno novada attīstību ietekmējošo faktoru salīdzinājums vietu konkurences kontekstā

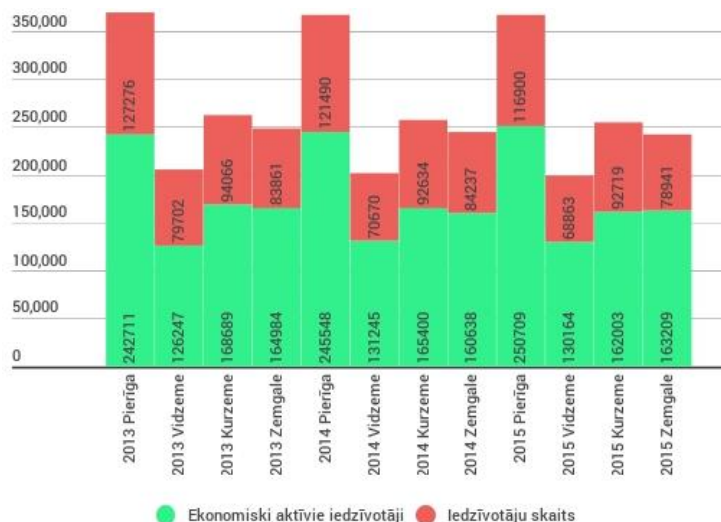
Bauska, būdama starp 21 reģionālās nozīmes attīstības centru,⁷ konkurē ar citiem līdzīgiem centriem uz tiem pašiem resursiem: uzņēmējdarbības piesaisti, iedzīvotāju piesaisti un noturēšanu, apmeklētāju piesaisti uz pasākumiem, tūrisma objektiem, skolēnu piesaisti vidusskolām vai radošu un kvalificētu darbaspēka piesaisti u.c. Tāpēc arī vērtējot zīmola konkurētspēju, saistību ar izvirzītajiem mērķiem svarīgi akcentēt pozicionējumu starp citiem līdzīgiem reģionālās nozīmes attīstības centriem. Tāpēc turpmāk veidots salīdzinājums, nevis ar tuvāko nacionālās nozīmes attīstības centru – Jelgavu, kurai ir citi resursi un administratīvā nozīme, bet ar vairākiem reģionālās nozīmes attīstības centriem. Tie izvēlēti pēc vairākiem kritērijiem:

- 1) līdzīgs attālums no Rīgas (no dzīves vietas / darbavietas & mobilitātes perspektīvas);
- 2) tuvs novietojums – citi tuvākie reģionālās nozīmes attīstības centri;
- 3) līdzīgi resursi (piemēram izteikts pilsētas akcents tūrismā vai uzņēmējdarbībā u.c.).

Līdz ar to zīmolvedības un attīstības mērķu kontekstā nozīmīgāko konkurētspējas rādītāju salīdzinājums veikts starp šādām pilsētām: **Bauska, Dobeles, Tukums, Cēsis**. Izvērtējums ietver nozīmīgākās sfēras atbilstoši zīmolvedības mērķgrupu dalījumam.

3.1. Uzņēmējdarbība Bauskas novadā un galvenie attīstību ietekmējošie faktori

Ekonomiski aktīvās vienības un Rīgas aglomerācijas ietekme

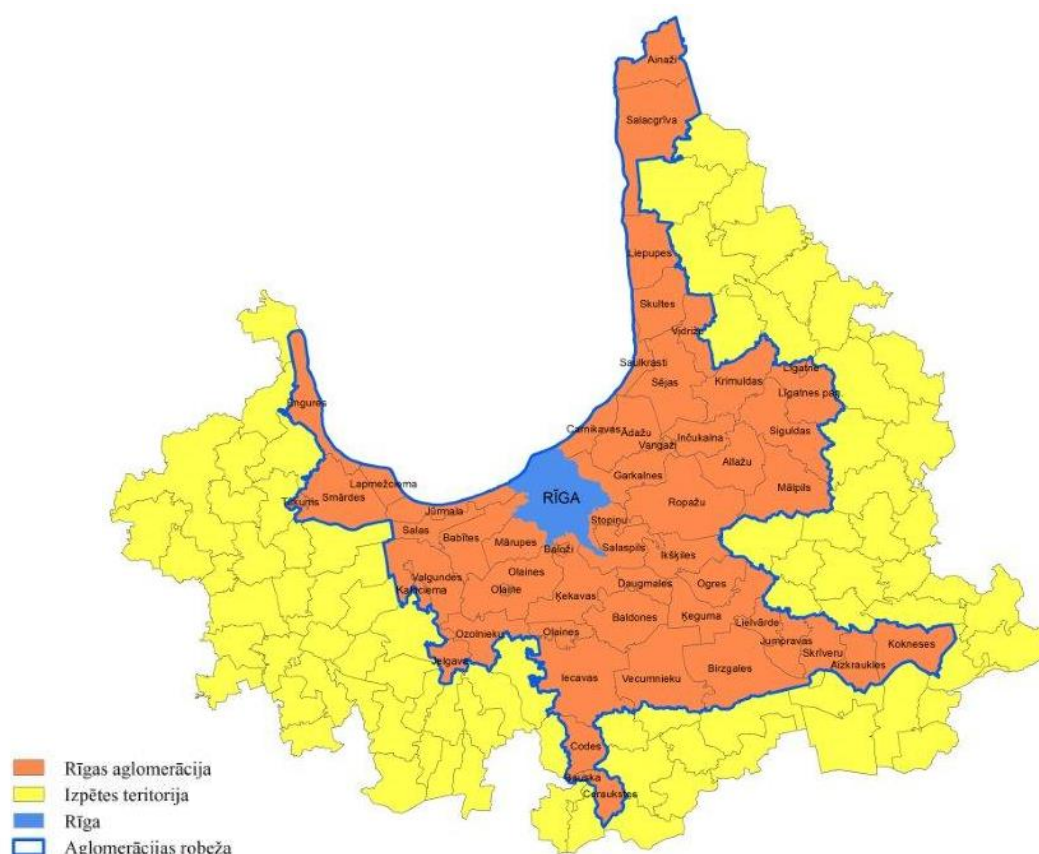

7.attēls. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits reģionos 2013.-2015.

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, 2016

⁷ http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/KAC_pilotprojekts/?doc=18699

Zemgalē (tostarp Bauskas novadā, arī Dobeles novadā) pēdējos trīs gadu laikā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits piedzīvo nelielas svārstības, taču kopumā ir stabils. Savukārt Vidzemē (ietilpst Cēsu novads) 2014. gadā, salīdzinot ar 2013. gadu, novērojams ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita pieaugums, 2015. gadā atkal samazinoties, taču saglabājot līmeni, kas ir augstāks, nekā 2013. gadā. Kurzemē novērojama neliela ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita samazināšanās, taču to skaits pieaug Pierīgā (ietilpst Tukuma novads). Izmaiņas statistikā parāda, ka samazinoties kopējam iedzīvotāju skaitam, reģionālā līmenī palielinās konkurence par ekonomiski aktīvo iedzīvotāju piesaisti. Tāpat novērojama arī svārstmigrācija, kas izteikta Bauskas novadam ietilpstot Rīgas aglomerācijas robežās⁸.

8.attēls. Bauskas novada iekļaušanās Rīgas aglomerācijas robežās.

Avots: Krišjāne Z. u.c., 2014⁹

Uzņēmējdarbībai pievilcīgāko pilsētu Baltijas mēroga TOP20 neviena no salīdzināmo novadu pilsētām nav iekļauta. Žurnāls *Forbes* kopš 2014. gada salīdzina Baltijas reģionu pilsētu rādītājus, veidojot biznesam pievilcīgāko pilsētu sarakstu. Kā kritēriji izmantoti sociālie rādītāji (iedzīvotāju skaits, studentu skaits), iedzīvotāju pirktspēja (strādājošo vidējā darba samaksa, dzīvojamās platības cena), darījumu klimats (esošās uzņēmumu ķēdes, bankas, ēdināšanas iestādes, autosaloni, azartspēļu zāles, apģērbu veikali, pārtikas un saimniecības veikalu tīkli, uzņēmumu reģistrācijas cena pa valstīm), noturība pret krīzi (dzīvojamo platību dinamika pēdējos septiņos gados, bezdarba līmenis), infrastruktūra (transports), pilsētas mēra reputācija, potenciālie draudi uzņēmējdarbībai, komforts (viesnīcas, to gultasvietu skaits),

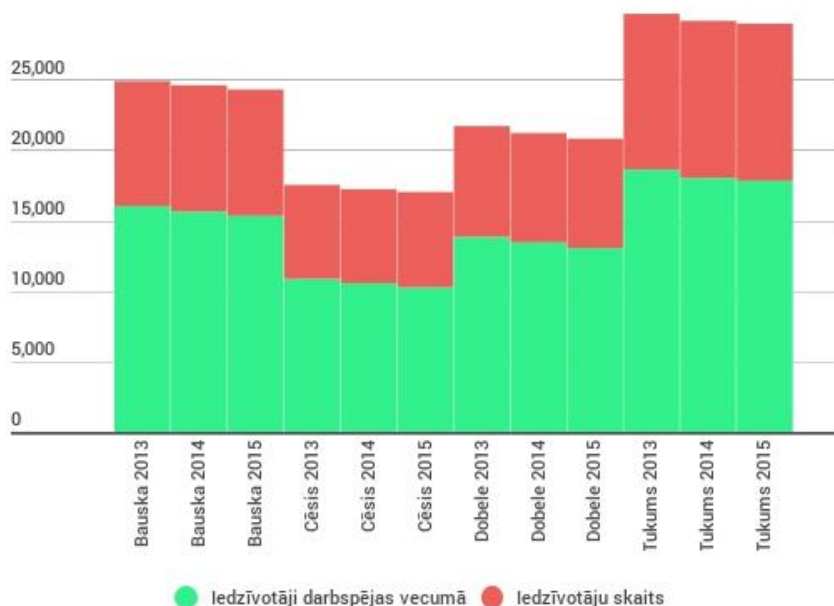
⁸ Z.Krišjāne M.Bērziņš, E.Apsīte-Beriņa, A.Bauls, Iedzīvotāju mobilitātes reģionālās iezīmes Latvijā, ziņojums Latvijas Universitātes 72. konferencē, 2014. gada februāris.

⁹ Z.Krišjāne M.Bērziņš, E.Apsīte-Beriņa, A.Bauls, Iedzīvotāju mobilitātes reģionālās iezīmes Latvijā, ziņojums Latvijas Universitātes 72. konferencē, 2014. gada februāris.

attālums no galvaspilsētas¹⁰¹¹. Savukārt vērtējumā Latvijas līmenī Tukums ieņem piekto vietu aiz Ventspils, Liepājas, Jelgavas un Valmieras sociālo rādītāju grupā no desmit saņemot 10, pirktspeju novērtējot ar 7, darījumu klimatu ar 10, noturībā pret krīzi ar 1, infrastruktūru ar 5 un komfortu arī ar pieci. Pēc šiem rādītājiem, kā arī ņemot vērā turpmākos salīdzinošos uzņēmējdarbības vides rādītājus, Tukuma novads kā reģionālais centrs Rīgas aglomerācijā ir vairāk attīstīts uzņēmējdarbības jomā, salīdzinot ar Bausku.

Iedzīvotāji darbības vecumā

Tendence novados ir vienāda – novērojama darbības iedzīvotāju skaita samazināšanās, skatīt attēlu. 2013. gadā Bauskas novadā 64,5% no visiem iedzīvotājiem bijuši darbības vecumā, Dobelē 63,9%, Cēsīs 62,1% un Tukumā 62,6%. Novados attīstības tendences ir līdzīgas – 2015. gadā iedzīvotāju skaits darbības vecumā visos salīdzināmajos novados samazinās viena procenta robežās. Taču reālajos skaitļos Bauskas un Tukuma novados, esot lielākos pēc iedzīvotāju skaita, visvairāk samazinās iedzīvotāju skaits darbības vecumā.

9.attēls. Darbības iedzīvotāju skaita salīdzinājums 2013.-2015.

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, 2016.

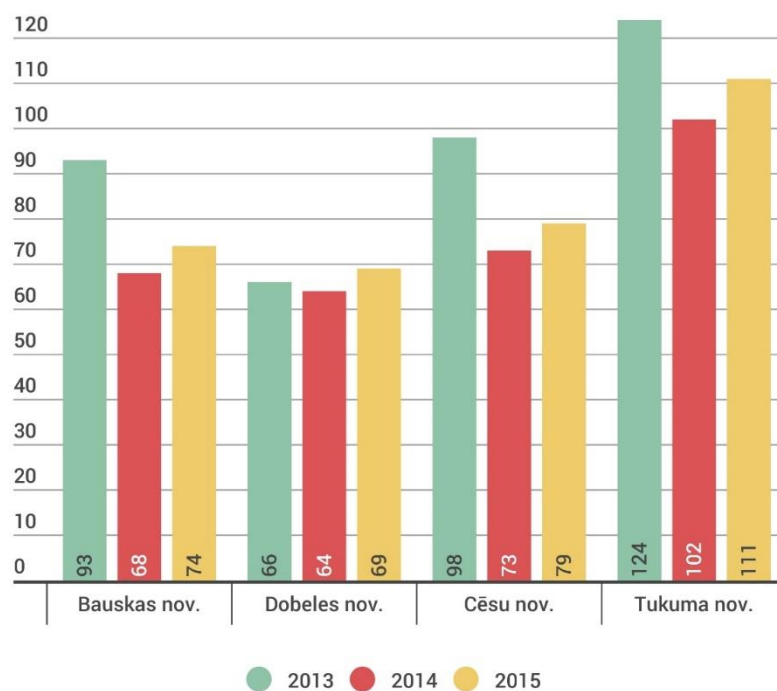
Reģistrēto uzņēmumu skaits un struktūra

Pēc reģistrēto uzņēmumu skaita¹² Tukuma novadā novērojama lielākā aktivitāte, 2015. gadā reģistrēti 111 uzņēmumi, savukārt Cēsu novadā 79, Bauskas novadā 74 un Dobeles novadā 69. Salīdzinot 2013 un 2014. gadu, tikai Dobeles novadā reģistrēto uzņēmumu skaits pieaudzis, attiecīgi 2013. gadā 66, 2014. gadā 64 reģistrēti uzņēmumi. Pārējos novados reģistrācijas aktivitāte kopumā samazinājusies, 2014.

¹⁰Žurnāla Forbes 2015. gada 6. izdevuma lpp.51

¹¹ Reģistrēto uzņēmumu skaita dinamika novados 2013-2015. Statistikas uzņēmumu reģistrs – Datubāze. Centrālā statistikas pārvalde, 2016. pieejams: <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/statistikas-uznemumu-registrs-datubaze-30077.html>

gadā samazinoties par 22-25 uzņēmumiem, 2015. gada pieaugot par 6-9 uzņēmumiem, tomēr nesasniedzot 2013. gada līmeni. Kopējā ārējo faktoru ietekmētā tendence novados ir līdzīga, tomēr pēdējo trīs gadu laikā neviens no salīdzināmajiem novadiem nav spējis ar iekšējo resursu potenciāla aktivizēšanu veikt nozīmīgāku “izrāvienu” uz citu fona.

10.attēls. Reģistrēto uzņēmumu skaita salīdzinājums 2013.-2015.
Avots: Centrālā statistikas pārvalde, 2016

Savukārt visvairāk ekonomiski aktīvu uzņēmumu uz 1000 iedzīvotājiem¹³, aprēķinā ietverot tirgus sektora uzņēmumus: pašnodarbinātas personas, individuālos komersantus, komercsabiedrības, zemnieku un zvejnieku saimniecības, 2014. gadā bijuši Cēsu novadā – 90, Tukuma novada 66, Bauskas novada 65 un Dobeles novadā 59. Salīdzinot ar 2013. gadu, visos salīdzināmajos novados ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem palielinājies par 3 – 6 uzņēmumiem, turklāt iedzīvotāju skaita samazināšanās šo attiecību būtiski neietekmē.

Salīdzinot novadus pēc uzņēmumu lieluma, visos novados, kur salīdzinātas tirgus sektora statistikas vienības: pašnodarbinātās personas, individuālie komersanti, komercsabiedrības, zemnieku un zvejnieku saimniecības. Ārpus tirgus sektora statistikas vienības: fondi, nodibinājumi un biedrības, valsts budžeta iestādes, pašvaldību budžeta iestādes, visos salīdzināmajos novados dominē mazi uzņēmumi, kuros nodarbināti līdz 9 darbiniekiem. Bauskas novadā 93,82%, Cēsu novadā 93,29%, Tukuma novadā 93,17% un Dobeles novadā 92,98%. Savukārt pēc darbības veidiem visos novados visvairāk pārstāvētās nozares¹⁴:

- 1) Mazajos uzņēmumos ar deviņiem darbiniekiem vai mazāk: (vismaz 100 uzņēmumiem katrā nozarē) arī ir līdzīgas: lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un

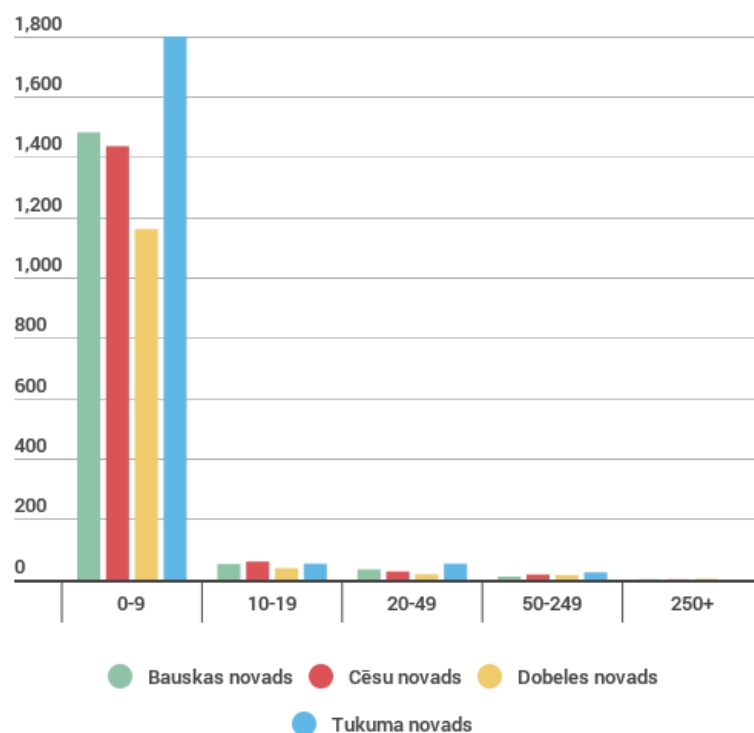
¹³ Reģistrēto uzņēmumu skaita dinamika novados 2013-2015. Statistikas uzņēmumu reģistrs – Datubāze. Centrālā statistikas pārvalde, 2016. pieejams: <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/statistikas-uznemumu-registrs-datubaze-30077.html>

¹⁴ <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/statistikas-uznemumu-registrs-datubaze-30077.html>

- motociklu pakalpojumi; augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības.
- 2) Uzņēmumos ar 10-19 darbiniekiem: (vismaz 10 uzņēmumi katrā nozarē) vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu pakalpojumi, lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (izņemot Cēsu novadu, kur šajā nozarē tikai viens uzņēmums).
 - 3) Uzņēmumos ar 20-49 darbiniekiem: (vismaz 5 uzņēmumi katrā nozarē): lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (izņemot Cēsu novadu, kur šajā nozarē 4 uzņēmumi), būvniecība (izņemot Dobeles novadu, kur šajā nozarē tikai viens šāds uzņēmums), vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu pakalpojumi (izņemot Dobeli, kur šajā nozarē atbilstošajiem kritērijiem vien divi uzņēmumi).
 - 4) Vidēja lieluma uzņēmumos ar 50-250 darbiniekiem pārstāvēta: mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus (Cēsu novadā četri uzņēmumi), pārtikas produktu ražošana (Tukuma novadā seši uzņēmumi), augkopība un lopkopība, saistītas palīgdarbības (Dobeles novadā pieci uzņēmumi), automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība (Cēsu novadā četri uzņēmumi), apstrādes rūpniecība (Tukuma novadā 11 uzņēmumi, Dobeles nov. – seši, Cēsu nov. - četri un Bauskas nov. – divi), lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība – Dobeles novadā pieci uzņēmumi.
 - 5) Lielie uzņēmumi ar 250 un vairāk darbiniekiem: apstrādes rūpniecībā (Dobeles novadā divi uzņēmumi, Bauskas novadā – viens uzņēmums), vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu (Dobeles novadā - viens uzņēmums), transports un uzglabāšana (Cēsu novadā viens uzņēmums). Tukuma novadā šāda izmēra uzņēmumi nav reģistrēti, lai gan Tukuma novadā spēcīgāk pārstāvēta apstrādes rūpniecība, kur ir 23 uzņēmumi ar darbinieku skaitu 20-249.

Lai arī viena no biežāk pieminētajām Bauskas novada raksturiezīmēm ir attīstītā lauksaimniecība ar modernizētiem uzņēmumiem, kopējā uzņēmējdarbības un nodarbinātības struktūrā ietekme nav tik liela. Dominē nelieli, lai arī ļoti spēcīgi uzņēmumi ar augstiem ienākumiem, lielu apgrozījumu. Bauskas novadā ir vairāk nekā 100 lauksaimniecības uzņēmumi ar darbinieku skaitu līdz deviņiem, vismaz 10 uzņēmumi ar 10-19 darbiniekiem, vismaz pieci ar 12-49, bet nevienā no tiem nodarbināto skaits nepārsniedz 50. Ar zemkopības kultūru dominanci novada ainavā izceļas arī Dobeles novads, mazāk Tukuma novads, citādi no salīdzinātajiem tas nav tik raksturīgi vienīgi Cēsu novadam. Tomēr zemkopībai Zemgales centrā ir lielāka simboliskā vērtība un no vērtības saražošanas un produkcijas noieta tirgiem šī joma pārstāv novada ārējo tirdzniecību. Latvijā 19 saimniecības audzē kviešus tūkstoš un vairāk hektāru platībā, teju puse no šiem graudaudzētājiem ir ārvalstnieki. Lielākais kviešu audzētājs Bauskas novadā – SIA “Uzvara–lauks” vienlaikus ir lielākais Latvijā, kas pieder vietējam kapitālam. Latvijā kopā 820 saimniecības audzē kviešus 100 un vairāk hektāros (kas ir minimālās platības, lai būtu efektīvāka lauksaimnieciskā uzņēmējdarbība). Kopumā Lauku atbalsta dienestā platību maksājumiem kviešu platības 2014.gadā bija pieteikuši 13 444 audzētāji¹⁵. Lielākie kviešu audzētāji ir no Zemgales: SIA “Uzvara–lauks” (~4030 ha platībā), SIA “Dobele Agra S.I.A.” (~2930 ha) un SIA “PS Līdums” (~2390 ha).

¹⁵ <http://www.la.lv/lielakie-kviesu-audzetaji-2013/>

11.attēls. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu pēc nodarbināto skaita salīdzinājums

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, dati par 2014.g., 2016

No visas Bauskas novada teritorijas lauksaimniecības zeme aizņem 80,4% jeb 63 259,2 ha, turklāt tās ir nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijas, kuru auglība pārsniedz 50 un 60 balles. Visvairāk augstvērtīgo lauksaimniecības zemju ir Gailīšu, Īslīces un Mežotnes pagastā. Saskaņā ar Lauku atbalsta dienesta 2010.gadā veikto lauksaimniecības zemju apsekojumu Bauskas novadā ir apkopti 95% lauksaimniecībā izmantojamās zemes, kas ir krietni virs vidējā valstī (84%). Tendencei saglabāties, 2016.gadā var teikt, ka lauksaimniecības attīstībai brīvu zemju novadā vairs praktiski nav.

Likvidēto uzņēmumu skaits

Likvidēto uzņēmumu skaits laika posmā no 2013.-2015. gadam pieaudzis visos salīdzināmajos novados. Bauskas un Dobeles novadā 2013. gadā bijis visaugstākais likvidēto uzņēmumu skaits – 58, Tukuma novadā 52 un Cēsu novadā 31 uzņēmums. Līdz 2015. gadam likvidēto uzņēmumu skaits visos salīdzināmajos novados pieaudzis, Bauskā pat vairāk, nekā pārējos novados, savukārt 2015. gadā krasāk pieaudzis Cēsu un Tukuma novados, Bauskai saglabājot otro vietu pēc visvairāk likvidētajiem uzņēmumiem.

Reģistrēto uzņēmumu bilance ir negatīva. 2013. gadā Bauskas novadā likvidēto uzņēmumu skaits pārsniedz reģistrēto, taču pārējos salīdzināmajos novados reģistrēto uzņēmumu skaits joprojām pārsniedz likvidēto uzņēmumu skaitu. 2015. gadā visos salīdzināmajos novados likvidēto uzņēmumu skaits pārsniedz reģistrēto uzņēmumu skaitu. Tomēr jāņem vērā, ka pēdējo piecu gadu laikā visa valstī novērojam tendence jaunu uzņēmumu reģistrācijas samazināšanās.

12.attēls. Likvidēto uzņēmumu skaita salīdzinājums 2013.-2015.

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, 2016.

Nodarbinātības sadalījums pa sektoriem

Visvairāk aizņemto darbavietu publiskajā sektorā, ar to saprotot komercsabiedrības ar valsts vai pašvaldību kapitāla daļu līdz 50%, visu veidu komercsabiedrības bez valsts vai pašvaldību kapitāla daļas, individuālie komersanti, kā arī zemnieku un zvejnieku saimniecības ar nodarbināto skaitu 50 un vairāk, 2015. gadā bijušas Dobeles novadā – 2359, (2013. gadā 2225 un 2014. gadā 2443). Savukārt Tukumā 2289, (2013. gadā 2376 un 2014. gadā 2156). Cēsīs 1983, (2013. gadā 1639 un 2014. gadā 1885) un Bauskā 1077, (2013. gadā 985 un 2014. gadā 1026). Bauskas novads šajā rādītāja ievērojami atpaliek no citiem reģionālajiem centriem.

Sabiedriskajā sektorā, kur ietilpst valsts un pašvaldību iestādes un to komercsabiedrības, komercsabiedrības ar valsts vai pašvaldību kapitāla daļu 50% un vairāk, kā arī nodibinājumi, biedrības, fondi un to komercsabiedrības, visvairāk aizņemtās darbavietas 2015. gadā bijušas Tukumā – 2527 (2013. gadā 2555 un 2014. gadā 2435). Otrs lielākais aizņemto darbavietu skaits sabiedriskajā sektorā bijis Cēsīs – 2289 (2013. gadā 2318 un 2014. gadā 2310), kam seko Dobeles novads 2289 (2013. gadā 2158 un 2014. gadā 2245) un Bauska 2108 (2013. gadā 2039 un 2014. gadā 2115). Arī šeit darbavietu skaits ir zemāks, salīdzinot ar pārējiem reģionālajiem centriem, tomēr starpība ir ~10% robežās.

Vispārējās valdības sektorā, kas ietver valsts un pašvaldību budžeta iestādes, sociālās apdrošināšanas fondu, valsts un pašvaldību kontrolētas un finansētas kapitālsabiedrības, ko atlasa atbilstoši EKS 2010 valdības sektora veidošanas kritērijiem, visvairāk aizņemtas darba vietas 2015. gadā bijušas Tukuma novadā – 2250, (2013. gadā 2142 un 2014. gadā 2238), sekojot Dobeles novadam – 1877, (2013. gadā 1810 un 2014. gadā 1896), Bauskas novadam 1763, (2013. gadā 1693 un 2014. gadā 1770) un Cēsu novadam 1756, (2013. gadā 1759 un 2014. gadā 1780).

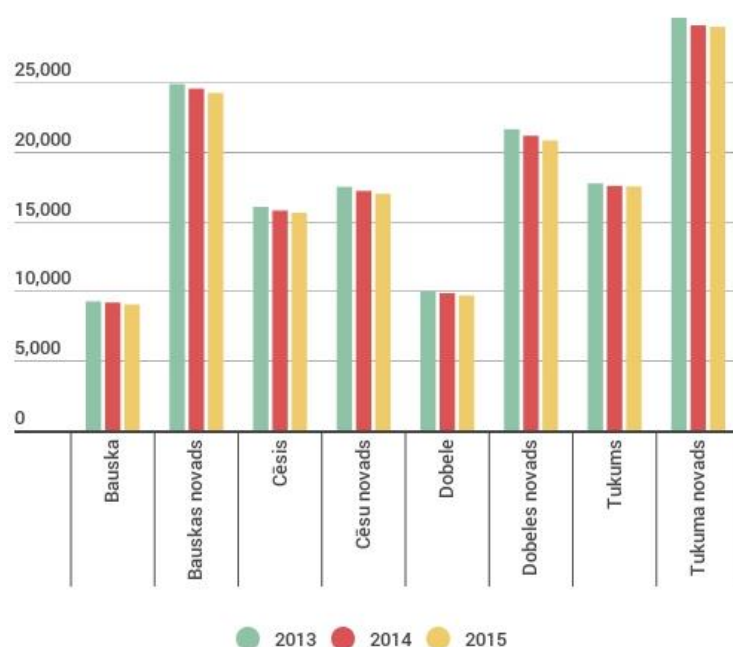
Bauskas novadā 2015. gadā sabiedriskajā sektorā bijušas visvairāk aizņemtās darba vietas, pēc kura seko vispārējais valdības sektors un privātais sektors. Cēsu un Tukuma novados sabiedriskais sektors ieņem pirmo vietu pēc aizņemto darba vietu

skaita, otrajā vietā ierindojot privāto sektoru un trešajā vispārējo valsts sektoru. Savukārt Dobeles novadā visvairāk aizņemto darba vietu ir privātajā sektorā, kam seko sabiedriskais sektors un vispārējais valdības sektors.

3.2. Galvenie apdzīvotības attīstības rādītāji salīdzinājumā ar konkurējošiem novadiem

Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas

Bauskas pilsētā un novadā, tāpat kā identificētajos salīdzināmajos reģionālās nozīmes attīstības centros Dobelē, Cēsīs un Tukumā (pilsētās un novados) pēdejo trīs gadu laikā novērojama pastāvīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās tendence, skatīt attēlu. Ņemot vērā to, ka visos salīdzināmajos novados pastāvīgo iedzīvotāju skaits samazinās, uzskatāms, ka galvenā konkurence par iedzīvotāju piesaisti pastāv Latvijas un migrantu galamērķa valstu līmenī. Novadu līmenī nepieciešams radīt apstākļus, kas emigrāciju palīdzētu samazināt vai apturēt. Zīmolveidības aspektā tas nozīmē izcelt novada stiprās puses, kuras kopumā varētu veidot labāku alternatīvu, par teorētiski iegūstamo aizbraukšanas gadījumā.

13.attēls. Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņu salīdzinājums 2013.-2015.

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, 2016

Tautsaimniecības statistikā publiski pieejami dati ietver ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita izmaiņas dinamiku reģionālā griezumā, kur Pierīga (ietilpst Tukuma novads) ir vienīgais reģions no salīdzināmajiem, kurā kopš 2013. gada novērojams ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita pieaugums, ņemot vērā to, ka kopējais pastāvīgo iedzīvotāju skaits tendenciozi samazinās. Zemgalē (ietilpst Bauskas un Dobeles novads) 2014. gadā, salīdzinot ar 2013. gadu, novērojams ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita samazināšanās, kas turpinās arī 2015.gadā.

Mājokļu tirgus cenu salīdzinājums

Metodika salīdzināmo mājokļu – dzīvokļu tirgus cenu izvēlei: no Latvijā populārākā sludinājumu portāla *Ss.lv* piedāvājuma izvēlēti pirmie desmit divistabu

dzīvokļu pārdošanas un īres sludinājumi attiecīgajos salīdzinātajos reģionālās nozīmes centros, kārtojot sludinājumus pēc to ievietošanas datuma. Ietverti gan dzīvokļi pilsētā, gan novada teritorijā. Divistabu dzīvokļi uzskatāmi par pieprasītāko mājokļa veidu jaunām ģimenēm, kas atbilst novada izaugsmes mērķiem, piesaistot jaunu, kvalificētu darbaspēku. Metodika salīdzināmo mājokļu – dzīvojamo māju izvēlei bija līdzīga: no populārākā sludinājumu portāla *Ss.lv* izvēlēti pirmie desmit māju pārdošanas un īres sludinājumi pēc datuma. Izlasē ietvertas mājas un būves, kurās iespējams dzīvot un kuras paredzētas privātam, individuālam pielietojumam, (netika ietvertas daudzdzīvokļu mājas, nepabeigtas, neapdzīvojamās mājas, kā arī ēkas vai ēku kompleksi, kuros paredzēta komercdarbība).

1.tabula. *Divistabu dzīvokļu vidējās tirgus cenu salīdzinājums.*

Avots: Sludinājumu portāla *Ss.lv* dati, jūnijs, 2016

	Bauska	Cēsis	Dobele	Tukums
Pārdošanas cenas arit.vid.	19534	24380	13005	17560
N	19	25	14	22
n	10	10	10	10
Min	3500	10500	3500	5800
Max	58600	55000	29150	44000

Kopumā nekustamo īpašumu īres tirgū salīdzināmajos novados ir zems piedāvājums. Bauskā divistabu dzīvokļu kategorijā pieejams viens piedāvājums par 150 euro mēnesī, Cēsīs divi piedāvājumi par 180 euro un 220 euro mēnesī, Dobelē nav neviena piedāvājuma un Tukumā četri piedāvājumi trīs cenu kategorijās – 65, 200 un 250 euro mēnesī. Savukārt dzīvojamo māju kategorijā tikai Bauskā un Cēsīs ir īres piedāvājumi – Bauskā viens, kur cena nav norādīta un Cēsīs divi piedāvājumi par 250 un 1200 euro mēnesī.

2.tabula. *Dzīvojamo māju vidējās tirgus cenas salīdzinājums.*

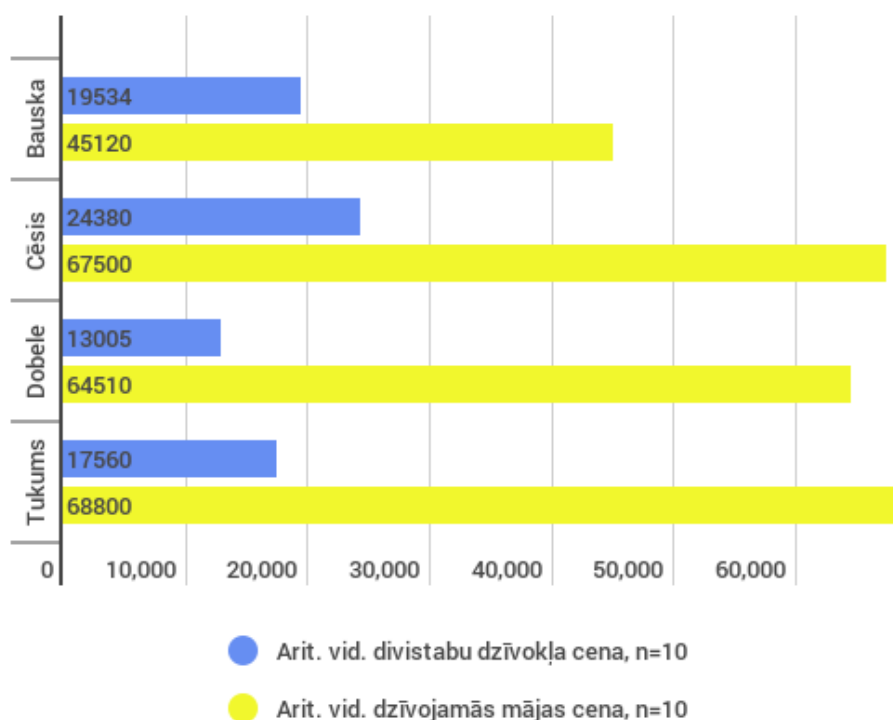
Avots: Sludinājumu portāla *Ss.lv* dati, jūnijs, 2016

	Bauska	Cēsis	Dobele	Tukums
Pārdošanas cenas arit.vid.	45120	67500	64510	68799,9
N	26	54	10	45
n	10	10	10	10
Min	8000	9000	18000	9990
Max	125000	420000	255000	1200000

Divistabu dzīvokļu pārdošanas tirgū salīdzināmajos novados visvairāk piedāvājumi pieejami Cēsu novadā – 25, Tukuma novadā pieejami 22 piedāvājumi, Bauskas novadā 19 un Dobeles novadā 14. Salīdzinot vidējās cenas, visdārgākie divistabu dzīvokļu piedāvājumi pieejami Cēsīs, kur cenu aritmētiskais vidējais ir 24380 euro.

Otra dārgākā vidējā cena pieejama Bauskā – 19534 euro, kam seko Tukums 17560 euro un Dobele 13005 euro. Lētākajā segmentā Dobelē minimālā cena ir 3500

euro un maksimālā nepārsniedz 30000 euro, ka arī dārgākajā Cēsu novadā minimālā cena ir salīdzinoši augsta – 10500 euro nu maksimāla 55000 euro. Kopumā vidējās divistabu dzīvokļu cenas reģionālās nozīmes centru novados ir līdzīgas. Salīdzinot ar konkurējošiem novadiem, Bauskas novadā mājokļu pārdošanas cenas ir nedaudz lētākas, kas ir viens no faktoriem svārstmigrācijas veicināšanai.

14.attēls. Nekustamo īpašumu piedāvājuma vidējās cenas salīdzinājums, euro.

Avots: Sludinājumu portāla Ss.lv dati, jūnijs, 2016

Dzīvojamo māju tirgū Cēsu novadā ir 54 piedāvājumi, Tukumā 45, Bauskā 26 un Dobelē 10. Augstākā vidējā cena ir Tukumā – 68799,9 euro un Cēsīs 67500,- euro. Dobelē vidējā cena sasniedz 64510,- euro un Bauskā salīdzinoši vislētākā vidējā cena – 45120,- euro. Bauskā, Cēsīs un Tukumā minimālas īpašumu cenas ir līdzīgas – 8000-9990,- euro, savukārt Dobelē divas reizes lielāka – 18000,- euro. Vidējo cenu salīdzinājumu pa novadiem skatīt 12.attēlā.

Bauskas novads pakļaujas kopējām Latvijas tendencēm mājokļu attīstības jomā. Lielākā daļa tagadējā Latvijas dzīvojamā fonda ir uzbūvēta laika posmā līdz 1990.gadam, kas veido apjoma ziņā nozīmīgāko dzīvojamo māju daļu - 86%. Tikai 10% dzīvojamās mājas ir uzbūvētas no 2000. līdz 2011.gadam. Saskaņā ar VZD datiem tikai 2164 daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas jeb 6% Latvijā ir būvētas no 1991. līdz 2014.gadam, kas salīdzinoši ir ļoti mazs skaits. Turklāt lielākā daļa no esošajām – Pierīgas reģionā un Rīgā (kopā pārsniedzot 70% no jaunuzceltajām jaunajām daudzdzīvokļu mājām). Lielākais daļai LPSR laikā celto Bauskas novada sērijveida daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām turpmāko trīsdesmit gadu laikā ekspluatācijas periods būs beidzies¹⁶, savukārt to inženiertīklu vidējā kalpošanas ilguma termiņš jau ir sasniegts. Šis ir viens no stratēģiski svarīgākajiem Bauskas pilsētas un novada apdzīvotības centru izaugsmes jautājumiem, kas cieši saistīts ar visa novada attīstību.

¹⁶ LANĪDA (2016). <http://abc.lv/raksts/petijums-majoklu-tirgus-attistibas-scenarijs-ir-atkarigs-no-valsts-politikas>

3.3. Galvenie tūrisma attīstības rādītāji un jomas konkurētspēja

Tūrisma resursi un to pieprasījums

Bauskas novada tūrisma resursi un to pieprasījums skatīts plašāk bijušā administratīvā rajona ietvaros, kas četru novadu sadarbības ietvaros mērķtiecīgi turpina attīstīt vienota tūrisma galamērķa pārvaldību¹⁷.

Bauskas tūrisma galamērķa resursi un potenciāls

15.attēls. Bauskas tūrisma galamērķa galveno resursu izvietojums.

Tūrisma attīstībai pieejamie resursi izvietojušies vienmērīgāk, saistīti ar apdzīvotības struktūrām novadā. Vienlaikus pieprasītākās tūristu piesaistes atrodas lielāko pakalpojumu centru tuvumā vai pie starptautiskas vai nacionālas nozīmes ceļiem, līdzās citām populārām tūristu piesaistēm.

¹⁷ Klepers, A. (2014). Pētījums par Bauskas tūrisma galamērķa stratēģisko attīstību.

Bauskas tūrisma galamērķa pieprasītākās tūristu piesaistes

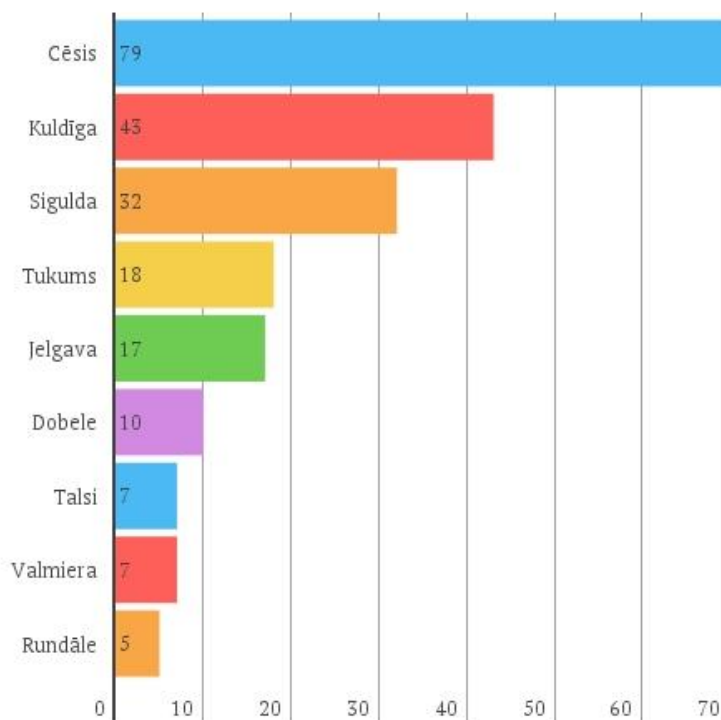

A.Klepers / Nocticus SIA, 2014
 Dati no Bauskas TIC, mediju publikācijām,
 tūrisma pakalpojumu sniedzēju informācijas un Nocticus datu bāzes

16.attēls. Bauskas tūrisma galamērķa pieprasītākās tūristu piesaistes.

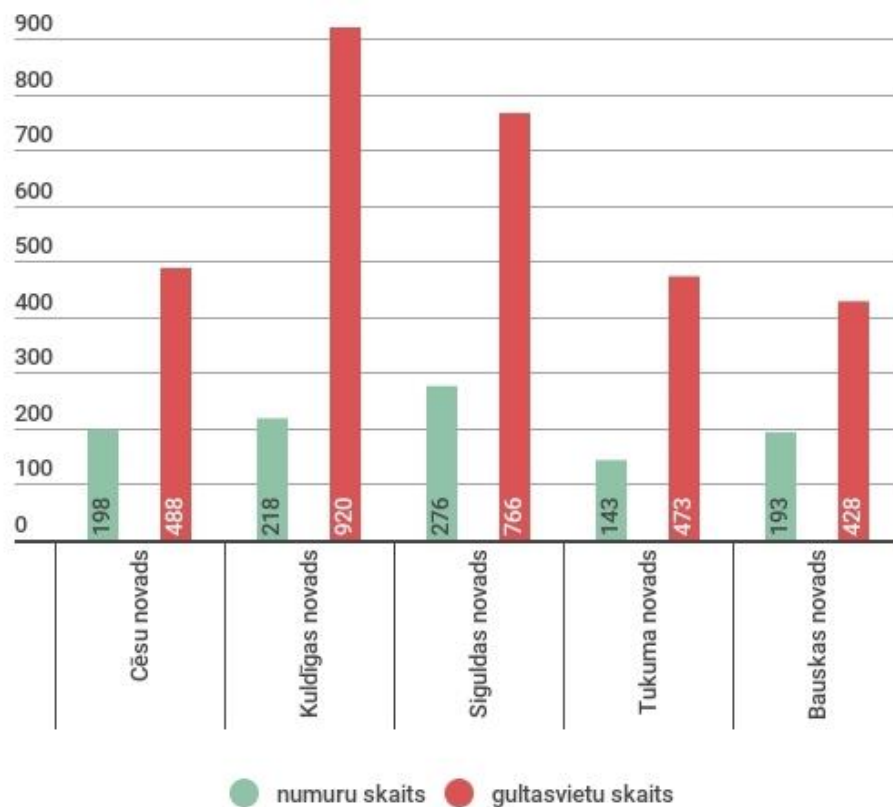
Bauskas novada tūrisma jomas konkurētspējas salīdzinājums

Viesu aptaujā tika noskaidroti, kas ir Bauskas novada alternatīvie tūrisma galamērķi. Tos viesi apsver kā līdzvērtīgus ceļošanai un atpūtai ar līdzīgām interesēm.

17.attēls. Bauskas tūrisma galamērķa konkurenti ceļotāju skatījumā.

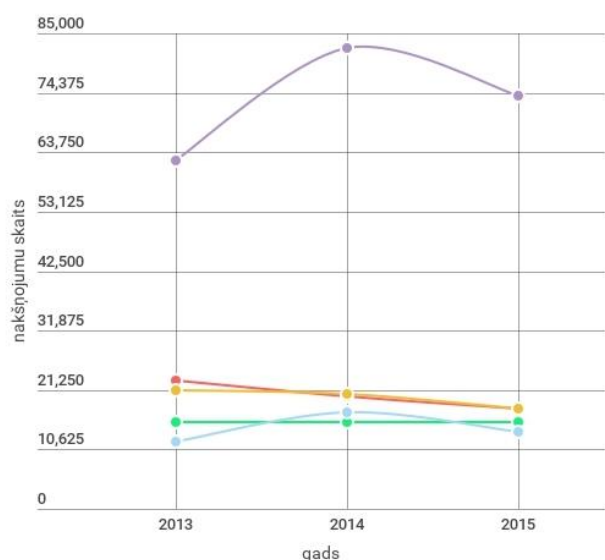
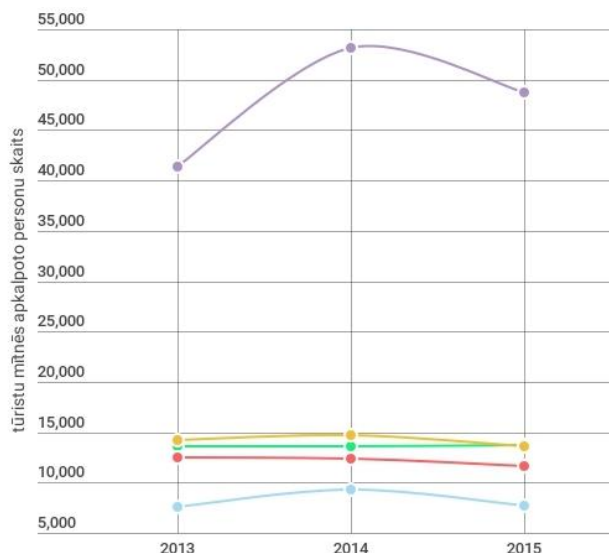
Ja salīdzina gultasvietu skaitu 2015.gada beigās konkurējošos novados, ieskaitot arī statistikas pārvaldes neregistrētās tūristu mītnes, tad Bauskas novada pozīcijas ir konkurētspējīgas. Ap 200 viesu numuriem ir arī pārējos novados. Lielākā kapacitāte ir Siguldas novadam, īpaši uz prasīgākajiem – maksātspējīgākajiem tūristiem. Kuldīgas novadā ir lielāks viesiem pieejamo gultasvietu skaits, lai arī vienlaikus tas nozīmē mazāks komforta līmenis ar lielāku gultasvietu skaitu vienā numurā. Tas pamatā sasniegts ar kempingu un jauniešu mītņu palīdzību. Tas gan liecina arī par nepietiekamu gultasvietu skaitu efektīvākam galamērķim, kas panākams ar ciešāku sadarbību ar kaimiņu novadiem.

18.attēls. Gultasvietu skaita salīdzinājums tūristu mītnēs

Avots: Izveidots pēc tūristu mītņu mājas lapām

Salīdzināts arī viens no būtiskākajiem konkurētspējas izpausmes rādītājiem – apkalpoto tūristu skaita un nakšņojumu dinamika naktsmītnēs. Iepriekšējo trīs gadu laikā Bauskas novadā uzņemts vairāk viesu (vidēji 13,5 tūkstoši), nekā Tukuma vai Cēsu, bet mazā, nekā Kuldīgas un trīs reizes mazāk, nekā Siguldas novadā. Tomēr, ja salīdzina nakšņojumu skaita dinamiku, tad Bauskas novada konkurētspēja samazinās – viesi vidēji paliek ilgāk ne tikai Siguldas un Kuldīgas novadā, bet arī Cēsu novadā, apsteidzot no šiem salīdzinātajiem vien Tukuma novadu. Bauskas novada stiprā puse ir viendienas tūristu uzņemšanā, ko lielā mērā palīdz nodrošināt arī saistītie Rundāles pils apmeklējumi. Šis ir viens no galvenajiem pamatojumiem, kāpēc Bauskas novadam kā tūrisma galamērķim ir svarīga sadarbība plašākā reģionā – kā tas tiek īstenots arī šobrīd.

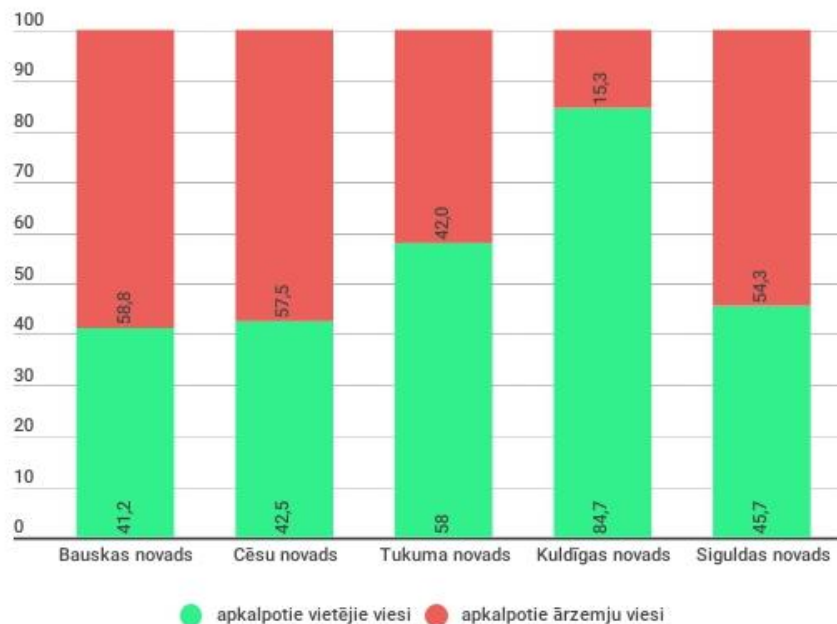

● Bauskas novads ● Cēsu novads ● Kuldīgas novads
● Tukuma novads ● Siguldas novads

19.attēls. Tūristu mītnēs apkalpoto viesu un nakšņojumu skaita salīdzinājums 2013.-2015.

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, 2016

Bauskas novads līdzīgi kā Siguldas un Cēsu (Gaujas NP) ir izteiktāks tūrisma eksporta galamērķis. Apkalpoto ārvalstu tūristu skaits ir lielāks par apkalpoto vietējo tūristu skaitu, kas vēl izteiksmīgāk nošķirams pēc pavadīto nakšu skaita – ārvalstnieki uzturas tūristu mītnēs ilgāk kā vietējie. Kuldīga ir izteikts vietējo tūristu galamērķis, bet Tukumā vietējo nakšņotāju skaits ir nedaudz lielāks par ārvalstniekiem.

20.attēls. Tūristu mītnēs apkalpoto vietējo un ārzemju viesu skaita salīdzinājums

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, 2016

Bauskas novada konkurētspēja eksporta tirgū ir ļoti nozīmīga, kas vienlaikus ir nacionālās ekonomikas prioritārs mērķis – piesaistīt eksporta pakalpojumu tirgu. Tas jāstiprina un ārvalstnieki ir prioritāri svarīgākā mērķgrupa. Tomēr no zīmolvēdināšanas viedokļa būtiski ir arī vietējie tūristi (arī Lietuvas), tostarp viendienas ceļotāji, kas

ierodas uz īsāku laiku Bauskas novadā. Viņi biežāk apmeklēs galamērķi atkārtoti, var radīt impulsu gan uzņēmējdarbībai, īpašuma iegādei, ilgtermiņa pakalpojumu lietošanai u.c., kas potenciāli var stiprināt Bauskas novada izaugsmi arī citas jomās (uzņēmējdarbība un iedzīvotāji).

4. Bauskas novada publicitātes analīze

Vietas zīmola veidošanā nozīmīgi izprast mediju telpā pieejamās informācijas saturu, lai efektīvi spētu izmantot dažādus saziņas kanālus un veidot plānotu, saistošu, stiprās puses izceļošu saturu. Stratēģiski akcentējami četri saziņas mērogi, kuru ietvaros norisinās Bauskas novada komunikācija – Eiropas, Baltijas, nacionālais līmenis un reģionālais/novada mērogs. Eiropas mērogā mediju saturā izceļas Bauskā notiekoši starptautiskas vai nacionālas nozīmes notikumi, retāk izceļot noteiktus reģionus vai pilsētas. Kā daļa no plašāka starptautiska galamērķa (ietverot Rundāli, Rīgu u.c.) un *Via Baltica* ceļa kontekstā izceļas tūrisma piedāvājuma tēma. Par dzīvošanu un uzņēmējdarbību plašāk kā atsevišķi starptautiskie kanāli darbojas sadarbības pilsētu mediji (Hašuri Gruzijā, Hedemora Zviedrijā, Nāhoda Čehijā, Ripina Polijā) un neregulāras citu valsts pārstāvju delegāciju vizītes pie sadarbības partneriem, starptautisku projektu ietvaros u.c. Baltijas mediju telpa tiek plašāk izmantota komunikācijai par vienota dabas un kultūras mantojuma, mūsdienu kultūras izcelšanu, kas rezonē ar tūrisma aktivitātēm. Izmantojot Lietuvas ģeogrāfisko tuvumu un iespēju ar saturu ieinteresēt medijus ir plašāka iespēja tēmu izvēle, tostarp par dzīvošanas un uzņēmējdarbības stiprajām pusēm, pārrobežu sadarbību visdažādākajās jomās, īpaši izceļot kaimiņu pašvaldības Z-Lietuvā un sadraudzības pašvaldības: Radvilišķus un Pakroji. Latvijas mērogā ar plānotas komunikācijas aktivitātēm ilgtermiņā iespējams mainīt vai pastiprināt asociācijas ar Bausku un novadu – kā dzīves vietu vai vietu uzņēmējdarbībai, kā arī aktualizēt Bauskas tūrisma galamērķa zīmola komunikāciju nacionālā līmenī. Reģionālajā, bet īpaši Bauskas novada līmenī iespējams uzlabot komunikāciju ar pilsētas, tuvāko apkaimju, novada un netālo novadu iedzīvotājiem, uzņēmējiem. Veidot pozitīvu novada zīmola vēstījumu, pastiprinot to ar vērtībām, konkurētspējīgajām priekšrocībām, cilvēka rakstura stāstu.

Bauskas novada publicitātes analīze nav visaptveroša. Tās mērķis ir identificēt, ar kādām tēmām Bauskas novads tiek saistīts publiskajā telpā, kā tas saskan ar attīstības mērķiem vai nepieciešams ko mainīt. Mērķa sasniegšanai mediju telpā pieejamā informācija analizēta par periodu no 2015. gada septembra līdz 2016. gada maijam. No analīzes izslēgta publicitāte, kurā minēta Bauskas šoseja un ar to saistītie raksti, kas atrodas ārpus Bauskas novada, jo tas tiešā veidā neietekmē Bauskas un Bauskas novada tēlu (piemēram, satiksmes organizācijas izmaiņas uz Bauskas šosejas, ātruma kameras uzstādīšana uz Bauskas šosejas pie Katlakalna un tamlīdzīgi). Veicot manuālu mediju monitoringu, izmantotas nacionālo ziņu aģentūru mājas lapas, lielāko nacionālo un reģionālo mediju mājas lapas, kā arī meklētājprogrammas *Google* resursi. Uzreiz jānorāda, ka šie arī nav visaptveroši mediju kanāli, jo pastāv arī specializēti, tematiski izdevumi, kas ir pat labāk segmentēti, bet šādos pārskatos neparādās.

Analizējot mediju telpu, izmantoti šādi termini:

- a) pozitīva publicitāte: Bauskas novads publikācijā pieminēts pozitīvā nozīmē, un publikācija kopumā par Bausku rada labvēlīgu iespaidu. Šajās

- publikācijās var būt iekļauta arī daļa neitrāla rakstura komentāru par Bausku, kas nav dominējoša;
- b) neitrāla publicitāte: Bauska publikācijā pieminēta neitrāli vai vienlīdz pozitīvi un negatīvi;
 - c) negatīva publicitāte: Bauska publikācijā pieminēta negatīvā nozīmē, publikācija kopumā par Bausku rada negatīvas asociācijas;
 - d) cita publicitāte: publicitāte, kuras saturs tieši neietekmē Bauskas vai Bauskas novada tēlu, piemēram, sabiedrībā zināma persona intervijā pieminējusi Bausku/novadu vai Bauska minēta kā viena no pilsētām, kurās plānots kāds publisks pasākums u.c.

Analizējot publicitāti Eiropas un Baltijas mērogā, netika identificēta stratēģiska, plānota komunikācija. Starptautiskie mediji biežāk izvēlējušies atspoguļot notikumus, kuru ietekme sniedzas pāri Latvijas robežām – krīzes, sasniegumi, politiski notikumi, piemēram, Bauskas tilta bloķēšana, protestējot pret Bauskas slimnīcas slēgšanu. Tūrisma kontekstā Bauska iekļauta plašāka mēroga publikācijās – par Latviju, Zemgali, Rundāles pili vai *ViaBaltica* pieminēšanas saistībā u.c.

3.tabula. *Bauskas novada publicitātes tematika.*

Manuāls mediju satura pārskats 2015. g. septembris – 2016. g. maijs.

	publikāciju skaits
Sabiedrības informēšana VP/tiesa/VUGD	122
Uzņēmējdarbība & lauksaimniecība	103
Ar kultūru saistīta publicitāte, tostarp: sasniegumi, afišu ziņas, koncerti	56
"Rail Baltica"	35
Tūrisms & ceļošana	28
Bērna no Bauskas neuzņemšana slimnīcā Rīgā	25
Infrastrukturā sakārtošana Bauskas novadā (ēkas, ceļi)	20
Izglītība, tostarp: skolu reforma, mācību gads, skolēnu pārvadājumi	18
Vietējā sabiedrība & sadzīve, tostarp: nominācijas, sasniegumi	15
Bauskas novada pašvaldības darbs un lokālā politika	16
Sporta pasākumi un sasniegumi	13
"Bauskas Dzīve" konflikts ar Iecavas pašvaldību	13
Attīstības projektu īstenošana	11
Makšķerēšana	9
Labdarības pasākumi	5
Citas publikācijas ar Bauskas pieminēšanu (laika ziņu rekordi, slavenības, pieminēšana starp citām pilsētām u.t.t.)	72

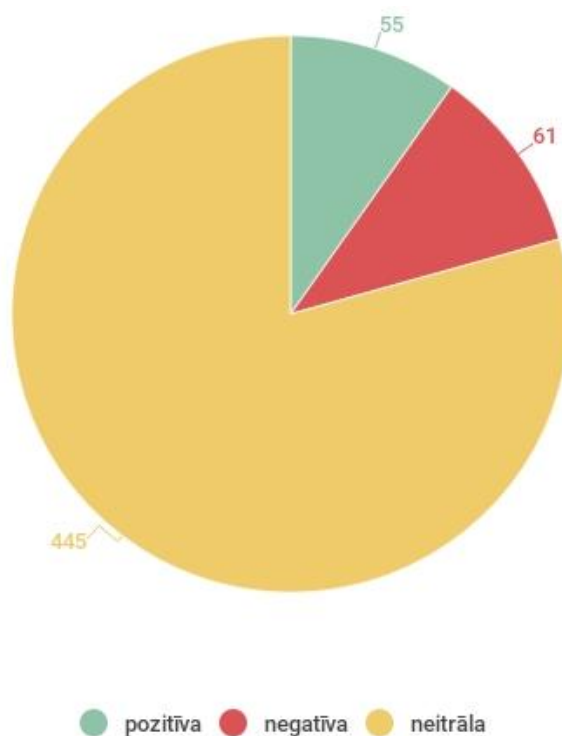
Analizējot publicitāti par Bauskas novadu nacionālā mērogā, tika apzināta 561 publikācija tradicionālajos mediju kanālos: televīzijā, radio, drukātajā presē un elektroniskajā vidē. Kopumā visbiežāk medijos parādās valsts institūciju izplatītā informācija par Bauskas novadā notikušiem likuma pārkāpumiem, tādēļ, kā satiksmes negadījumi, ugunsgrēki un tiesvedības, kukuļdošanas mēģinājums. Šāda

veida ziņas ir informatīvas un asociācijas ar vietas zīmolu ietekmē minimāli. To nozīmi publiskajā telpā iespējams samazināt, īstenojot izvērstāku plānotu komunikāciju ilgtermiņā. Otrā nozīmīgākā publicitātes tēma ir Bauskas novada uzņēmējdarbība un lauksaimniecība. Šajā tēmā identificētas pārsvarā Bauskas novadam neitrālas publikācijas, taču neiztrūkst arī pozitīvas un negatīvas. Ietekmīgas ir tēmas, kas ir nozīmīgas valsts līmenī un saistītas ar kultūras pasākumiem vai sabiedrībā aktuāliem tematiem, piemēram, Kantrī festivāls, bērns no Bauskas neuzņemšana slimnīcā Rīgā, laikraksta *Bauskas Dzīve* konflikts ar Iecavas pašvaldību un tamlīdzīgi.

Komunikācijas kanālu griezumā, visvairāk publikācijas tiek ievietotas elektroniskajos medijos, kas ir populārākais ziņu nodošanas veids un efektīvāk identificējams, veicot manuālu mediju monitoringu. Retāk konstatētas publikācijas presē, radio un televīzijā. Televīzija un radio visbiežāk izvēlējušies publicēt informāciju, kas saistīta ar krīzes situācijām un svarīgiem jautājumiem sabiedrībā, piemēram, skolu reforma un skolu slēgšana Bauskas novadā, *Bauskas Dzīve* konflikts ar Iecavas pašvaldību, bērns no Bauskas laicīga neuzņemšana slimnīcā Rīgā. Tāpat radio ir bijis atvērtāks ar kultūru saistītam ziņām.

Lielākā daļā, jeb 80% (455) publikāciju, kas mediju vidē par Bausku parādījušies laika posmā no 2015. gada septembrim līdz 2016. gada maijam, vērtējamās kā neitrālas. 9% (55) publikāciju vērtējamās kā pozitīvas. Visbiežāk tās saistītas ar ziņām par uzņēmējdarbību un lauksaimniecību, kultūras pasākumiem, tūrismu, kā arī vairākas bijušas par pašvaldības darba novērtējumu, iedzīvotāju sasniegumu pieminēšanu, skolu reformām un infrastruktūras sakārtošanas tematiku. 61 publikācijā Bauskas novads izskanējis negatīvā kontekstā, veidojot 11% no kopējā publikāciju apjoma. Visvairāk ziņas jeb 43 ar negatīvu vēstījumu izskanējušas saistībā ar novadā notikušajiem administratīvajiem pārkāpumiem un noziegumiem (dzērāj-šoferi, mēģinājumi kukuļot policiju, notikušie ceļu satiksmes negadījumi u.tml.). 11 negatīvas ziņas publicētas saistībā ar uzņēmējdarbību Bauskas novadā, kā arī konstatētas vairākas negatīvas ziņas, saistītas ar pašvaldības darbību un makšķerēšanas noteikumu izmaiņām. Piemēram, par pašvaldības izveidoto dārgo veselības veicināšanas koordinatora amatu; Bauskas dzīvnieku patversmes vadītāja nekompetenci u.c. Savukārt, analizējot lasītāju komentārus zem publikācijām elektroniskajā vidē, secinām, ka visbiežāk tie nav tieši saistīti ar publikācijas tēmu, kopējā noskaņa komentāros ir neitrāla vai negatīva, taču, ņemot vērā, ka vidējais komentāru daudzums nepārsniedz piecus vienam tematam, uzskatāms, ka komentāru skaits ir nenozīmīgs.

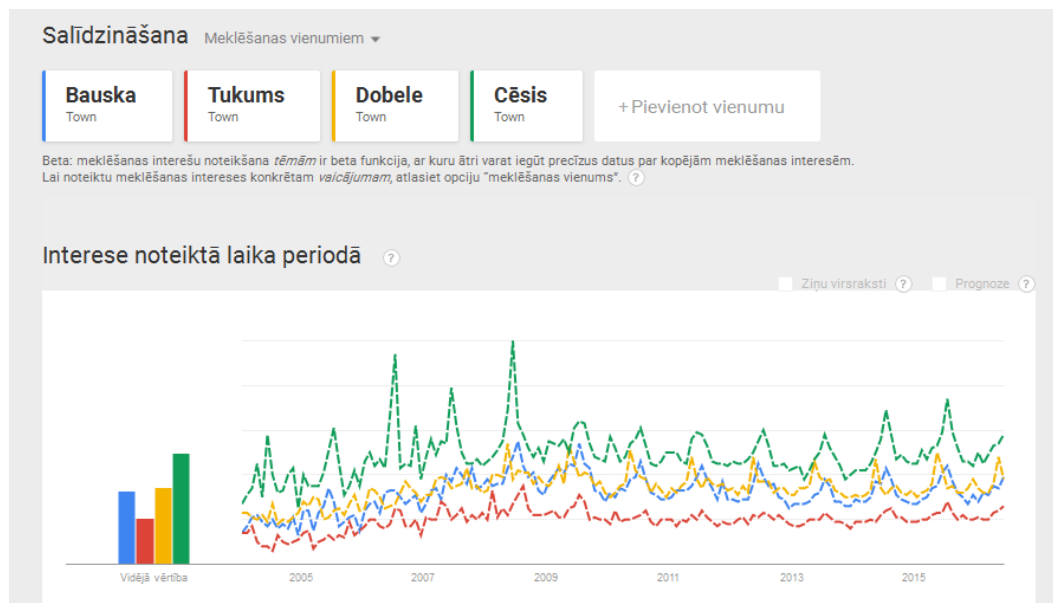
Bauskas novada līmenī publicitātei nozīmīgākie reģionālie mediji ir laikraksti *Bauskas Dzīve*, *Bauskas novada vēstis* un portāli *Bauskasdzive.lv*, *Bauska24.lv* un *Zz.diena.lv*. Publicitātes saturu visbiežāk izplata ziņu aģentūras un reģionālie mediji, pašvaldības un valsts iestādes, uzņēmumi, NVO un aktīvi iedzīvotāji. Publicitātes saturs galvenokārt ietver ziņas, informāciju, kas skar pašvaldības autonomo funkciju izpildi, uzņēmējdarbības un lauksaimniecības veiksmes un neveiksmes, valsts un privāto uzņēmumu komunikāciju, kultūras vai sporta apskatus un kaimiņu pašvaldību ziņas.

21.attēls. Bauskas novada publicitātes satūra noskaņa.

Avots: manuāls mediju monitorings, 2016.

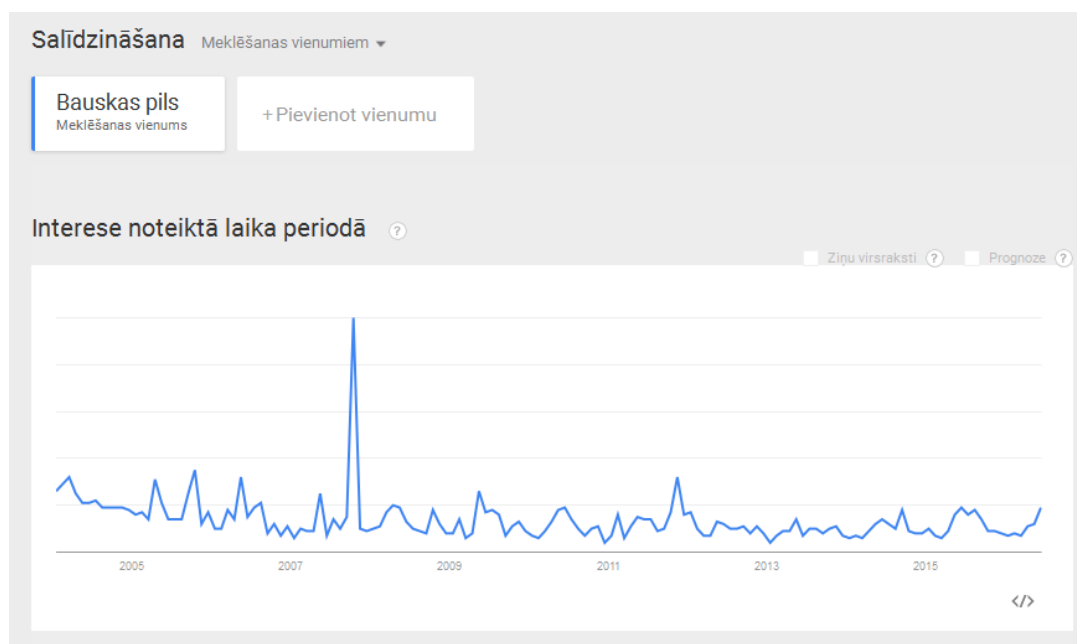
Analizēti konkurējošo novadu meklēšanas biežuma salīdzinošie rādītāji meklētājprogrammā *Google*. Pamata līmenis ir līdzīgs, kamēr sezonāli pirms ceļošanas un atvaļinājumu izteismīgākā laika krasāk pieaug vietu kā ceļošanas galamērķu meklēšana. Bauska tiek biežāk meklēta, nekā Tukums, līdzīgi kā Dobeles, bet ievērojami mazāk, nekā Cēsis. Viens no biežāk meklētajiem atslēgas vārdiem par Bausku *Google* (līdzīgi kā Dobelei) ir autobusu kursēšanas laiki maršrutā Bauska-Rīga.

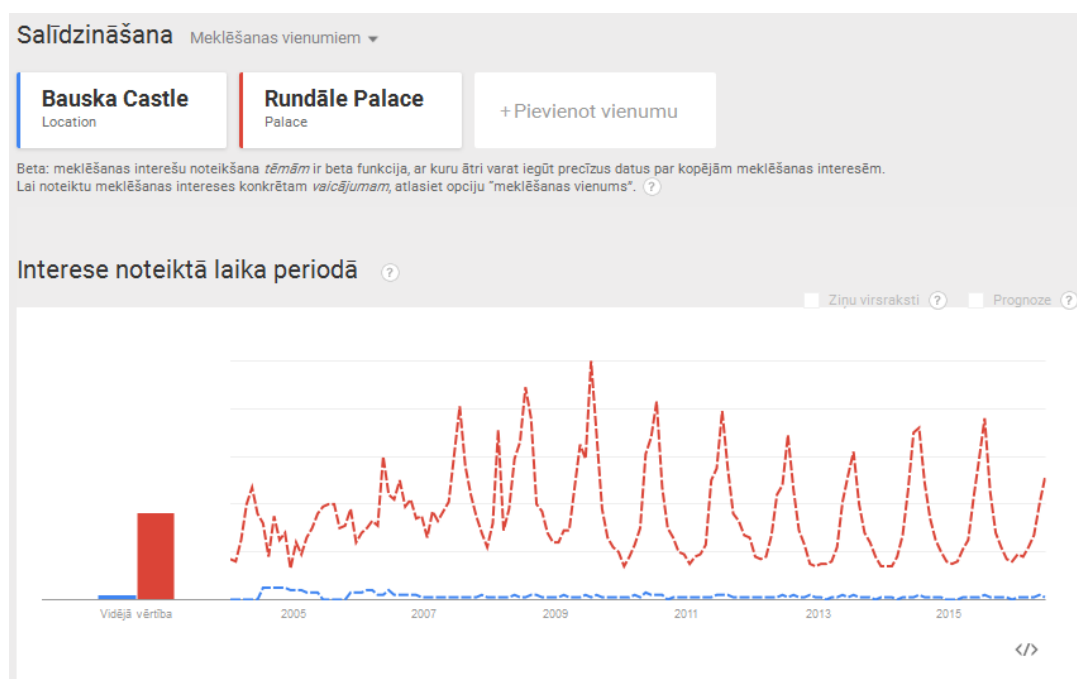
22.attēls. Konkurējošo pakalpojumu centru meklējumu biežums *Google.lv*

No Bauskas novada tūrisma objektu publicitātes viedokļa biežāk meklētais objekts ir Bauskas pils. Meklējumu skaits ir stabils, lai arī svārstīgs atkarībā no sezonālā un aktuālajiem notikumiem. Ja to salīdzina angļu valodā un pretstata

pret Rundāles pili, tad Rundāles vārda meklējumi ir daudzkārt lielāki, turklāt svārstās izteikti pakārtoti vasaras atvaļinājumu laikam.

23.attēls. Bauskas pils meklējumu biežums Google.lv

24.attēls. "Bauska Castle" un "Rundāle Palace" meklējumu biežums Google.

Tūrisma vietām pastiprināta informācijas meklēšanas un pasūtījumu veikšanas tendence virzās tuvāk atpūtas un ceļošanas laikam.

Galvenie publicitātes analīzes secinājumi

Pašvaldība un valsts iestādes biežāk komunicējušas par tēmām, kas saistītas ar pašvaldības autonomo funkciju izpildi, konkrētāk: teritorijas labiekārtošana, izglītība, kultūra, veselības aprūpe un sports, sociālā palīdzība, saimnieciskā darbība, sabiedriskā kārtība, sabiedriskā transporta pakalpojumi. Papildus šiem tematiem, valsts un pašvaldības iestādes aktīvi komunicē arī par pašvaldības darbu un izglītības

iestāžu sasniegumiem, projektu īstenošanu Bauskā, dažādu noteikumu izmaiņām. Uzņēmumi biežāk komunicējuši par ar biznesa problemātiku un veiksmi saistītiem tematiem, kā arī plānotu biznesa komunikāciju. Ar tūrismu saistītu publicitāti visbiežāk iniciējuši NVO un mediju pārstāvji, kas ticami sagatavota sadarbībā ar Bauskas TIC. Katra pašvaldības, NVO un uzņēmumu izplatītā ziņa vidēji tikusi pārpublicēta 2-3 reizes un visbiežāk publicitāti guvusi elektroniskajos medijos. Mazāk ir publikācijas par ilgtermiņa vērtībām un novada ilgtermiņa attīstības virzību, kas no vietu zīmolvēdības viedokļa būtu pastiprināms.

Plašāka reģionālo mediju sasniegšana ir viens no mērķiem nākotnē. Reģionālos medijus interesē ar konkrētiem reģioniem saistīts saturs vai nacionāla līmeņa svētku notikumi. Potenciāls komunikācijas palielināšanai reģionos ir svētku laikā un gadījumos, kad tūrisma vietās notiek organizēti kultūras pasākumi. Tomēr kvalitatīvas publikācijas ar vērtību, vietas stipro pušu atklāšanu, mērķētas uz attiecīgā dzīves stila segmentiem būtu pastiprināmas regulārāk.

5. Identitātes veidošanās un novada zīmolvēdības simboliskie elementi

5.1. Vēsturiskais konteksts

Ar Bausku un tās apkārtni saistāmi dažādi vēsturiski notikumi, kas izceļ novada savdabību salīdzinājumā ar citām vietām. Vienlaikus jāņem vērā, ka 20.gs. postošie kari, jo sevišķi PSRS okupācijas sekas un ar to saistītās iedzīvotāju deportācijas ir ļoti būtiski skārušas apdzīvotību, pārtraucot daudzu viensētu dzimtu pēctecīgumu, krasi mainot pilsētvides demogrāfisko sastāvu, ilgstoši raisot bailes par lokālpatriotisma un nacionālas identitātes izpaušmēm. Mērķtiecīgai Bauskas novada zīmolvēdībai jāstiprina pēctecīgums un paaudzēs veidojušās vērtības, stāsti un vēsturiskie cilvēku centieni sasniegt ideālus jāsavieno ar novada attīstības mērķiem nākotnē.

No šodienas 76 Latvijas pilsētām Bauska ir **12 senākā**, kurai pilsētas tiesības piešķirtas pēc Livonijas pilsētām – Kurzemes un Zemgales hercogistes pastāvēšanas laikā. Vairāk nekā 400 gadu diženums ir pamats tradīcijām, ilgtspējīgai pastāvēšanai un stabilai nākotnei. Tomēr novada zīmolvēdības saknes meklējamas vēl senākā pagātnē.

Zemgaliskais: lielākā senpilsēta un Austrumu zemgaļu centrs

Pirmā gadu tūkstoša beigās un otrā gadu tūkstoša sākumā ap senlatviešu pilīm izveidojās zemkopju, amatnieku un tirgotāju apdzīvotas vietas – “pils sētas” jeb senpilsētas. Tās radās galvenokārt pie ūdensceļiem un sauszemes ceļiem. Mežotnes pilskalnam līdzās esošā senpilsēta tobrīd bija **lielākā tagadējās Latvijas teritorijā** – ar 12 ha platību pārsniedzot gan Tērvetes, gan Jersikas un Kuldīgas senpilsētas. Mežotnes pilskalns bija senās **Upmales zemes** – visas **Austrumu zemgales centrs**. Al-Idrīsi *Tabula Rogeriana* vēsta¹⁸ par Baltijas jūras austrumu piekrastes **Madsūnas pili**, kas ir centrāla, liela, ziedoša un plaši apdzīvota un, ka tās iedzīvotāji pielūdz uguni. Šo vietvārdu zviedru valodnieks Rihards Ekblūms identificēja ar **Mežotni** (Mežotne, Mesotten, Medzhoten), kas bija nozīmīgs **tirdzniecības centrs** zemgaļu zemē Upmalē. Ar tirdzniecību vistiešākā veidā saistāma **Zemgales osta** (*portus Semigallia*), kas 12.-13.gs. minēta Indriķa hronikā. Lai arī nav identificēta precīzi viena ostas atrašanās vieta, starp Lielupes grīvas, Jelgavas apkaimi vai Daugmali, bieži tiek pieminēta Mežotne.

Mežotnes pilskalna un senpilsētas formāla atrašanās Rundāles novadā, taču ciema un pils izvietojums Bauskas novadā ļauj mērķtiecīgāk un vairāk izmantot šo resursu zīmolvēdībai:

- 1) Bauska uzskatāma par Mežotnes pilskalna un senpilsētas tiešāko mantinieci, kas pārcēlusies pa upi uz augšu (līdzīgi kā Daugavpils pa Daugavu uz leju no Naujenes), taču saglabājusi savu stratēģisko ģeogrāfisko pozicionējumu un ietekmi;
- 2) kāpinot pretenziju uz zemgaļu identitātes svinēšanu (senie zemgaļu svētki), jo tam ir vēsturisks pamats (gluži kā Tērvetei – meklējot sadarbības iespējas), turklāt lielākā daļa infrastruktūras un pakalpojumu atrodas Mežotnes pagasta – Bauskas novada pusē.

¹⁸ <https://expeditioneslinguarum.com/2014/03/19/tabula-rogeriana/>

Mežotnes pagasta ģerbonī ar 03.10.2007 lēmuma pieņemšanas datumu iekļauts viens no mūsdienās spēcīgiem latvietības simboliem – **Nameja gredzens**, kas vienlaikus simbolizē tieši zemgaļu varenību. Kad 20. gadsimta 30. gados Daugmales pilskalnā tika atrasti divi šādi gredzeni, tos nosauca Tērvetes zemgaļu vecākā, dēvēta arī par Zemgales valdnieku – Nameja vārdā. Lai arī gredzens pastāvēja jau vismaz gadsimtu, kad Namejs vēl nebija dzimis, savukārt viņa laikā – 13.gs. beigās šādus gredzenus vairs nenēsāja. Tā popularitāti un nosaukuma rašanos veicināja Aleksandra **Grīna** 1931. gadā izdots vēsturiskais romāns “Nameja gredzens”. Līdz ar to precīza Nameja gredzena saistība un vēsturiskā izcelsme ar Mežotnes zemgaļiem (ka te būtu atrasts senākais vai kā citādi ievērojams) pagaidām nav identificēta.

25.attēls. Nameja gredzens Mežotnes pagasta ģerbonī

Avots: Kulturaskarte.lv, 2016

Ar **zemgaļu** un žemaišu pretošanās spēka **varenību** pret iebrucējiem saistāma **Saules kauja** – viena no lielākajām Ziemeļu krusta karu kaujām, kas notika 1236. gada 22. septembrī. Divas plašāk pamatotas hipotēzes par iespējamo kaujas vietu saistās ar Mūsas upi uz ziemeļiem no Šauļiem Lietuvā, bet otrā – ar Bauskas novada Vecsaules pagasta Čapānu mājām – Vecsaules silu pie Mēmeles. Tas ir devis pamatu kopš 2000. gada 22. septembri Latvijā un Lietuvā atzīmēt kā Baltu vienības dienu. Citustarpā, latviešu folkmetāla grupa **Skyforger** 1998. gadā izlaida albumu *Kauja pie Saules*, kura tituldziesma¹⁹ ir par Saules kauju un labi zināma šāda stila mūzikas cienītāju aprindās.

Bagātīgie senvēstures artefakti (īpaši no Dreņģeru-Čunkānu zemgaļu kapulauka ar 3000 vienībām, kas veido vienu no nozīmīgākajiem vēsturisko faktu materiāliem par zemgaļiem Latvijas mērogā) **zemgaļu identitātes stiprināšanas** motīvam būtu jāpanāk noteiktu daļu no Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājumā iekļautā (un publiskai apskatei nepieejamā) vērtīgā materiāla eksponēt Bauskas pils vai Bauskas Muzeja ekspozīcijā. Līdz šim nav izveidots zemgaļu muzejs – dažas iestrādnes ir Tērvetē, taču līdz ar vēsturisko nozīmīgumu Bauskā tas būtu pamatojams no apmeklētāju intereses kāpināšanas un pieprasījuma puses.

Zemgales valsts jeb Zemgaļu zeme²⁰ (vācu: *Semegallen lant*; latīņu: *Semigallia*) bija zemgaļu apdzīvoto pilsnovadu apvienība, kas aptuveni aizņēma tagadējo Zemgales kultūrvēsturisko novadu Latvijā, kā arī tagadējo Šauļu un Panevėžas apriņķa

¹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=jqDJTFrqBbI>

²⁰ Šterns, I. (2002). Latvijas vēsture 1180—1290. Krustakari. Latvijas vēstures institūta apgāds, Rīga, 111.lpp.

ziemeļdaļu Lietuvā.²¹ Pirmo reizi minēta 870. gadā dāņu hronikā „Rīdes annāles” (*Annales Ryenses*)²². Zemgale (*Simkala*) pieminēta arī rūnu rakstos uz Mervalas rūnu akmens ~1000. gada m.ē. Pēc tās austrumu daļas kristīšanas tās teritorijā 1226. gadā nodibināja Zemgales bīskapiju, ko 1251. gadā pievienoja Rīgas bīskapijai. 13. gadsimta sākumā, Indriķa hronikā Latvijas šodienas teritorijai nav viena kopnosaukuma (nosaukumus hronikas autors devis latīniskā vai lībiskā transkripcijā), un, citustarpā Zemgale (zemgaļu zeme — Semigalia), **pieminēta 7 reizes**), kas ir nedaudz biežāk, nekā Kursā (kuršu zeme — Corsa – pieminēta 4 reizes).²³

Nozīmīgs centrs Kurzemes un Zemgales hercogistē

Mežotnes senpilsētas stratēģisko nozīmi un tālāku izaugsmi pēc Upmales zemes iedzīvotāju kristīšanas divus gadsimtus vēlāk no Mežotnes **pārmantoja Bauska**. Mūsas un Mēmeles sateces vietas virspalu terasē 8 km uz DA no Mežotnes tiek uzcelts **viens no lielākajiem** un vienlaikus arī pēdējais Vācu ordeņa Livonijas atzara mūra cietoksnis. **Bauska** – kā vietvārds pēc valodnieku skaidrojuma tiek saistīts ar apzīmējumu sliktai (?) pļavai vai saistīti ar vārdu *bauze* – galva, kalna galotne. Lai arī jau tagadējās pilsētas robežās ir bijusi senāka apdzīvotība, vāciski dēvēta par **Bowsenborch**, tā kļūst par ietekmīgu vietu, kur norisinājušies Kurzemes un Zemgales hercogistes **landtāgi**. Blakus cietoksnim Ķirbaka pussalā izveidojās **Vairogniests** (vāciski dēvēts par **Schildburg**). Kopš 1561. gada Bauskas pils kļuva par vienu no **Kurzemes un Zemgales hercogistes** hercoga Gotharda Ketlera rezidencēm. Hercogu Ketleru Zemgalē celtās pils bija pirmās, kas Latvijas teritorijā reprezentēja **ziemeļu renesanses** laicīgās arhitektūras un profesionālās mākslas izpausmes, kas līdzī atnesa **renesanses laikmeta Eiropas domāšanu un kultūru** ar plašāku ietekmi arī ārpus Zemgales. Bauskas pils mūsdienās ir vienīgais **renesanses un manierisma** perioda laicīgās arhitektūras mantojums, ko 17.-18.gs. kari nespēja iznīcināt pilnībā un kas materiāli **pārstāv minēto periodu Latvijas kultūras vēsturē**.

Bauskas pils muzeja mērķtiecīgie centieni piepildīt ar dzīvu renesanses laikmeta (citustarpā, laikmets, kad rodas profesionālā māksla) noskaņu, darot to visos profesionālajai mākslai, mūzikai un teātrim raksturīgajos veidos, pilnībā atbilst mūsdienu pieredzējuma veidošanas tendencēm un var sniegt būtisku impulsu plašākas sabiedrības kultūrapziņas vērtību un ideālu stiprināšanā, rada Bauskas novadam kā dzīves vietai papildu pievienoto vērtību un konkurētspējīgu priekšrocību.

Pēc Livonijas kara beigām 1584. gadā hercogs lika amatnieku apmetni pārvietot tālāk no pils tagadējās Bauskas vecpilsētas vietā. 1609. gadā hercogs **Fridrihs Ketlers** Bauskas pilsētai dāvināja zīmogu ar **lauvas** attēlu. Lauva pilnā augumā kā heraldikas atpazīstamākais simbols – Bauskai ir kā pirmajai un vienīgajai pilsētai Latvijā. Vienā no Bauskas Sv.Gara baznīcas solu galiem saglabāties **senākais Bauskas ģerboņa** — zelta lauvas uz sarkana vairoga — kokgrebums (1640.g.). Šajā laikā rodas **lielākais rātsnams** Kurzemes un Zemgales hercogistē. Pēc vērienīgas rekonstrukcijas 2012.gadā Bauskas rātsnams atguvis savu vēsturisko izskatu un ir vienīgais rekonstruētais 17.gs. rātsnams Latvijā. Līdz ar to pieprasīti nacionālā mērogā kļūst

²¹ Žiemgaliai. The Semigallians. Baltic archaeological Exhibition Catalogue. Lietuvos nacionalinis muzejus, Latvijas Vēstures muzejs, 2005

²² „Monumenta Germaniae Historica“ Johann M. Lappenberg, Hannover 1859. Scriptorum 16, 392. — 410.

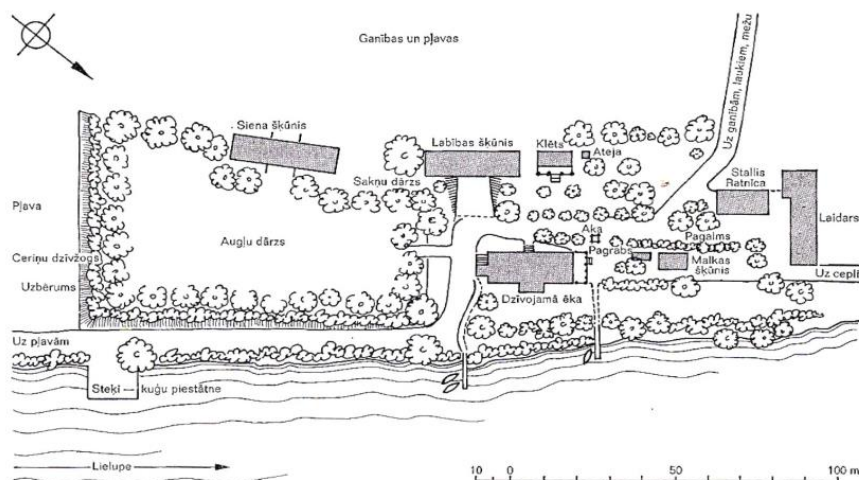
²³ Indriķa Livonijas chronika. / tulk. J.Krīpēns - Kopa:Rīga, 1993., 231. lpp.

laulību ceremonijas pakalpojumi Rātsnama zālē. Sv.Gara baznīcas ērģeles ir lielākās Zemgalē, no 1890. līdz 1901. gadam tās būvējis pirmais latviešu profesionālais ērģelmeistars Mārtiņš Krēsliņš.

Pasākumos un publisko pakalpojumu piedāvājumā attiecībā uz Kurzemes un Zemgales hercogistes laiku svarīgi izcelt Zemgales akcentu divu reģionu apvienotajā hercogistē (sk. zemāk divus piemērus, kur akcentēta Kurzeme). Īpaši, ja Bauska veido pozicionējumu kā Zemgales centrs, pārstāvot zemgaļu senvēsturi un varenības, vienlaikus nozīmīgu centru Kurzemes un Zemgales hercogistē.

Kurzemes guberņas laikā Zemgale pamazām izveidojās par vienu no turīgākajiem novadiem, kam līdz ar materiālo labklājību, ko nodrošināja priekšrocības lauksaimniecībā, sekoja arī iedzīvotāju centieni iegūt labāku izglītību. Nostiprinās Zemgalei jau iepriekš iemantotās raksturīgās etnogrāfiskās iezīmes, akcentējas kultūratšķirības no citiem novadiem. Piemēram, Zemgales savrupā viensēta un tās elementi,

ZEMGALES SĒTA

26.attēls. Latvijas kultūras kanonā iekļautā Zemgales savrupā viensēta.

Avots: Kārklīņa, I.²⁴ Forma SIA un ²⁵

²⁴ http://www.celotajs.lv/cont/prof/proj/Interreg_IVA-Heritage_Tourism/Prezentacijas/Inara_Karklina.pdf

²⁵ <http://www.kulturaskanons.lv/lv/1/9/2/>

27.attēls. Latvijas kultūras kanonā iekļautie Zemgales tautas tērpa elementi – Bauskas brunči²⁶ un Ceraukstes josta²⁷

19.gs. etnogrāfisko elementu pielietojums zīmolveidības kontekstā nostiprina identitātes piederību novadam, veicina vēlmi lepoties un prezentēt šīs kultūratšķirības citiem. Saskaņojot ar mūsdienīgiem dizaina elementiem, šie motīvi var vēl vairāk izpausties lauksaimnieku viensētās, vietējās kopienas godos un svinībās, sadzīvē. Taču nav iespējams veidot zīmolveidību tikai uz nostalgiskiem ideāliem. Liela nozīme ir mūsdienu un uz nākotni vērstām vērtībām.

Pagasti un vietas identitātes izaicinājumi 20.gs.

Novadu un reģionu robežas un nosaukumi pat vienas paaudzes laikā vairākkārt mainījušies, kas rada sarežģītus priekšnoteikumus spēcīgas ar vietu saistītas identitātes veidošanai. Katras šādas izmaiņas izraisa identitātes pārstrukturizāciju, kas attiecināms arī uz salīdzinošo teritoriālo jaunveidojumu – Bauskas novadu, arī citiem novadiem Latvijā. Bauskas novads, saglabājot vēsturiskā Bauskas rajona centrālo daļu, izveidots 2009. gada 1. jūlijā un tajā iekļautas deviņas pašvaldības – Bauskas pilsēta un Brunavas, Ceraukstes, Codes, Dāviņu, Īslīces, Gailīšu, Mežotnes un Vecsaules pagasts. Vienlaikus iedzīvotāji veido savu piederību vairākām atšķirīgu mērogu vietām, kas mainās brīvāk, nekā nacionālā identitāte. Šeit iekļautos arī tādi nozīmīgi vēsturiski notikumi kā ebreju kopienas sadzīve Bauskā, Bauskas aizstāvēšana pret otrreizējo padomju okupāciju (1944), Bauskas ebreju kopienas iznīcināšana Otrā pasaules kara laikā, Padomju laiks, *Via Baltica* ceļš cauri Bauskai u.c., kas te vairāk nav izvērsti.

Brunavas pagasta teritorija (bij. Budbergas pagasts) agrāk ietilpa Lietuvā, bet 1921.g. saskaņā ar starpvalstu līgumu tā tika pievienota Latvijai. 1925.g. Budbergas pagastu pārdēvēja par Paņemūnes (Panemunes) pagastu. 1945.g. Panemunes pagastā

²⁶ http://www.amatnieciba.lv/zemgale.htm#Z01/B_Bauskas_brun%C4%8Di

²⁷ Degols, J. (2015). Foto: Ramane, A.

izveidoja Brunavas, Jodavas, Panemunes un Tervidānu ciemu, bet pagastu 1949.g. likvidēja. 1954.g. Brunavas ciemam pievienoja Tervidānu ciemu, bet Panemunes ciemam – Jodavas ciemu. 1961.g. Panemunes ciemu pievienoja Brunavas ciemam. 1990.g. pagastu atjaunoja un drīz pārdēvēja par Brunavas pagastu.

1935.g. **Ceraukstes pagasta** plašā teritorija atradās abos Mūsas krastos. 1945.g. pagastā izveidoja Ceraukstes, Gailīšu un Pāces ciemu, bet pagastu 1949.g. likvidēja. 1961.g. Ceraukstes ciemam pievienoja daļu Bauskas ciema teritorijas. 1990.g. atjaunoja Ceraukstes pagastu, bet, salīdzinot ar 1949.g., tam pievienota daļa Vecsaules un Bauskas pagasta teritorijas, kas atradās Mēmeles kreisajā krastā. Bijušā Ceraukstes pag. teritorija, kas atradās Mūsas kreisajā krastā, tagad iekļauta Gailīšu pagastā. Senvēstures Upmales zemes Nogailenas pilsnovads ir tagadējā Ceraukstes pagastā.

1935.g. **Codes pagasta** platība bija salīdzinoši neliela – 7390 ha. 1945.g. Codes pagastā izveidoja Codes un Burtnieku ciemu, bet pagastu 1949.g. likvidēja. Vēlāk daļa bijušās Codes pag. teritorijas tika pievienota tagadējam Mežotnes pagastam (Bērzu un Jumpravas apkaimē), savukārt Codes pagastā iekļāva bijušā Bauskas pagasta Z daļu Lielupes un Mēmeles labajā krastā ar Derpeles un Rudzukroga apkaimi. 1990.g. atjaunots Codes pagasts.

Dāviņu pagasts ir jaunākais starp citiem novadā. Par tā pirmsākumu var uzskatīt Misas ciemu, kuru 1968.gadā pārdēvēja par Dāviņu ciemu. Nosaukums “Dāviņi” radies no tobrīd Vecsaules pagasta zemnieku saimniecības. Padomju varas sākumposmā ciems bija padomju saimniecības “Dāviņi” centrs. Misas ciems tika izveidots 1945.g. Misas pagastā, tam 1954.g. pievienoja Lambārtes ciemu, 1963.g. – daļu Bruknas ciema, bet 1966.g. daļu tā teritorijas iekļāva Iecavā. Kad 1990.g. Latvijā atjaunoja pagastus, Dāviņu pagasts aizņēma bijušā Bruknas pagasta Z daļu, Misas pagasta D daļu un Vecsaules pagasta Z galu.

Gailīšu pagasta pirmsākumi ir 1945.g. Ceraukstes pagastā izveidotais Gailīšu ciems, kurā bija “Gailīšu” mājas. Tam 1954.g. pievienoja Pāces ciemu un 1966.g. daļu Lībiešu ciema. Pēc 1990.gada reformas Gailīšu pagastā iekļāva bijušā Ceraukstes pagasta R daļu Mūsas kreisajā krastā un Īslīces pagasta A mala.

Īslīces pagasts (agrāk Bornsmindes pagasts) izveidojās Bornsmindes un Kaucmindes muižas teritorijā. 1921.gadā saskaņā ar starpvalstu vienošanos Latvijai pievienoja nelielu daļu no Lietuvas teritorijas – no tās Bornsmindes pagastā iekļāva Viteiku, Pastališķu, Mikņunu, Rudeņu, Lībiešu, Staģeļu un Šķibeļu sādžu ar attiecīgi piederīgajām muižām, no kurām lielākā bija Pograničas muiža. 1925.gadā Bornsmindes pagastu pārdēvēja par Īslīces pagastu. Pēc 1990.gada reformas Īslīces pagastam pievienota daļa Bauskas un Rundāles pagasta, savukārt daļa agrākā Īslīces pagasta (Saulaine) iekļauta Rundāles pagastā.

Mežotnes pagasta izcelsmes vārds ir iespējams senākais no Latvijas teritorijas publicētajiem vietvārdiem, kas pieminēts jau 1154.gada arābu ģeogrāfa Idrīsī Sicīlijā izdotajā pasaules kartē ar nosaukumu Medsūna. Ārpus pilskalna Mežotnes vārds cieši saistāms ar Mežotnes muižu, ko 1795.gadā Katrīna II nodeva mūža lietošanā savu mazzemnieku audzinātājam Šarlotei von Līvenai. 1945.gadā pagastā izveidoja Mežotnes, Garozas un Viesturu ciemu, bet pagastu 1949.gadā likvidēja. Pēc 1990.gada reformas agrākā Mežotnes pagasta teritorija Lielupes kreisajā krastā tagad ietilpst Viesturu un Rundāles pagastā – Rundāles novadā, savukārt Mežotnes pagastam pievienota daļa Codes (Bērzu un Jumpravas apkaimē).

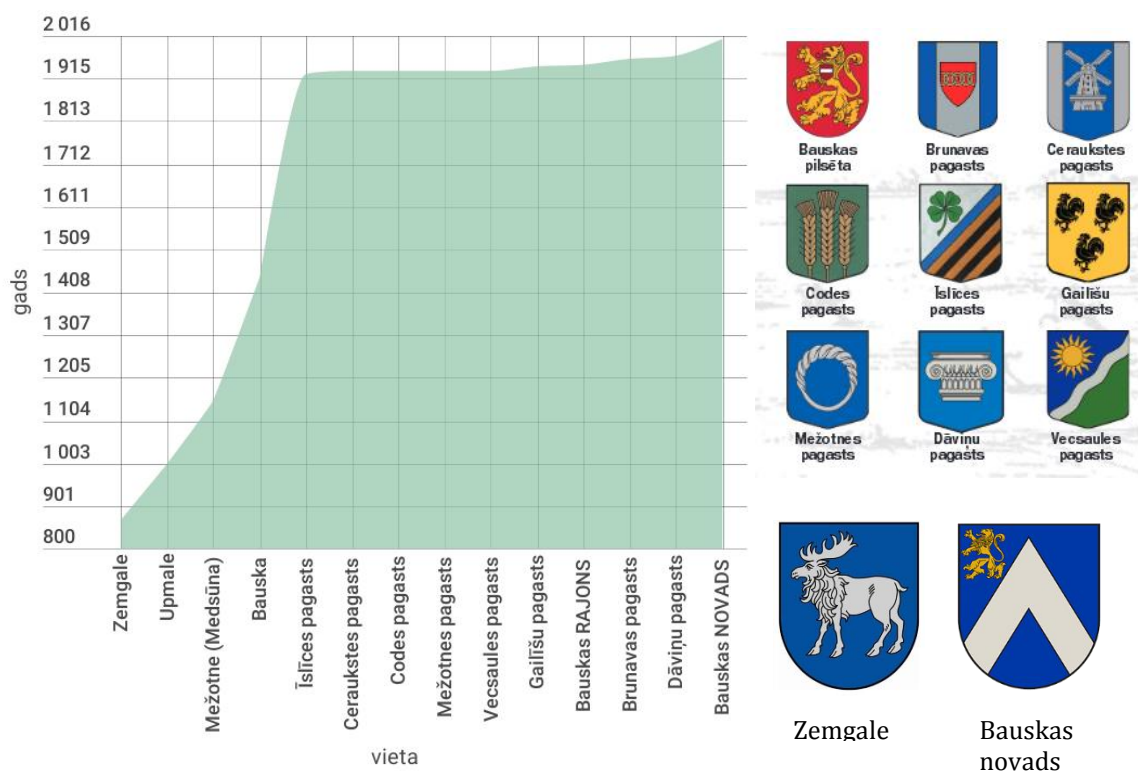
28.attēls. Bijušā LPSR Bauskas rajonā ietilpstošo kolhozu karte.

Avots: Līgatnes padomju slepenais bunkurs

Vecsaules pagasts 1935.gadā bija viens no lielākajiem tagadējā Bauskas novadā. 1945.gadā pagastā izveidoja Vecsaules un Mazsaules ciemu, bet pagastu 1949.g. likvidēja. Mazsaules ciemu 1954.gadā pievienoja Vecsaules ciemam, 1961.gadā daļu teritorijas iekļāva Bruknas ciemā, bet 1963.gadā daļu Bruknas ciema pievienoja Vecsaules ciemam. 1977.gadā pievienoja arī daļu Skaistkales ciema, 1979.g. – daļu Bārbeles ciema. Pēc 1990.gada reformas Vecsaules pagastā iekļauta daļa Jaunsaules pagasta R daļas, kā arī daļa bij. Bruknas, Stelpes, Skaistkalnes un Bauskas pagasta. Savukārt neliela bijušā Vecsaules pagasta daļa pievienota tagadējam Dāviņu un Ceraukstes pagastam.

Sarežģītā pagastu transformācija palīdz skaidrot nākamajā nodaļā salīdzinoši līdzīgo vietas piederības sajūtu starp pagastu un Bauskas novadu, kurš kā jaunveidojums, tomēr ietver jau vecākajās paaudzē ierastā 1949.gadā izveidotā Bauskas rajona turpinājumu.

No senajiem nosaukumiem, kam bijusi būtiska nozīme pagātnē, šodienas saziņā piemirsts **Upmales** vārds, kam saistībā ar triju upju akcentu Bauskas pilsētā (populārākā no pilsētas simboliskajām vietām) un pagātnes vareņību novadā plašāk būtu jāizskan skaļāk. Tas var tikt iesaistīts Upmales promenādes veidošanā Bauskas pilsētvidē, saistīts ar amatniecības tradīcijām u.c.

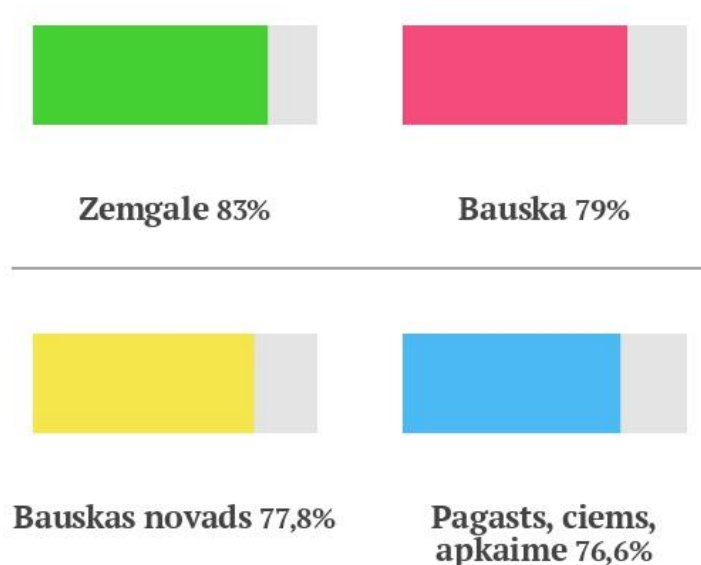
29.attēls. Bauskas novada teritorijā nozīmīgo vietu veidošanās dinamika un ģerboņi.

5.2. Bauskas novada identitātes elementu izvērtējums

Vietas piederība un reģionālā identitāte

Vietējā kopiena augstu novērtē savu dzīves vietu un tai raksturīga izteikta piederības sajūta visvairāk Zemgalei kā reģionam (83% no izteikta lokālpatriotisma vērtējuma) un Bauskas pilsētai (79%). Lai arī vairāki viedokļu līderi bija izteikti skeptiski par jebkādas identitātes meklējumiem mākslīgam veidojumam – novadam (uzsverot, ka tā noteikti ir spēcīgāka pilsētai un pagastiem). Tomēr lokālpatriotisms un vietas piederības sajūta izrādījās pārsteidzoši augsta. Līdzīgās pozīcijas, turklāt ar augstiem vērtējumiem, seko Bauskas novads (77,8%) un pagasts, ciems vai apkaime pilsētā (76,6%). Bauskas novadam, pat kā salīdzinoši jaunam administratīvam veidojumam, vietējo kopienu paustā piederības sajūta ir augsta. Īpaši starp vīriņu viedokļu līderu tā ir pat profesionāli nostiprināta. Tas lielā mērā saistāms ar pēctecīgumu no 1949.gadā izveidotā Bauskas rajona. Pilnībā visa esošā Bauskas novada teritorija ietilpa lielākajā, tagad četru novadu plašajā Bauskas rajonā. Visticamāk ieraduma pēc respondentu atbildēs bieži arī Rundāle uztverta kā daļa no Bauskas novada. Iedzīvotāji ir emocionāli cieši saistīti ar dzīves vietu un skaidri apzinās savu reģionālo identitāti, vietas piederību. Pilnīgu lokālpatriotismu mazina gan objektīvi, gan subjektīvi faktori, kas minēti pie vietas vājam pusēm.

Līdzās piedāvātajiem variantiem, respondenti minējuši arī izteiktu piederības sajūtu citām vietām (dzimtā vieta, jaunība vai bērnības gadu pavadīšanas vieta u.c.), tostarp Lietuvai, Bauskas kaimiņu novadiem, vietām Kurzemē vai Vidzemē u.c. Starp uzņēmējiem vietas identitāte sajūta visvairāk izpaudās ar lokālo ciemu, pagastu vai apkaimi (88%). Uzņēmēju lokālpatriotisms kopumā ir vidēji augstāks, nekā visiem iedzīvotājiem. Dažs piebilst par kaimiņiem: "Iecava vienmēr sava republika, Vecumnieki vēl vairāk par sevi."

30.attēls. *Vietējās sabiedrības piederības sajūtas vērtējums.*

100% – izteikts lokālpatriots; 0% – nav nekādas piederības sajūtas attiecīgajai vietai, n=521. Novada iedzīvotāju, uzņēmēju un viedokļu līderu skatījums.

Vietējās kopienas raksturiezīmes

Viena no iespējam izcelt kopienas raksturiezīmes ir to nošķiršana no kaimiņu kopienām. Aptaujas laikā tas tika testēts salīdzinājumā – ar ko Bauskas novada iedzīvotāji atšķiras no jelgavniekiem vai lietuviešiem? Pirmais vērtēts skats no malas – kā viesi vērtē šīs atšķirības? Lai arī piektā daļa uzskata, ka neatšķiras, raksturiezīmju nianses nav nosakāmas, tomēr 362 viedokļi ļauj izcelt nozīmīgākās atšķirības.

Īpaši izcelts strādīgums, darba tikums, prasme saimniekot, viedums un tālredzība, īpaša zemes mīlestība, lokālpatriotisms, lepnums, turīgums un uzņēmība, saimnieciskums. Viesmīlība un atsaucība, vienkāršība. Vienlaikus ir piebildes: “Zemnieki, kopj savu zemi un par to apkārt nebļautās”. Tas liecina par zīmolvedības vienu no vārajām pusēm – daudz labu lietu tiek veikts, par to īpaši arī uz āru nepaužot. Citi gan ir piesardzīgāki un par Bauskas novada iedzīvotājiem uzsver, ka “labāk iepazīstot, jauki un draudzīgi, arī izpalīdzīgi” vai “starp savējiem atvērti, svešiem noslēgti”, arī “uzticība jāiemanto grūta ceļā”, “cilvēki nopietni, strādīgi”. Tas norāda uz īpašām pieejām un atturīgumu, noslēgtību, kas no ārmalnieku puses uztvertas kā nozīmīgākās negatīvās iezīmes. Tas tiek saistīts arī ar augstprātību, neviesmīlību, pašpietiekamību, zināmu kūtrumu. Lietuvieši vairāk sadarbojas.

Pazīstamākais zemgaļiešu tips - Ziedonis Caune

31.attēls. Bauskas novada iedzīvotāju atšķirīgās iezīmes viesu vērtējumā.

Nozīmīgāko atslēgvārdu apkopojums: atslēgvārdu izmērs atspoguļo to minēšanas biežumu, n=503

Tomēr viesu asociācijās neizpaužas vairākas negatīvās īpašības, ko uzsver paši Bauskas novada iedzīvotāji.

32.attēls. Bauskas novada iedzīvotāju minētās galvenās atšķirības no jelgavniekiem vai lietuviešiem.

Atslēgvārdu izmērs atspoguļo to minēšanas biežumu, n=313

Kā biežākās atšķirības minēts lepnums, noslēgtība, kauslīgums, kas kā atslēgvārds parādījies 17 reizes taču ar šī tematika sastopama arī citās atbildēs, piemēram: “Ar sliktu slavu, jo daudzos ir stereotips, ka Bauska ir kaušļu un bandītu pilsēta”, “Sados pa muti”, “Agresīvāki nakts uzdzīves laikā, kas attur tūristus braukt pie mums uz klubiem vai citiem nakts pasākumiem”, “Apkārtējie runā, ka ar nenormālu lecīgumu. Pašapziņa esot tik liela, ka pēc tās vien varot baušķeniekus uzreiz pamanīt starp citiem”. Kauslīguma stereotips ir tik spēcīgs, ka teiciens: “Par laimīgu, lai sevi sauc, kas brauc no Bauskas nepiekauts” kā vesela frāze izceļas starp biežāk minētajiem atslēgvārdiem. Tāpat baušķenieki uzskata, ka salīdzinot ar jelgavniekiem un lietuviešiem ir strādīgāki, lielāki patrioti un arī mierīgāki, kas ir pretrunā ar agresivitāti un kauslīgumu, taču, spriežot pēc atbildēm uz citiem jautājumiem, ar šo mierīgumu varētu būt domāta darba dienas rutīna un mierīgā dzīve tuvāk pie dabas. Baušķenieki sevi uzskata par stiprākiem, iedomīgākiem un sportiskākiem par kaimiņu novadniekiem. Kopējo atbilžu fonu paspīlgtina citāti no respondentu aptaujas anketām: “Bauskā ir daudz zinošu, gudru un darbīgu cilvēku, kuriem rūp ne tikai savs labums, bet lai arī citi šeit justos labi”, “Zemgalietis ir nosvērts darba rūķis, kurš darbojas savā sētā”, “Baušķenieks mūžam neapmierinātais, ar ļoti augstām prasībām pret citiem, tikai ne pret sevi!”.

No vietējiem tikai ~10% uzskata, ka raksturiezīmes “neatšķiras”. Salīdzinātas atbildes, kurās atslēgvārdi atkārtojās vismaz piecas reizes. Lielais neatbildējušo skaits, sniegto atbilžu izteiktā daudzveidība un arī daļēji uzsvērtais “neatšķiras” liecina, ka krasas atšķirības nav tik viegli nosaucamas, tomēr biežāk pieminēts lepnums un noslēgtība. Kauslīgums un agresija nonāk pretrunā ar citu pieminēto mierīgumu. Par Zemgaliešiem raksturīgo viesmīlību plašāk minēts viesu sadaļā.

Simboliskās vietas

Pētījuma laikā identificētas vietas, kas vizizteiksmīgāk pauž pilsētas un novada identitāti. Lai arī, iespējams, tas nepavestī lielus pārsteigumus, tomēr savstarpējā hierarhija un vienots sabiedrības viedoklis pamato to lielāku izcelšanu, tostarp arī iespējas lielākām publiskām investīcijām.

33.attēls. Ķirbaksalas upju satece – nozīmīgākā simboliskā vieta pilsētā.

Foto autors: A.Klepers

Bauskas pilsētā īpaši tiek pieminētas trīs upes: Mūsa, Mēmele un Lielupe – īpaši izceļot šo upju satekas vietu, Lielupes sākumu – Ķirbaksalu. Esošais vides risinājums ir neizteiksmīgs (tiltiņš, informatīvie stendi, daži nolietotojušies soliņi pussalas galā). Brīvdabas estrāde kā pasākumu norises vieta vieno un izceļ Ķirbaksalu un upes. Vienlaikus dažāda stila un kvalitātes norādes zīmes, ārēji savākta, iekšpusē *sovjetiska* sabiedriskā tualete, laba dabas parka informatīvā puse, bet trūkstošs māksliniecisks vides elements kā galvenais akcents atstāj šo simbolisko vietu patīkami dabisku, vienlaikus neizmanto tās potenciālu. Vietas nozīmi vairāk izceļ vietējie, upju sateces metafora (gan bez Lielupes turpinājuma?) iekļauta Bauskas novada ģerbonī, savukārt daudzi pils apmeklētāji pat nenojauš par tās piekļuvi, jo tālāk par pilskalnu dodas reti. Mērķtiecīgai saziņai ieviešams konsekventi lietots nosaukums šai vietai (saziņā identificēti vismaz deviņi atšķirīgi apzīmējumi).

34.attēls. Bauskas pils kā visplašāk izmantotā pilsētas ģeogrāfiskā identitāte.

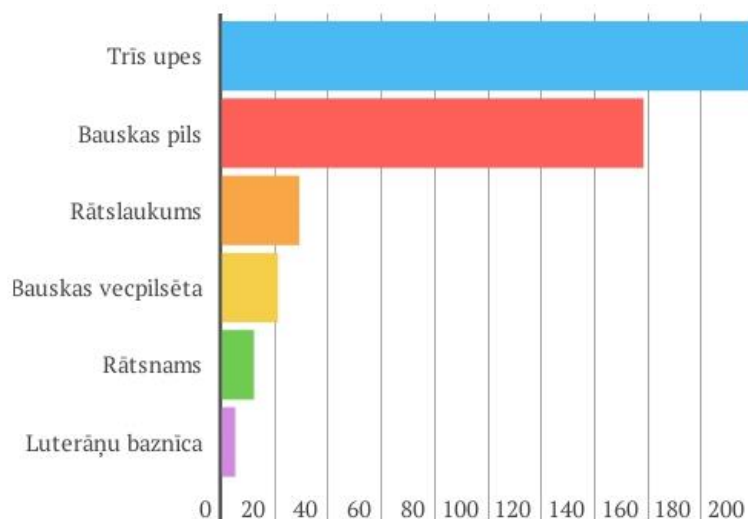
Foto: Bauskas TIC.

Bauskas pils minēta kā līdzvērtīga simboliskā vieta, kas ir atpazīstamākā Bauskas vizītkarte plašā publikā. Pils kā pilsētas sākums, kā Livonijas laiku nozīmīgākais cietoksnis pie dienvidu robežas, kā galvenais sargs pret lietuviešiem 15.gs., nozīmīgākais tūristu objekts lietuviešiem mūsdienās. Pils simbolisms ir plaši lietots un ietverts, piemēram, gan pastmarkās, gan agrāk arī uz Bauskas alus etiķetēm un daudzviet citādi. Restaurētās pils reprezentivitātes un ainaviskums, vēsturiskais nozīmīgums un pilsētas ģeogrāfiskais novietojums ļauj vēl vairāk akcentēt šo vietu mūsdienās kā politiski nozīmīgu notikumu norises vietu. Piemērs tam ir gan Latvijas un Čehijas kultūras ministru tikšanās 2016.gada septembrī²⁸, gan Latvijas, Lietuvas un Igaunijas ministru tikšanās par reģionālās attīstības jautājumiem 2016.gada oktobrī²⁹. Arī starptautiski nozīmīgu kultūras pasākumu vieta, piemēram, kopā ar estrādi kā viena no VIII Ziemeļu un Baltijas valstu dziesmu svētku norises vietām³⁰ u.c.

²⁸ http://www.km.gov.lv/lv/jaunumi/?news_id=8220

²⁹ <http://bauskasdzive.diena.lv/vietejas-zinas/bauska-stradas-baltijas-valstu-ministri-157634>

³⁰ <http://www.nordicbalticchoir.lv/dalibniekiem/norises/>

34.attēls. Nozīmīgākās simboliskās vietas Bauskas pilsētā sabiedrības uztverē
n=451.

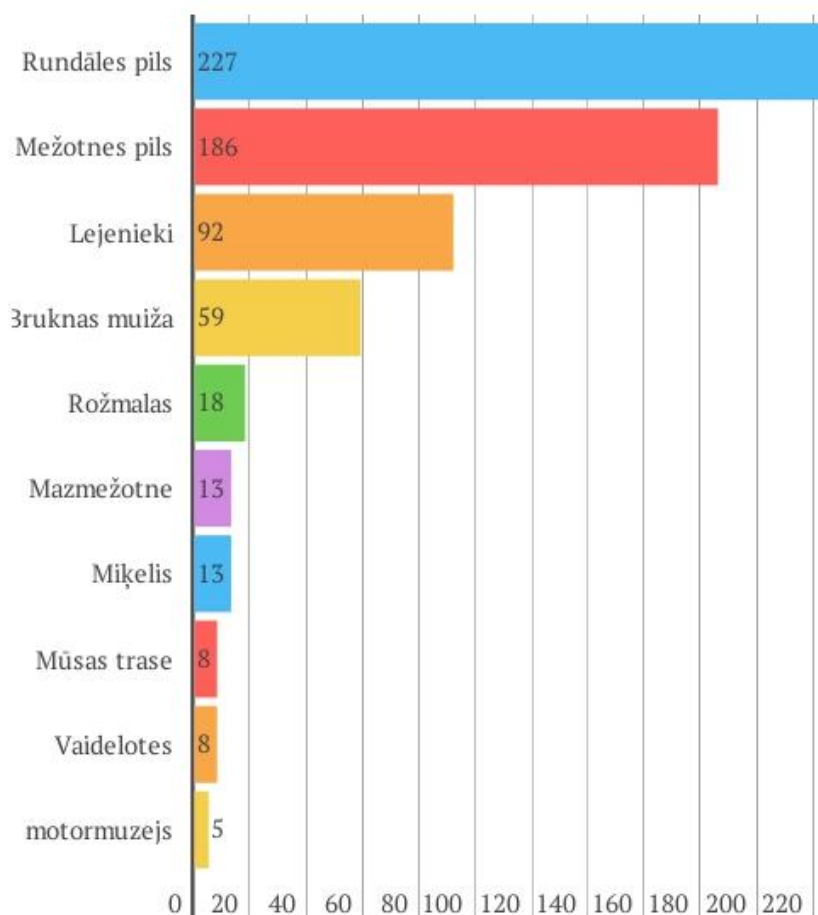
Bieži pieminēts Rātslaukums kopā ar atjaunoto rātsnamu, kura svinīgās telpas līdzīgi kā pils, izmantojamas mazāka mēroga svinīgiem, taču nozīmīgiem notikumiem. Bauskas TIC atrašanās šajā ēkā, līdzīgi kā Tartu pilsētas TIC, vēsturiskajam rātsnamam piešķir atbilstošu darbīgumu, bet laulību ceremonija ir kļuvusi par pieprasītu pakalpojumu ārpus novada robežām. Bauskas vecpilsēta, kas minēta starp simboliskajām vietām, pakāpeniski iegūst šādai vietai atbilstošu noskaņu. To veicina gan investīcijas pilsētvides sakārtošanā, gan 2014.gadā paaugstinātais nekustamā īpašuma nodoklis graustu problēmas risināšanai³¹ (citustarpā, Bauskas novadā kopumā raksturīgs salīdzinoši zemāks vidi degradējošo būvju skaits, nekā citos novados, paaugstinot novada vides pievilcību). Kopējai pilsētvides pievilcībai gan pilsētā, gan novada pagastu ciemos būtu daudz vairāk jākāpina daudzdzīvokļu māju siltināšana. Savukārt Bauskas vēsturiskajam centram – vecpilsētai, kurai ir valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa statuss (tāds gan ir vēl 26 citām vecpilsētām Latvijā), tostarp ar vietām izcilu ainaviskumu Mēmeles krastos, pamazām no dažviet paplukuša mikrorajona ar greiziem malkas šķūnīšiem, jāklūst par pieprasītu un labiekārtotu vēsturiski prestižu dzīves vietu. Transformācija gan lielā mērā būs atkarīga no vietējās uzņēmējdarbības aktivitātes, tostarp arī Rātslaukumā, kur lielāku pakalpojumu pieprasījumu var kāpināt regulārs pilsētas viesu pieplūdums. Līdzīgi procesi norisinās gan Kuldīgā, gan Cēsīs. Bauskas Svētā Gara luterāņu baznīca kā vēl viena no minētajām simboliskajām vietām, dēļ aktīvās *Via Baltica* centrālās ass un augstajiem Kalna ielas namiem, ir nošķirta no lielākās vecpilsētas daļas. Tomēr kā labi saglabāties vēsturisks objekts ar izcilām mākslinieciskā interjera vērtībām, bez reliģiskā kulta celtnes statusa, tā noteikti ir plašāk izceļama vieta, īpaši veicinot tās piekļuvi un navigāciju, sasaistot ar pārējo vecpilsētu un pili. Pilsētvides pievilcību līdzās namu fasāžu restaurācijai un infrastruktūras labiekārtošanai kāpina gan vēsturisko motīvu sienu gleznojumi, gan vides mākslas objekti, vairāk izceļami upes krastu ainaviskie skatu punkti ar publisko piekļuvi. No apdzīvotības struktūras maiņas nozīmīga ir dzīvojamā fonda kvalitāte, kas ir ilgtermiņa attīstības jautājums un saskaras ar mūsdienu dzīves telpas prasīguma izaicinājumiem visās Eiropas vecpilsētās.

³¹ <http://bauskasdzive.diena.lv/vietejas-zinas/bauskas-pasvaldiba-ar-paaugstinatu-nin-cer-apkarot-graustus-116288>

Par simboliskajām vietām ārpus pilsētas, kas vislabāk reprezentē Bauskas novadu, visbiežāk pieminēta Rundāles pils. Liela daļa viesu to uztver kā novadam piederīgu, taču arī vietējie, apzinoties Bausku kā tuvāko pilsētu. Šāda uztvere izmantojama pilsētas piedāvājuma attīstīšanai, jo Rundāles pils apmeklējums vienlaikus saistās ar Bausku kā pakalpojumu centru. Tas jau tiek izmantots bijušā Bauskas administratīvā rajona četrus novadu kā vienota tūrisma galamērķa pozicionēšanā.

Mežotnes pils ir populārākā ārpus pilsētas novadā ietilpstošā vieta, kas ir plaši atpazīstama un bieži tiek uztverta vienoti ar Mežotnes pilskalnu (formāli Rundāles novadā) un tos vienojošo tiltiņu pār Lielupi. Nozīmīgi ir celt Mežotnes pils kā Līvenu dzimtas mājvietas vērtību un “napazaudēt” to kā “vēl vienas skaistas svinību vietas” pasākumu mutulī. Funkcionāli tai jābūt publiski piekļūstamai un svinības pietāv, taču restaurācija būtu turpināma un vietas pozicionējums starp citām īpaši akcentējams.

“Lejenieki”, protams, ir memoriāls muzejs ar Viļa Plūdoņa kā vēsturiski izcilas personības dzīves vietu. Tomēr ar savu novietojumu un etnogrāfisko ainavu tā vēl var simbolizēt Zemgales viensētas sadzīvi pirms industrializācijas laikmetā līdzvērtīgi *skansena* koncepcijai, taču autentiskā vidē, vienlaikus kļūstot par labi segmentētu pasākumu norises vietu. Plašākai apmeklētāju uzņemšanai un darbībai aukstajā sezonā kritisks gan ir ne-etnogrāfiskas sabiedriskas tualetes risinājums.

35.attēls. Nozīmīgākās simboliskās vietas Bauskas novadā ārpus pilsētas sabiedrības uztverē
n=737

Starpt simboliskajām vietām bieži minēta ar vietējo līderu sabiedrisko aktivitāti atdzimusi Bruknas muiža, tāpat darbību atsākušās ViA Baltica pirmā viesmīlības

pietura Latvijas teritorijā – “Rožmalas”, atjaunotā luksus naktsmītne un kultūras pasākumu norises vieta “Mazmežotne” (kas gan fiziski atrodas Rundāles pagastā, bet daļai sabiedrības uztverē saistās ar Bauskas novadu vai Mežotni), daudzveidīgais atpūtas komplekss “Miķelis”, agrāk starptautiski nozīmīgā autosporta norišu vieta – Mūsas trase, zemnieku saimniecība “Vaidelotes”, motormuzejs u.c., tostarp, arī labības lauki vai Lielupes ieleja pie Ziedoņiem kā simboliskās ainavas elementi. Praktiski neviens vairs nepiemin Saules kaujas iespējamo norises vietu Vecsaulē, kurai ir daudz lielāka simboliskā, kā faktoloģiskā nozīme.

Šīs vietas iekļaujas gan tūrisma piedāvājumā (tostarp novada prezentācijas materiālu titullīdzekļos), to atpazīstamība palīdz veicināt citu vietu apmeklēšanu. Taču ar šīm vietām saistāma arī vietējās kopienas vietas piederības sajūtas stiprināšana un identitāte, mērķtiecīgi iesaistot tās publiskajās norisēs, radot vēlmi vietējiem lepoties ar tām. Citustarpā, lai nerodas situācija, ka viesi ir zinošāki par pēdējo gadu pārmaiņām, nekā vietējie iedzīvotāji.

Citu minēto simbolisko vietu uzskaitījums pilsētā vai novadā, kas nosauktas pa vienai reizei: Kroņa ražotne, Mēmeles ūdens sporta vieta, peldētava *Betonīņš*, Bauskas vīni, Bauskas autoosta, Uzņēmējdarbības centrs, (Humpalas, SEB Supper netto), Estrāde, Bauskas stadions, Saules dārzs (t.sk. ar V.Plūdoņa pieminekli), A7, citas zemnieku saimniecības, Bauska kā ebreju pilsēta, Bauska kā robežpilsēta *Bordertown*, Mežotnes ceplis, Ziedoņa parks un muiža, Pētera I akmens, Mēmeles krācītes u.c.

Identitāti ietverošie produkti un pakalpojumi

Identitātes produkti ir kā novada “eksportprece”, novada vēstneši, kas ar savu funkcionalitāti, dizainu, garšas izcilību vai kādu citu pārākumu savā jomā pārstāv Bauskas novada vērtības. Uz augstu kvalitāti vērsti produkti, kuri uzsver Bauskas novada kā vietas izcelsmi palīdz veidot saikni ar citviet Latvijā dzīvojošiem baušļeniekiem, kuri tādējādi dod priekšroku konkrēto produktu iegādei, vienlaikus apzināti vai netīši veicinot novada nodarbinātību. Tie kļūst par dāvinājuma priekšmetiem novada viesiem, kad nepieciešams materializēt viegli “konvertējamā” veidā kādas no novada vērtībām: uzņēmējprasmī, radošumu, kvalitāti, gaumi u.c.

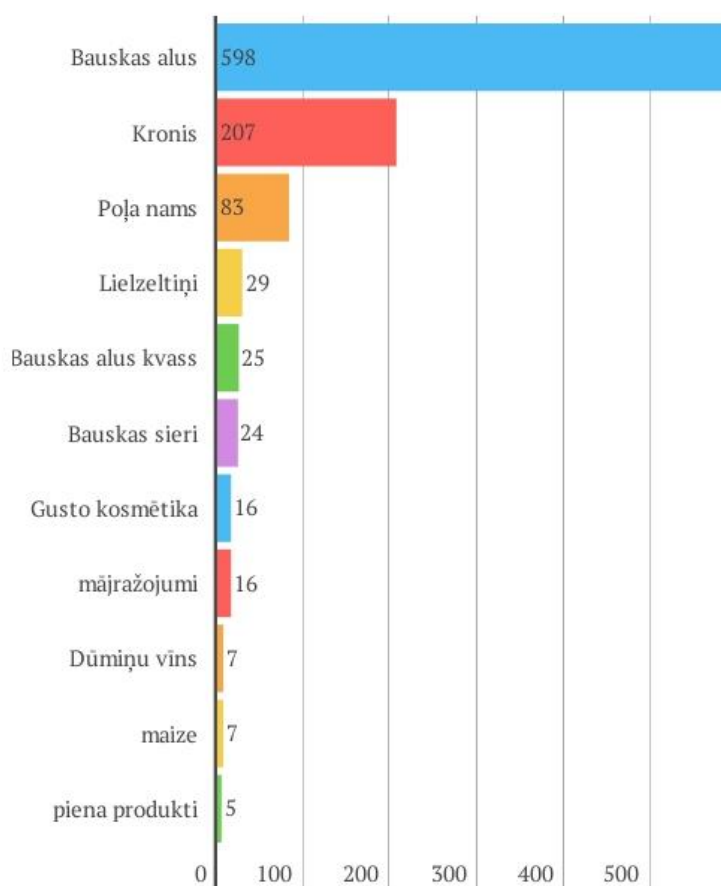
Alus kultūras zemēs vietējās izcelsmes kvalitatīvs alus ir spēcīgs elements vietas piederības sajūtas izpausmēm, kas kalpo par priekšrokas izvēles kritēriju, ne tikai produkta satura dēļ, bet vairāk emocionālo apsvērumu un sava veida “lokālpatriotisma” apliecinājumam. Stabils līderis starp Bauskas identitātes produktiem (citustarpā, daudzām vietām nebūt nav tik viegli identificēt viennozīmīgu plaša patēriņa produktu šajā kategorijā) ir *Bauskas alus*. Kā alus un bezalkoholisko dzērienu ražotājs tas izveidots 1981. gadā, drīz uzsākot alus šķirņu „Bauskas gaišais” un „Bauskas tumšais” ražošanu. No laika gaitā četrām klātnākušajām šķirnēm vēl trīs ietver Bauskas vārdu nosaukumā. Līdz ar to, ne tikai Bauskas vārda popularizēšana, bet arī vietas un uzņēmuma reputācija ir cieši saistīta. Tonis kā dažkārt šis produkts tiek nosaukts, liecina, ka ne visiem vietējiem tas ir nepārprotami mīļākais produkts, dažkārt atzīstot tik par populārāko. Bauskas alus reputācijas garants ilgstoši bijis aldaru vecmeistars Kārlis Zālītis.

Dārzeņu konservu ražotāja no Bauskas *Kroņa* populārākās produkcijas zīmolvārds ir “Rundāle”, kas kļuvis arī par kaimiņnovada vienu no identitātes produktiem. Ar tirgū populāro un kvalitāti apliecināmo produktu tirdzniecību, vienlaikus svarīgi, lai lielie uzņēmumi stāstā par sevi pozicionētu piederību pilsētai vai

novadam³². *Kroņa* norāde uz vietējiem zemniekiem kā izejvielu piegādātājiem (ZS *Zelkalniņi*, ZS *Purviņi*, ZS *Paegli*) noteiktiem produktiem ir pozitīvs impulss sadarbības apliecinājumam, vienlaikus kopā demonstrē Bauskas novada vienu no stiprajām pusēm – saikni ar lauksaimniecību un ražošanu, radot augstāku pievienoto vērtību, koncentrējot resursus noieta paplašināšanai esošajos tirgos.

Saldumu ražotne „Poļa nams” ir minēts kā trešais populārākais novadu reprezentējošais produkts. Konditorejas izstrādājumi ar viegli divdomīgajiem nosaukumiem („Saldā brunete”, „Saldā blondīne” u.c.) ir īpaši populāri vietējo iedzīvotāju vidū un tiek novērtēti kā kvalitatīvs roku darbs. Produkta atpazīstamība, saistīšana tieši ar Bauskas novadu ārpus tā ir neliela. Produkcijas degustācija tiek piedāvāta kā tūristu piesaiste, iesaiņotā veidā tā atrodama Bauskai nozīmīgākajā vietējo ražojumu veikalā – *Bauskas miestiņš un citi labumi*, kas darbojas jau kopš 2014.gada.

Biežāk pieminēti arī citi pazīstami uzņēmumi un to ražotā produkcija: Lielzeltiņi, bezalkoholiskie *Bauskas alus* produkti, Bauskas sieri, konditorejas izstrādājumi (ar lielu varbūtību, ka tas attiecināms uz Poļu namu), Dūmiņu vīni u.c. mājražojumi.

36.attēls. Produkti – Bauskas novada vēstneši

Kopējais respondenta vērtējums. n=1068.

Dažas vai vienu reizi minēti arī: *Radošā darbnīca Daba*, Kulinārijas izstrādājumi kafejnīcas *Vecpilsēta* un *Argo*, *Rožmalas*, *Stelpes siers*, *Biķernieks & co*, *Uzvara lauks*, ZS *Dzērvenes*, ZS *Vaidelotes*, eksportam fasētas bietītes, metālkalēju u.c. amatnieku

³² <http://www.kronis.lv/lv/par-mums>

ražojumi, vietējās ekoloģiskās zemes, smiltsērķšķu ražojumi, Gailišu pagasta vīns, Codes pagasta Gurķi, vīngliemeži u.c.

Pašvaldības pārstāvjiem un minētajiem uzņēmējiem kopīgi meklējami radoši ceļi sadarbībai novada vēstījuma pastiprināšanai par uzņēmējdarbības attīstību un vietas priekšrocībām, vienlaikus nodarbinātības veicināšanu novadā, popularizējot kvalitatīvus vietējos ražojumus attiecīgajos segmentos (ne tikai ar ievietošanu tīmekļa vietnē³³, kas, protams, arī ir nozīmīgi), kas turklāt pastiprina vietas piederības sajūtu.

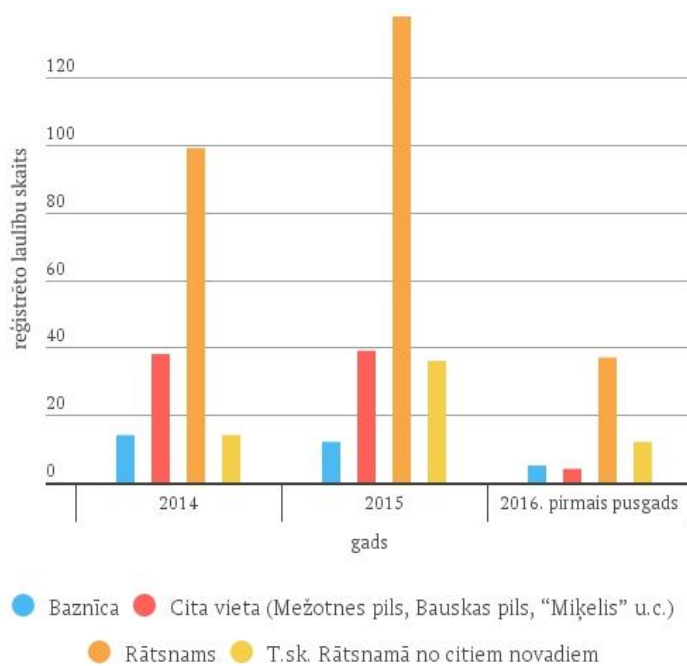
Atpazītākie pakalpojumi, kas pārstāv Bauskas novadu

Atšķirībā no Bauskas novada identitāti ietverošajiem produktiem, kas bija viegli identificējami, noteikti pakalpojumi, kas pārstāv Bauskas novadu un pazīstami plašāk ārpus novada, nebija viegli nosaucami (kopējais minējumu skaits n=386). Pamatā respondenti – gan viesi, gan vietējie iedzīvotāji vai viedokļu līderi, uzņēmēji minējuši Bauskas pils pakalpojumus – koncertus, radošās nodarbības, deju stunda galmā, galma sadzīves kultūra u.c. – kā noteikts kopums ar augstu kvalitāti, Bauskas pili un pilsētu pārstāvošu tematiskumu un vēsturisko laikmetu.

Otrā grupā ir dažāda rakstura tūrisma pakalpojumi, ietverot ekskursijas, sabiedrisko ēdināšanu, Bauskas TIC pakalpojumus Rātsnamā. Tur klāt būtu iekļaujama arī Bauskas alus degustācijas ekskursija, kas gan ir mazāk izteiksmīga, salīdzinot ar citiem minētajiem tūrisma pakalpojumiem un pašu produktu. Trešajā grupā ir frizētavas, manikīra un skaistumkopšanas pakalpojumi – tie minēti gan pēc vietējo, gan arī no vairāku viesu puses – kā pakalpojums, kurš cenas un kvalitātes ziņā ir konkurētspējīgs ar galvaspilsētas vai Jelgavas pakalpojumiem. Vairāki respondenti sabiedrisko transportu Bauskā. Pa dažiem minējumiem arī Mežotnes pils, Miķeļa, Rožmalu, Tavernas, Aveņu, Rundāles pils pakalpojumiem. Septiņi respondenti izcēluši Bauskas biznesa bibliotēkas pakalpojuma koncepciju kā Bauskas novadu izceļošu. Sešas reizes minēti sporta pakalpojumi, bet piecas – veļas mazgāšana. Pa vienam pieminēta arī laba apkalpošana veikalos, Bauskas sadzīves pakalpojumi, *Geka*, Tautas foto studija Bauska, Zobārsts, īpaši izcelta vaksācija vīriešiem; pieminēts ausu ārsts, uzņēmumu reģistrs, kas vairāk raksturo konkrētā respondenta pozitīvu pieredzi – augstāku par gaidīto.

Vietējo produktu un pakalpojumu popularizēšanas nolūkiem jau izveidota novada tūrisma tīmekļa vietnes sadaļa „Ražots Bauskā”, iekļaujot 32 piedāvājumus. Tam gan nav jākļūst par uzņēmumu katalogu, bet izlasītie produkti ir gaumīgi prezentēti un viens no kritērijiem ir tieši saistīts ar novada prezentēšanu. Par dažiem informācija būtu precizējama, vēl labāk strukturējama. Mērķtiecīgi starp tiem iekļaujami arī raksturīgos – īpaši uz āru vērstie pakalpojumi. Piemēram, laulību ceremonija Bauskas Rātsnamā kļuvusi par pakalpojumu, kam ir augošs pieprasījums ārpus novada robežām. Īpaši kontekstā ar kopējo tendenci par iedzīvotāju skaita samazināšanos – šis ir vismaz vēl viens pozitīvs vēstījums jaunajām topošajām ģimenēm par īpašām rūpēm un pakalpojumiem.

³³ <http://www.bauska.lv/print.php?url=lv/uznemejdarbiba/razots-bauskas-novada>

*līdz 17.05.2014. laulības notika Bauskā, Uzvaras ielā 6 - Mazajā zālē (15)

37.attēls. Laulību ceremoniju norises vietas Bauskas novadā Avots: Bauskas novada dzimtsarakstu nodaļa, 2016

Daļa no "ražots Bauskā" iekļaujas suvenīru sadaļā, īpaši tie identitātes produkti, kas ir kā novadam reprezentatīvi ēdamie suvenīri. Bez konkrētām ražotām precēm zīmolvedības nolūkiem jāizceļ arī īpašie pasākumi, iespējams, arī kādi pakalpojumi, kas saistās ar Bauskas novadu vai apkārtējiem novadiem – galamērķi kopumā.

Zīmolpasākumi

Lieliem publiskajiem pasākumiem ir nozīmīga loma novada zīmolvedības stratēģijā. Tie radošā veidā rod iespēju veidot saziņu ar galvenajām mērķgrupām par novada attīstībai svarīgām vērtībām. Stiprina emocionālo saikni, iedarbojas uz pieredzējuma veidošanu, visām sajūtām, ar īpašu tematiskumu un toni spēj iekļūt mediju virsrakstos, "izlauzties" cauri ikdienas rutīnas ziņām, spilgtāk izcelt vietu, veidot asociācijas ar to. Tāpēc īpaši nozīmīgi ir stiprināt tradīcijas ar tiem pasākumiem, kas pilnībā raksturo vietu, atbilst tās vērtībām un mērķiem – ir savā ziņā vienīgie savā raksturā – tādi, ko angļiski dēvē par *Hallmark events* vai šajā gadījumā – zīmolpasākumiem.

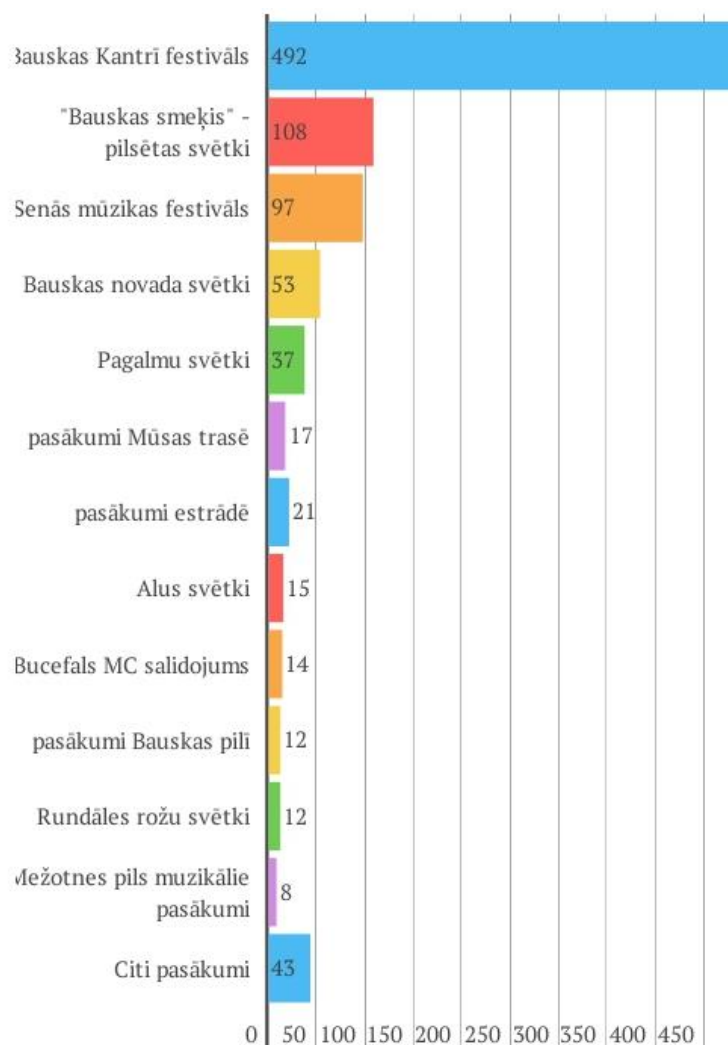
Tie vērsti uz vietējo sabiedrības iesaisti, piesaista viesus, ļauj citiem apbrīnot vietu. Visredzamākais no šiem publiskajiem pasākumiem, ar augstāko popularitāti četras reizes apsteidzot otro vietu, ir Bauskas Kantrī festivāls. Festivāls, kura vēsture sākas 1999. gadā, būtu izceļams arī starptautiskā mērogā, jo bija viens no četriem regulāri organizētajiem starptautiskajiem Eiropas kantrī mūzikas festivāliem³⁴, līdzās Silkeborgas (Dānija), Gestādes (Šveice) un Visagino (Lietuva) rīkotajiem. Tomēr 2016.gadā, galvenajiem organizatoriem neatrodot sadarbības kompromisus, otrs kantrī mūzikas festivāls Latvijā ar nedēļas starpību tika sarīkots Ogres estrādē (cīnoties par saturiskajiem akcentiem, kurš paliks pietuvinātāks vācu šlāgerpasākumam, kurš kļūs oriģinālāks ASV kantrī festivāla paraugs). Bauskas

³⁴ <http://www.latvia.travel/lv/pasakums/kantri-muzikas-festivals-country-bauska>

pasākums ir stabili atradis vietu sabiedrībā asociāciju rosināšanai par pilsētu un novadu. Simboliski saturs piestāv Zemgales lauksaimniecības akcentiem, Bauskas zemkopjiem, asociatīvi saistot to ar ASV kantrī stilu, kas radies pirms gadsimta uz tautas folkloras un blūza mūzikas pamata, bet vēl pēc paaudzes kļūstot par ASV "strādnieku klases" klausītāko žanru, kāds tas ir arī šobrīd ASV vakara stundu raidlaikos. Lai arī tas ieņem stabilu nišu gan muzikālās gaumes cienītāju vidū, gan uzrunā gados vecāku mērķgrupu salīdzinājumā ar daudzveidīgajiem rokmūzikas festivāliem Latvijā, pasākumam pietrūkst plašāka pilsētas un novada zīmola vēstījuma, ko, protams, iespējams attīstīt.

Otrs pasākums, ko atpazīst kā Bauskā notiekošu – ir pilsētas svētki "Bauskas smeķis". Lai arī tas notiek augusta sākumā, kad Latvijā ir viens no blīvākajiem publisko pasākumu piedāvājumiem (vienlaikus nedēļas nogalē vairāk nekā 100 dažādi publiskie pasākumi) un pamata programma lielākajā tās daļā īpaši neatšķiras no citiem pilsētssvētkiem (pamatā orientējoties uz vietējo publiku), tomēr scenārijā 2016.gadā bija vairāki akcenti, kas padara to pakāpi saistošāku par "vēl vieni pilsētas svētki". Tas bija Vācijas kamerorķestris ar koncertu Bauskas pilī un Lībekas vīriešu koris Bauskas Svētā Gara baznīcā, kā arī galvenais akcents - kulinārijas šovs „Bauskas smeķis” kopā ar Baibu Sipenieci-Gavari un Bauskas vadošajām kafejnīcām, restorāniem un krogiem, gatavojot 200 kilogramu smagu kūku, ko rotāja Bauskas ģerbonis (vēstījums – pārticība, resursu pārbagātība, labi konditori, lepni zemgalieši? Protams, ieguvēji – ēdināšanas sektora uzņēmēji ar iespēju pievērst šai jomai vislielāko sabiedrības uzmanību). Šis ir pasākums, kura galvenie apmeklētāji ir vietējie iedzīvotāji, nosaukums līdzīgi kā Kuldīgas dzīrēs vērsts uz nostalgisku pagātņi. Būtu iespēja sasniegt vēl lielāku rezonansi plašākā publikā, tāpat kā radošuma oriģinalitāti kopējā scenārijā (Pagalmu svētkos un Putras godēšanā Bauskas vecpilsētā oriģinalitātes ir pakāpi vairāk, kas arī no budžeta atdeves pozīcijām skatot varētu būt efektīvāks pasākums noteiktai mērķgrupai un arī vēstījums ir labi noformulēts). Novada svētku scenārijs bijis dažāds – kā ceļojošs ieskandinošs pasākums visos pagastos ar noslēgumu Bauskā vai lielāka apjoma vienā novada ciemā (2016.gadā Dāviņu pagasta Bruknā – "Deviņi ziedi Dāviņu dārzā") – tas ir nozīmīgs instruments dialogam ar pagastu iedzīvotājiem. Svarīgi arī te panākt lielāku rezonansi.

Vairākkārt pieminēti arī citi pasākumi (tostarp Mūsas trases, kur nesenākie starptautiskie pasākumi risinājušies 2014.gadā): motociklistu pasākums Bauskā, estrādes, Bauskas pils, Mežotnes pils pasākumi u.c. Pa vienam Brīvdabas festivāli, Vietējie kultūras pasākumi, Patriotiskā nedēļa, Aprīļa pilieni u.c. Pasākumi palīdz veicināt novada ekonomisko veiktspēju – palīdz tūrisma galamērķa dzīvescikla augšupejai vai mazina sezonālās problēmu (īpaši nozīmīgi te ir lielāki publiskie pasākumi sākot no oktobra līdz aprīlim).

38.attēls. Bauskas novada identitāti raksturojošie publiskie pasākumi
n=996

Bauskas novada vēstneši – personības

Bauskas novadā un tā apkārtnē ir virkne ievērojamu personību gan vēsturiski, gan mūsdienās, kas ar tiekšanos uz izcilību savā jomā, pamanāmību un reputāciju var palīdzēt stiprināt novada zīmolvedību.

Par populārāko atzīts dzejnieks, tautiskā romantisma pārstāvis un pedagogs Vilis Plūdonis, kura radītie daiļdarbi ir sabiedrībā plaši pazīstami. Līdz ar dzejniekam veltītā pieminējuma atklāšanu 2014.gada augustā Bauskā, nozīmīgs akcents šīs personības izcelšanā jau veikts. Tomēr viņa dzimto māju "Lejenieku" plašākas publiskas piekļuves radīšana, tāpat atsevišķu daiļdarbu citātu izmantošana novada vēsturiskā attīstības pēctecīguma radīšanai, tematiski pasākumi būtu vēl potenciāls (Plūdoņa iela ir Iecavā un Rojā, kas citastarpā ar radošiem risinājumiem paver iespējas šo vietu sabiedrībai veidot spilgtākas asociācijas ar Bauskas novadu. Tiesa gan pavisam ir 14 Bauskas ielas, kas arī var kalpot par ārējās saziņas nesēju sadarbības akcentēšanai ar kādu no šīm pilsētām vai apdzīvotajām vietām).

Par otru spilgtāko Bauskas novada vēstnesi atzīts latviešu pazīstamais teātra un kino aktieris Uldis Dumpis, kura dzimtas mājas ir Bauskas novada Īslīces pagasta "Dumpjos". 1961. gadā beidzis Bauskas vidusskolu, mācījies arī mūzikas skolā klavieres un trompeti un spēlējis basketbolu sporta skolā. Viņa plaši pazīstamais tēls,

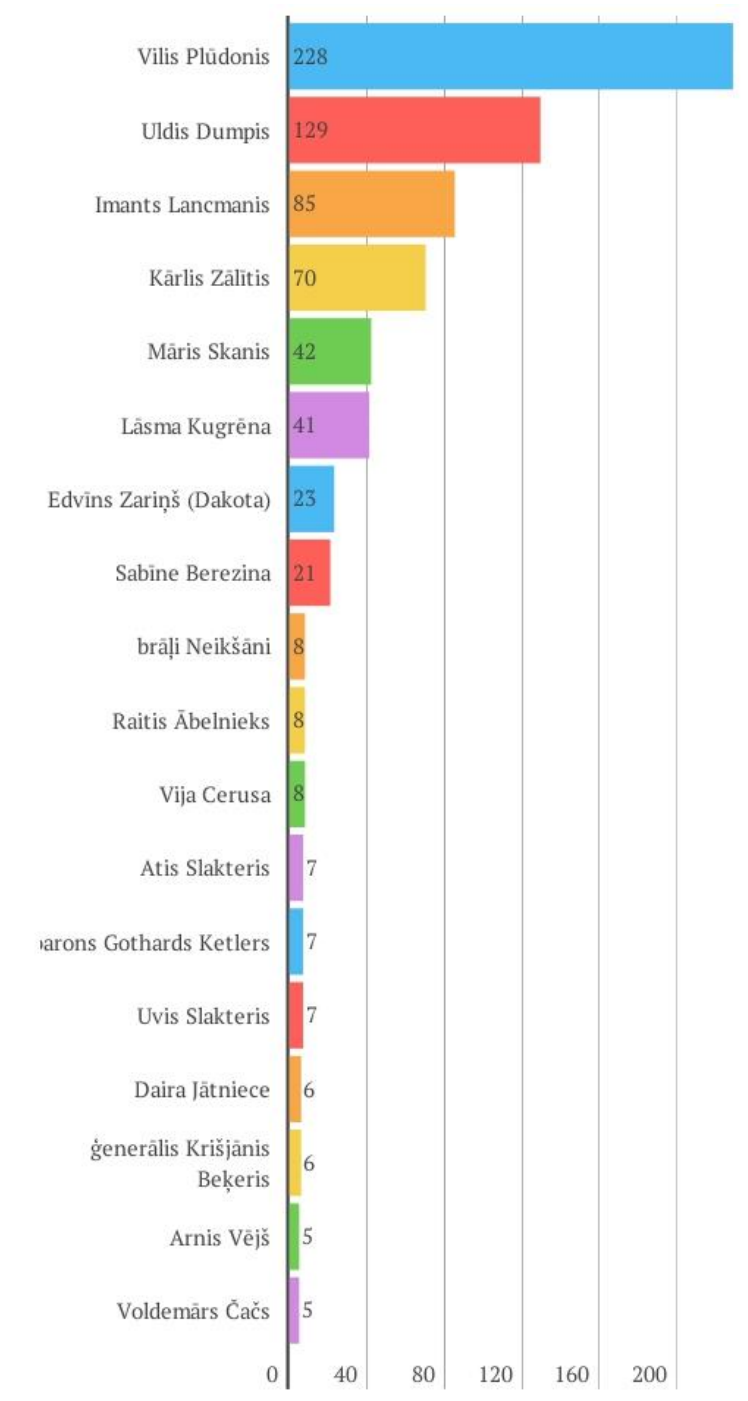
līdz ar spilgtām lomām izcilās latviešu spēlfilmās, kas citustarpā iekļautas Latvijas kultūras kanonā vai apbalvotas ar Latvijas augstāko kinematogrāfijas balvu, viņš ir personība, kura iesaiste novada popularizēšanā un Bauskas novada piederības izcelšana radītu ļoti nozīmīgu rezonansi. Gan viņa, gan arī citu personu iesaistei jābūt ļoti pārdomātai, lai nenodarbotos ar “Laimes lāča” dīdīšanu. Līdzvērtīgi ar talantīgām skatuves mākslas prasmēm un lielu tautas mīlestību par novada vēstnieci daudzi nosaukuši Latvijas Nacionālā teātra aktrisi Lāsmu Kugrēnu.

Trešajā pozīcijā ir Imants Lancmanis, kurš pats būdams kaimiņu novadā, iemantojis baušķenieku dziļu cieņu un apbrīnu, tostarp viņu minējuši arī daļa no novada viesiem īsti neorientējoties administratīvajās robežās. Rundāles pils direktora, mākslas vēsturnieka, gleznotāja un izcilas personības ar augstām vērtībām veikums piešķir pilij īpašu cilvēcisku auru. Viņš reprezentē ne vien pili, bet kultūras mantojuma vērtības. Līdzīgi arī Bauskas pils direktors Māris Skanis, kas bieži saukts par novada vēstnieku, kuram izdevies precīzi veidot Bauskas pils pozicionējumu starp daudzām citām Latvijā, turpināt restaurāciju un padarīt pili dzīvāku.

Deviņdesmitgadnieks Kārlis Zālītis ir ne vien Bauskas, bet visas Latvijas alus darītavu paraugmeistars. Viņa vārds saistās ar izcilību, kvalitāti un vietējiem ražojumiem, kas palīdz izcelt Bauskas īpašos produktus. Baušķenieka Viļņa Auzāna izdotā biogrāfiskā grāmata par lielo aldari “Sirds pareizajā pusē” ir nozīmīgs devums gan personības akcentēšanai, gan Bauskas kā notikumu norises vietas ieskicēšanai. Kā pats meistars komentē: “Pats alu nedzeru, tikai garšoju, un mīļākie man ir iesala dzērieni, ko visur ražo pēc manas tehnoloģijas.” Šādu faktu izcelšana norāda ne tikai uz noteiktu patentu pastāvēšanu, bet gan par Bauskas novada cilvēku uzņēmību, radošumu un īstenotspēju. Noteikti izceļami savi – Bauskas novada Trīs zvaigžņu ordeņu kavalieri.

Biežāk nosaukti arī citi Bauskas novada vēstneši gan mūzikas jomā (Edvīns Zariņš, Sabīne Berezina), gan sportā (brāļi Neikšāni), tāpat politikā (Raitis Ābelnieks, Atis Slakteris vai vēsturiski – hercogs Gothards Ketlers), skolotāja Vija Cerusa, žurnālists Ansis Bogustovs un citi. Daži citi vēl nosauktie: vēsturnieks Laimonis Liepa, dzejnieks Ziedonis Purvs, tenisisti brāļi Podžus, bijušā kolhoza *Uzvara* priekšsēdētājs Ivars Jansons u.c.

Īpaši mūsdienu personību iesaistīšanai jābūt saskaņoti ar viņu mērķiem un ideāliem, kam būtu vienlaicīgi jāsakrīt ar novada attīstības idejām, vietas piederību un lokālpatriotismu. Stāstu un cilvēciskā rakstura izcelšanai maz izmantots virziens ir vēsturisku un mūsdienu cilvēku noteiktu notikumu izcelšana saistībā ar Bauskas novadu, vietām vai cilvēkiem.

39.attēls. Personības – Bauskas novada vēstnieki
n=822

Identificētās personības – novada vēstnieki var palīdzēt izcelt gan pārstāvēto jomu novadā, emocionāli paspilgtināt kādu no novada attīstības mērķiem, virzieniem, kļūt par patroniem kādai nozīmīgai simboliskai – rituālai darbībai, kas var palīdzēt Bauskas novadam pozitīvā nozīmē izcelties un veidot plašāku vēstījumu par savām vērtībām. Tāpat tas palīdz nodot personificētu vēstījumu galvenajām mērķauditorijām, padara stāstus personiskākus, piešķir faktiem cilvēcisku raksturu.

Bauskas pilsētas raksturs

Ietērt novadu vienā cilvēciskā rakstura tēlā ir sarežģīti dēļ tā daudzveidības un plašuma. Tomēr iespējams vairāk personificēt Bauskas pilsētu cilvēciskā tēlā. Pamatojoties uz vārdu “pilsēta” un “Bauska” jēdzienisko saturu un vārdu galotnēm pamatā raksturojums ir sieviešu dzimtē. Vairākas minētās raksturiežīmes bija arī vīrišķīgas, vai dažas no tām – uz novadu attiecināmas, tāpēc turpinājumā izceltas abas puses. Ar tēlainību un metaforu palīdzību dažkārt ļoti kodolīgi – īsi un precīzi – izdodas noraksturot Bauskas pozīciju, noteiktas jomas – stiprās un biežāk arī vājās puses. Raksturvārdi un atsevišķu izteikumu citāti spilgti raksturo pilsētu kā dzīvu un saistošu vietu, kur pavadīt laiku. Pilsētu cilvēciskā raksturā, ar ko iespējams sadraudzēties, sadarboties, kurā iespējams iemīlēties, kas paliek atmiņā pēc viesošanās.

Vairāki spilgtākie iedzīvotāju radītie raksturojumi kā citāti izcelti atsevišķi. Vairāki no tiem norāda uz Bauskas kā personības radošo pusi, brieduma kvalitāti, vai estētisko pusi.

Ar salmu platmali ar platām malām, bet brauc ar vecu divriteni un svārki plīvo vējā	Hiacinte no seriāla Smalkais Stils, mēģina būt glauna, bet sanāk jautra	Dāma cepurē, ar gariem brunčiem, bet skrejoša, enerģiska, jo vajag ne tikai visu pagūt un citus apskatīt, bet arī sevi parādīt no vislabākās puses
Labākajos gados, eleganta, ar šarmu, kuras sejā smagās mašīnas iezīmējušas dziļas rievas un pilsētas centrā saslidinājuši ar šoppingu	Dāma ar lietussardziņu. Veclaicīga ar mūsdienīgu piesitienu	Labākajos gados, ar nelielu sirmumu matos, smaida krunciņām pie acīm, laipna, kā pasaku feja, romantiska, kā viduslaiku princese
Zemgales pērle	Brauc ar BMW, lepna dāma	Stipra sieviete gan garīgi, gan fiziski! Mazliet par sevi nepārliecināta

40.attēls. Bauskas cilvēciskais raksturojums – iedzīvotāju citāti

Daži spilgtākie viesu radītie raksturojumi arī izcelti atsevišķi kā citāti. Viesi bija bieži ļoti tēlaini, runājot par pilsētu vai atsevišķām novada vietām emocionāli, ar bagātīgiem epitetiem.

Bauskai ir vēsturisks raksturs. Aktrise, kura lomas spēlē vienlaicīgi dažādos vēstures periodos		Šarmanta ar savu odziņu, reizēm mazliet noslēpumaina un vienkārša savā būtībā	
Ieturēta, kautrīga, bet ar savu doziņu		Vieda, mazliet noslēpumaina, bet ļoti, ļoti sirsnīga	
Viesmīlīga	Padzīvojusi kundze, kuras labākie gadi ir jau aiz muguras, bet viņai tomēr patīk pucēties un atcerēties pagājušos laikus.	60 gadi, ar labu gaumi, neaudz konservatīva, pēcpusdienās smalkā kafējnīcā dzer tēju ar draudzenēm	Dāma, kura ir augusi labā vidē, ar augstiem standartiem un velmi izcēties
Sena, pati sevi visu laiku uzlabo	Dāma gados, kura pieturās pie klasiskām vērtībām, inteligenta, viesmīlīga	Eleganta kundze senlaicīgā tērpā, mazliet pāri pusmūžam, mierīga, nosvērta, atturīga, bet laipna, jauka, pieklājīga, nedaudz vecmodīga	
Atsaucīga	Ar pašlepnumu, zina savu vērtību, skaista, izglītota, ar labām manierēm.		
Uzņēmīga, lepna, mierīga	Mjā, 407 gadi, bet grumbas neredz - uzposta un koķetīga kā jaunava!	Īsts stiprs zemnieks, smaržo pēc alus, gatavo stipras un lielas uzkodas. Īsts zemgalis	Jauna lauku meitene no muižas. Izglītota, talantīga, godīga, praktiska. Skaista - patīk gan puīšiem, gan vīriešiem, kā arī darba devējiem (jo strādīga)
Brīva, skaista, senā ar viedu skātu uz lietām. Sakopta, ar tendenci kopt savu ārējo izskatu	Saimnieciska	Zemgales hercogiene ar tik daudz īpašumiem	
Alus brūvētājā, kura neļauj saviem večiņiem pārāk pagarsot	Saviesīga, komunikabla, draudzīga	Prātīga	

41.attēls. Bauskas cilvēciskais raksturojums – viesu citāti

4.tabula. Bauskas pilsētai veltītie raksturvārdi un tēlainais salīdzinājums

SIEVIŠKĀ PUSE (+ un -)	VĪRIŠKĀ PUSE (+ un -)
<p>“Dāma ar samta kleitiņu un pārļu kaklarotu, bet ielāpu aizmugurē”</p> <p>Zemgaliete, arī Zemgales sirds, citkārt kā “Tante no Bauskas” un Bauska kā <i>Bordertauna</i></p> <p>Bauska noteikti ir dāma - noslēgta un noslēpumaina. Aristokrātiska, ieturēta, galanta, kopta. Vizuāli - izteiksmīga, krāšņa, ar savu stilu</p>	<p>Vīrišķīgums ar lielu dzīves pieredzi.</p> <p>Aristokrātisks, tomēr ar zemes sīkstumu un vienpatību, saimniecisks kā Čakste, izdarīgs un nelielās par darbiem. Viņš ir kautrīgs, neizceļ savas labās lietas, bet vīrietis – sportists</p>

Muzikāla, ļoti labi dejo. Mīlestība uz mākslu, talantīga, glezno, pilnveido sevi, sporto

Lepna, ar īsteni mālaini smagu raksturu. Strādīga, rosīga, inteliģenta, neatkarīga. Dziļu domu glabātāja (kā I.Lancmanis, L.Kugrēna, U.Dumpis)

Neuzbāzīgi viesmīlīga, sakopties, attīstīties griboša, greznumlietiņu mīloša - tā sevi vēlas piepildīt ar skaistām, sakoptām pērlēm

Laba saimniece (kulināre, pavāre, konservu gatavotāja), rokdarbniece. Viņai ir mazdārziņš, paspēj rūpēties par savu ģimeni, bērniem

Lepna, sportiska, iekšēji mazliet kašķīga Zemgales sirds Atturīga, uz sevi vērsta, koncentrējas uz sevi un savām vajadzībām

Tipiska Zemgaliene, kas iztaisās labāka nekā ir patiesībā Pieredzējusi, atvērta, gribētos teikt, ka skaista, bet drīzāk daudzpusīga

Pievilcīga, tipiska Zemgaliene, kas ir noslēpumaina, neatveras pret pārējiem un dzīvo savrup. Neprot lepoties ar to kas ir, bet kremt par to kā nav

Piesardzīga pret svešiniekiem, skarba, citādi dāsna un strādīga

Piemīt čaklums un darba tikums, dzīvespriecīga

Vizdegunīga, krāšņa, skaista un mierīga

Ieturēta, sakopta ne pieaudzēto matu, ne implantu zina

Normāla, vidēja, simpātiska, uz gadiem 40 (0)

Klusa, kura neliek par sevi manīt, bet par kuru citi ir dzirdējuši, taču netiek pieņemti ar atplestām rokām

Lepna, nav komunikabla un atvērta, vairāk par sevi

Par cik maza un caurbraucama, nav tas individuālais, kopistiskais

Zemgales pērle, jo brauc no Rīgas pa līdzenumu un tad brauc no kalna lejā un pilsēta ir kā pērle

Skaista, viesmīlīga

Pelēkā pele, kura gaida fejas mājienu, lai pārvērstos par gulbi

Pilsēta, kur satiekas. Bauska ir dažāda, ar dažādām pusēm. Priekš vieniem tā ir tikai caurbraukšanas pilsēta. Krieviski runājošie cauri braucošie ārzemnieki saka *Gorod Rimi*

Sīksta, lepna un strādīga, brīžiem nemazgātu seju

Sakopta, inteliģenta, skaista

Nedaudz iedomīga un lepna, ar paceltu galvu

Citur tādi mīļāki, te tādus nesastapsi

Nenovīdīga, skaudīga, kauslīga, bez saimnieka, nevienam neko nevajag, iedomīga

Ielene, paskaties cik caurbraucēju

Viduslaiku princese, pilsēta starp divām upēm, visām pusēm smuks, nezinu nevienu citu tādu

Bauskas alus kā vīrišķīgs dzēriens, *Kronis* ar ekskluzīvajiem produktiem

Dažkārt kā vecs žīds, kurš eleganti visu iesmērē

Arī Augstmanīgs vai pat lecīgs: „Par laimīgu, lai sevi sauc, kas brauc no Bauskas nepiekauts!”

Nenovīdīgs un grūti iekustināms, taču kad to izdara, viss izdodas

Izturīgs ar spēju vienmēr darbos saskatīt pozitīvo

Neapstrādāts dārgakmens

Vietām arī kas mākslīgs, kā pēc plastiskās operācijas

Turīgs

Miegains

Zaļais Bauskas novads. Viss apstrādāts, viss zied. Rudzu krasts. Graudu zeme

Interesants, vēsturisks. Sirsnīgs, pieklājīgs, cieņpilns, pašpārliecināts

Mierīgs, bailīgs no pārmaiņām, līdzsvarots, nepatīk riskēt, konservatīvs

Pelēkās peles sindroms

Kādas īpašības pietrūkst un vajadzētu attīstīt nākotnē?

Būt tādi priecīgāki, draiskāki, nebēdnīgāki, kļūt saliedētai ar vienotu skatu uz lietām, aktīvai ģimenes aktivitātēs, ar vēl vairāk interesantām fiziskām aktivitātēm, vērstām uz ģimeniskumu. Vēlma pozitīva agresivitāte, vēlme, spēja izcerties citu vidū – citas pilsētas aktīvāk iziet sabiedrībā. Tas Bauskai pietrūkst. Vajag vairāk ambīciju, attīstīt mērķus. Nepieciešama sirsnība, lai sabiedrība būtu smaidīgāka, atvērtāka. Atsevišķi pieminēts, ka Latvijā ir maz vietu, kur tik plašā spektrā saglabājušies vēstures pieminekļi un būtu iespējams tik tuvu piedzīvot vēsturiskos laikus no agro viduslaiku zemgaļu dzīves Mežotnes pilskalnā caur cietokšņiem un greznām pilīm līdz pat mūsdienām.

Ar Bausku saistīti izteicieni un *mīmi*

Dažādās asociācijās par Bauskas novadu biežāk vai dažkārt gan respondentu intervijās, gan medijos pieminēti arī tā sauktie mīmi (*memes*) – metaforiskas idejas, noteikta uzvedība vai stils, kas izplatās kultūrā no personas uz personu.

Populārākā ir **Tante Bauskā** (*vairāk nekā 3000 citējumi elektroniskajos medijos*). Tā ir kā metafora vidējam latvietim, vienkāršam iedzīvotājam, kuram jebkura sarežģīta lieta jāspēj pasniegt izskaidrojoši un vienkārši. Vienlaikus tā ieviesta kā *Tautas balss* ar savu personificējumu un aktīvu pozīciju sociālajos tīklos (Twitter konts³⁵ ar 1608 sekotājiem (nav aktivitātes kopš 2014.g.) un FB konts³⁶ - jau gadu nav aktīvs). PR konsultanti amatpersonām kā mantru skaita: “Runā tā, lai tante Bauskā saprastu!”³⁷ Kā raksta A.Rožukalne “Šī persona ir ļoti populāra. Jebkurš viņu pazīst. Ne velti politiķu diskusijās, mediju redakcijās un komunikācijas plānošanas sapulcēs viņas vajadzības tiek turētas godā. Būdamā neredzama, viņa spēj piedalīties svarīgākajos notikumos Latvijā.”³⁸ Mītiskā *Tante Bauskā* radusies pēc Kārļa Streipa izteikuma. Pirms daudziem gadiem viņš gribēja pateikt, ka žurnālistiem informācija jānāk pasniegt saprotamā formā. Bet Streipa salīdzinājumu pavērsa daudz plašāk. Bez vidējā latvieša un vienkāršotākām pieejām dažkārt tam ir arī negatīva pieskaņa: padarīt saturu primitīvāku, skatot auditoriju kā vienveidīgu, ne pārāk augsti vērtējamu ļaužu masu (kas netieši reprezentē Bauskas kopienas), kā standarts pamuļķīgai, diezgan atpalikušai būtnei ar izpratnes un uztveres problēmām.

2016.gada pilsētas svētkos “Bauskas smeķis” šī *meme* tika izmantota arī mērķtiecīgi no pašvaldības – svētku organizatoru puses “Svinībās klātesošs būs arī mītiskais tēls *tante Bauskā*, kas sadarbībā ar apvienību „Jums” lūkos izziņāt Bauskas iedzīvotāju ieteikumus Latvijas simtgades pasākumiem, jo, ja „Tante Bauskā teica tā...”, tad tā noteikti arī notiks!”³⁹

20.gs. deviņdesmitajos gados dažkārt lietotais apzīmējums “Bordertauna” izgaisis no aktualitātes, jo līdz ar pievienošanos Šengenas zonai mazinājusies robežas ietekme. Turpina rasties arī jauna polemika – muzikālu ķircinājumu izspēlēja Mikus Frišfelds, kurš kopā ar grupu “Paši pēdējie romantiķi” humorraidījumam “Radio Lāga”

³⁵ <https://twitter.com/tantebauska>

³⁶ <https://www.facebook.com/TanteBauska/>

³⁷ <http://www.boomfm.lv/tante-bauska/>

³⁸ <http://www.lsm.lv/lv/raksts/arpus-etera/arpus-etera/anda-rozhukalne-atbalsta-vestule-gudrajai-kundzei-bauska.a74531/>

³⁹ <http://www.bauska.lv/lv/jaunumi/izgarso-vasaru-bauska-svetkos-bauskas-smekis-2922>

ar Bauskā noteikošo Kantrī festivālu, ierakstot dziesmu “Kantrī radies Smiltēnē⁴⁰” ar tekstā iekļautu frāzi “baušķeniekiem ļoti skauž, ka kantrī radies Smiltēnē...”

*Par laimīgu lai sevi sauc, kas
brauc no Bauskas nepiekauts*

42.attēls. Ar Bauskas novadu saistītie mīmi

Lietuviešu lietotajam apzīmējumam par latviešiem “**zirga galvos**” esot saistība, iespējams ar Bauskas apkārtni, kad pēc neatkarības iegūšanas sekojošajā lauksaimnieciskā uzplaukuma laikā daudzi lietuvieši strādāja pie pierobežas turīgajiem latviešu saimniekiem par darbaspēku. Labs darbaspēks bija arī zirgs un tā latvieši iesaukuši lietuviešu strādniekus par “zirga galvām”. Vēlāk, to pielietojot pret latviešiem pašiem, lietuvieši it kā norāda uz līdzīgu pozīciju atgriešanu, ne kalpa-saimnieka statusu⁴¹. Līdz šim gan nav izdevies atrast šim stāstam un mīmam vēsturisko pirmavotu. Cits mazāk ticams stāsts norāda uz saistību ar vēl senākiem notikumiem – Baumaņa gleznu “Likteņa zirgs” un ar to saistīto leģendu (Zirga kāpšanu pāri šķēpam Zilajā kalnā), kas atgriezies kā apzīmējums tautai pēc Latvijas valsts nodibināšanas – ka latviešu vietā jau tolaik “zirgs izdomājis”, “paļaušanās uz zirga galvas noteikto likteni”⁴²

Ar kauslīgumu saistītais teiciens cēlies no Kurzemes hercogistes laikiem – 17.gs. Dzīve Kurzemes (!) pilsētās hercoga laikos par Bausku teikts šādi: “Sevišķi stingri noteikumi bija Bauskā, kur laikam dzīvojuši nevaldāmi ļaudis, ko apliecina toreiz Zemgalē izdaudzinātā paruna: “**Kas nāk no Bauskas nepiekauts, Lai tam ir laimes vēlēt ļauts!**”⁴³. Teiciena izcelsme meklējama 17.gs.vidū starp Bauskas amatniekiem. Bauskas pilsētā bija sevišķi uzplaukusi amatniecība. Radās liela savstarpēja konkurence un līdzīgai savstarpēja nesaticība, šai laikā tad arī cēlusies pazīstamā paruna par baušķeniekiem: “**Laimīgs tas lai sevi sauc, kas brauc no Bauskas nepiekauts!**”⁴⁴. Bet jau 1938.gadā kādā tūrisma rakstā vietējā laikrakstā “Bauskas Vēstis” par Bausku minēts: “ikviens ekskursants ir mūsu pilsētas viesis, tāpēc ikviena bauskenieša pienākums izturēties pret ekskursantiem kā pret savu ciemiņu (..) Būsim laipni un izpalīdzīgi pret iebraucējiem, lai arī turpmāk katrs ekskursants, aizbraucot

⁴⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=dIgpccq0UxM&index=6&list=PLB4270E1A436FE40D>

⁴¹ <http://etaplus.lt/kodel-kaimynai-neisizeidzia-pavadinti-zirga-galva-o-banginis-latviskai-ne-okeana-burbuls/>

⁴² http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2014/11/28/zvil_02.html

⁴³ Dzīve Kurzemes pilsētās hercogu laikos. (1936). Zemgales Balss (162), 6.

⁴⁴ Balas, M. (1963). Bauska, Tilts. (50-51).

no Bauskas, paņemtu sev līdzīgu pārliecību, ka senais teiciens: **“Laimīgu lai sevi sauc, kas brauc no Bauskas nepiekaus!”** Bauskai vairs sen nepieder, bet te tagad dzīvo laipni, viesmīlīgi ļaudis”⁴⁵.

Tradīcijas un rituālās darbības identitātes stiprināšanai

Par rituāliem, darbībām un tradīcijām, kas palīdz ārmalniekiem justies reģionam, novadam, pagastam vai apkaimei, pilsētai piederīgiem, palīdzēt izprast vietējumu. Arī vietējiem stiprināt savu piederības sajūtu. Šīs ir mazāka mēroga simboliskās darbības, lai arī zīmolvedības stratēģijas izstrādes laikā paredzama kāda vērtības un mērķus stiprinoša liela mēroga simboliskā aktivitāte, kas plašākai sabiedrībai var daudz spilgtāk radīt asociācijas ar Bauskas novadu, vietas priekšrocībām. Gan vietējiem, gan viesiem tika vaicāts nosaukt kādu rituālu darbību, kas noteikti būtu jāizdara, lai sajostos kā baušķenieks? Iedzīvotāju atbildes pamatā iespējams grupēt trīs kopās, kur kā viena izceļama:

Atvērtā pieeja – atbildēs iebraucēji un tūristi aicināti iepazīties ar Bausku, Bauskas vēsturi, apmeklēt dažādus vēsturiskus objektus, baudīt vietējo kultūru un ēdienu, piemēram: “Jāapmeklē Bauskas pils, jānogaršo Bauskas alus un jānopeldas visās trīs upēs - Mūsā, Mēmelē un Lielupē”, “Jāuzkāpj Bauskas pils tornī”, “Jāapēd “lāča ķepa” (kafejnīcas *Taverna* piedāvājums)”, “Bauskas alus no citiem jāatšķir”, “Jāapskata Bauskas muzejs, pils un Ķirbaksala”, “Jāiepazīst Bauska”, “Jāiepazīst novads “līdz kaulam””, “Jāiepazīst novada vēsture”, “Jāapmeklē Kantrī festivāls un jādzied kopā ar Dakotu”, “Jānostājas Ķirbaksalā starp upēm, tas, manuprāt, raksturo mūs”.

Praktiskā pieeja, kuras ietvaros tiek sniegti draudzīgi padomi, atziņas dzīvošanai un iespējām iedzīvoties Bauskas novadā, piemēram: “Septembrī jāapmeklē pagalma svētki, kuri patīk cilvēkiem. Vieni no apmeklētākajiem svētkiem, kas saliedē pilsētu.”, “Uz atzišanu daudz var necerēt, vienīgi, ja aizmirst, ka iebraucējs”, “jāstrādā tad atzīs”, “Jāieprecas šeit”, “Grūti palikt par baušķenieku, laikam jāpiedzimst te vai jāieprecas”, “Jāpiedalās pilsētas sakopšanas talkās”, “Iebraucēji netiek atzīti, māte nodzīvoja 25 gadus un vietējā teica - iedomājies, mums vietējiem nav darba, bet tev, ienācējai ir”.

Noraidošā pieeja, kas ietver pārsvarā agresīvus komentārus un jau minēto teicienu par piekaušanu ar vēstījumu – svešie šeit netiek gaidīti, piemēram: “Dabūt pa muti”, “Dabūt pa muti pilskalnā”, “Jādabū pa kaklu”, “Jādabū pa seju no vietējiem varoņiem”, “Jādabū pa krāgu”, “Par laimīgu lai sevi sauc, kas brauc no Bauskas nepiekaus”, “Agrāk jādabū pa seju”, “Kādreiz bija jāiet kopā izkauties uz pilskalna ballīti. Tagad tā tradīcija, paldies dievam, apklususi” “Jāizlien no situācijas, kad nepamatoti uzbrūk agresīvi jaunieši”.

Apkopojot atbildes kvantitatīvi, atbildēs iekļautie atslēgvārdi izceļ piecas tematiskās grupas – Bauskas pils un pilskalna apmeklēšanu, Bauskas alus nogaršošanu Bauskā, Ķirbaksalas, dabas un upju apskatīšanu, kaušanos un Bauska Kantrī festivāla apmeklēšanu.

Papildus atsevišķi izceļamas vairākas atbildes, kurās iekļauti dzēlīgi, humoristiski ieteikumi, kas parāda atsevišķu iedzīvotāju skatījumu uz ikdienu novadā un spilgtāk iezīmē dažas no īpašībām, kas iepriekšējos jautājumos identificētas kā atšķirīgas, baušķeniekus salīdzinot ar jelgavniekiem vai lietuviešiem, piemēram: “Jāsapucējas un jāiet uz *Rimi* pakaļ vakariņu produktiem”, “Katra saulaina diena jāizmanto, lai pļautu zāli mazdārziņā”, “Jāizdzer pinte Bauskas visstiprākā alus bez

⁴⁵ Skaistā Bauska aicina tūristus. (1938). Bauskas Vēstnesis (22), 5.

starpbrīžiem un jāmēģina taisni noiet”, “Vēsturiskām koka mājām jāizlauž logi un jāieliek plastmasas logi vietā”.

- jāapmeklē Bauskas pils un pilskalns ● jānogaršo Bauskas alus
- jādodas uz Ķirbaksalu apskatīt upju sateku ● jāsakaujas
- jāapmeklē Bauskas Kantrī festivāls ● cits

43.attēls. Iedzīvotāju minētās rituālās darbības baušķenieku sajūtas radīšanai
Atslēgvārdu tematisks apkopojums, n=501

Viesu idejas par to, kas darāms, lai sajostos kā baušķenieki, bija daudz daudzveidīgākas, dažādas darbības pieminot pa vienam, atsevišķām reizēm. Visvairāk izcēlās nepieciešamība nopeldēties Bauskas upēs, nogaršot Bauskas alu, apmeklēt Bauskas pili un kantrī festivālu.

44.attēls. Bauskas kafejnīcu Patriotiskās nedēļas reklāmas plakāts

Apzināti tiek ieviestas arī jaunas tradīcijas un simboliskas darbības: svēšanās un mērīšanās Bauskas TIC, kas plašākai vietējo un viesu sabiedrībai nav nostiprinājusies asociācijās ar Bausku. Par tradīciju veidojas Bauskas kafejnīcu patriotiskā nedēļa.

6. Bauskas novada konkurētspējīgās priekšrocības, zīmola vērtības un pozicionējums

6.1. Mainīgie ilgtermiņa faktori – mērķi un sasniedzamie rezultātīvie rādītāji

Pārskats par ilgtermiņa mērķiem un sasniedzamajiem rezultātīvajiem rādītājiem no Bauskas novada ilgtermiņa attīstības stratēģija 2012.–2030. gadam. Rezultatīvo rādītāju izpildes mērījums pēc četrus gadu stratēģijas darbības.

5.tabula. Bauskas novada ilgtermiņa attīstības mērķi un prioritātes

	Uzstādījums	Stratēģijā izceltais pozicionējums	Komentārs, papildinājums
Nākotnes redzējums 2030.gadam	Bauskas novads ir bagāts novads Zemgales centrā, kurā cilvēki grib dzīvot un strādāt.	Zemgales centrs Bagāts novads Pievilcīgs dzīvošanai un darbam	Papildinoši par – pavadīt brīvo laiku un atpūsties, jo nav ietverts viens no trijiem iespējamiem vietas izaugsmes vektoriem - tūrisms
Stratēģiskie mērķi	Bauskas novada iedzīvotāji var strādāt	Uzņēmējdarbības centrs vai <i>guļamrajons</i> Rīgas metropoles reģionā strādājošajiem Specializācija: lauksaimniecība un produkcijas pārstrāde, tūrisms un ar to saistītie pakalpojumi, kā arī loģistikas pakalpojumu attīstība, attīstot arī transporta infrastruktūru	Netiek izcelta vēlamā proporcija starp vietējām darba vietām un svārstmigrāciju – cik no darbības vecuma iedzīvotājiem brauc strādāt citur? Kāda ir vēlamā tendence, tās rezultātīvie rādītāji?
	Iedzīvotāji grib dzīvot Bauskas novadā	Pozicionējuma formulējumam ir svarīgi – vai dzīves vides kvalitāte pretendē būt augstāka, nekā Rīgas reģionā vai esošo pievilcību veido dzīves apstākļu lētākas izmaksas, kas nav noturīgs faktors	Dzīves vides pievilcība mērīta ar NPS indeksu – sk. tālāk
Novada attīstības ilgtermiņa prioritāte	Pievilcīga un droša dzīves un darba vide	Dzīves vides drošība ir nozīmīga, taču tā būtu jāpozicionē augstāk uz kvalitatīvu dzīves vidi ⁴⁶ , kur drošība ir tikai viens no pamata elementiem	Darba vides pievilcība mērīta ar NPS indeksu – sk. tālāk

Salīdzinot ar Bauskas novada ilgtermiņa attīstības stratēģijas 2030 noteiktajām bāzes vērtībām, 2015./2016.gada rezultātīvie rādītāji uzrāda negatīvu attīstības virzību (TAI rangā kritums par 10 vietām, iedzīvotāju skaits novadā samazinājies par 2638, pieaugusi demogrāfiskā slodze (no 481 uz 543 uzturamajiem uz katriem 1000 darbības vecumā), taču pieaugusi proporcija līdz darbības vecumam (pozitīva attīstības tendence) un līdz ar kopējo valsts bezdarba līmeņa samazinājumu, samazinājies arī bezdarbs Bauskas novadā, kas ir mazāks par vidējo valstī, taču ir nedaudz lielāks par vidējo bezdarbu Zemgales reģionā. Jau šobrīd sasniegts salīdzinoši zemu nostādītais ekonomiski aktīvo statistisko vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem

⁴⁶ <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/dzives-kvalitates-sistemas-raditaji-39486.html>

rezultāts – jo bāzes gadā vienību skaits bija neliels. Izaugsme jau divu gadu laikā bijusi par 80%.

Papildināts ar diviem rezultatīvajiem rādītājiem trešajā galvenajā jomā, kas nodrošina vietu izaugsmi – ceļotāju piesaistē. Viens rādītājs, kas norāda uz novadā piesaistīto nakšņotāju skaitu (paplašinātais rādītājs var mērīt šo pašu skaitu, tā izaugsmi bij. Bauskas rajona robežās, kas ir funkcionāli saistītais tūrisma galamērķis arī no pārvaldības viedokļa). Otrs rādītājs norāda viendienas apmeklētāju skaitu divos galvenajos tūrisma galamērķa enkurobjektos – Rundāles pilī un Bauskas pilī. To skaita izmaiņas proporcija norāda uz viendienas ceļotāju piesaisti, kuru ietekme Bauskas tūrisma galamērķī ir ļoti liela, un īpaši uz Bauskas nozīmīgākās tūrisma piesaistes darbības efektivitāti gan pozicionējuma izmantošanā tūrisma plūsmas dalīšanā, gan savu apmeklētāju piesaistē. Tā kā liela daļa tūrisma jomas pakalpojumu ir saistīti ar šiem galvenajiem objektiem, tas ir viegli izsekojams un objektīvs rādītājs attīstības izmaiņu izsekošanai.

6.tabula. Bauskas novada attīstības izvērtēšanas pamatrādītāji un to kontrole 2016.g.

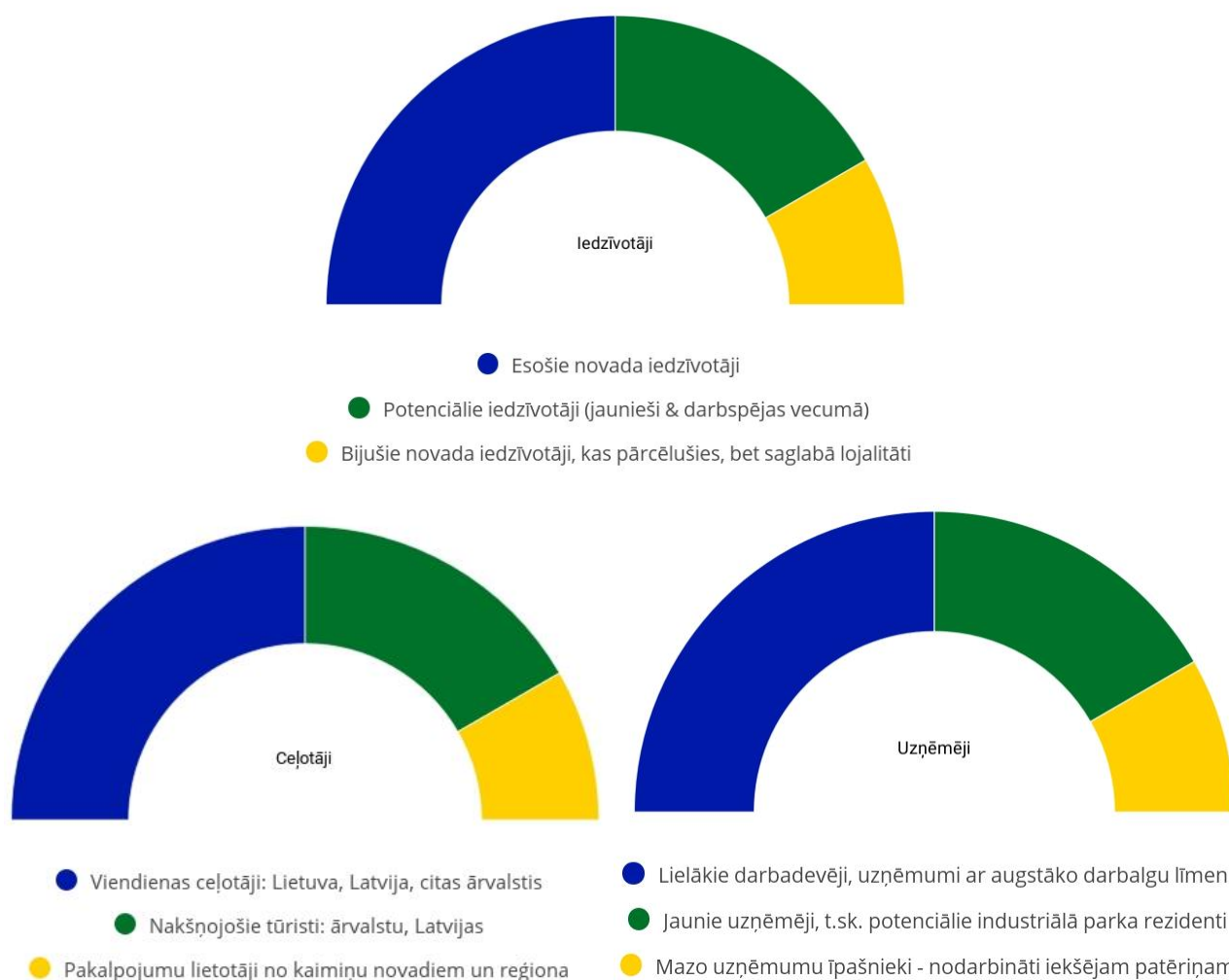
Nr.	Rādītājs	Rādītāja vērtība bāzes gadā	Vēlamā attīstības tendence 2030. gadā	Vērtība 2015./2016.g.	Sasniedzamie rezultāti	Datu avots
1	TAI rangs	30. vieta (2010. gads)	↗	40.vieta (2015. gads)	22. vieta	VRAA
2	Iedzīvotāju skaits	27826 (01.01.2011)	↗	25188 (01.07.2016)	Nemainīgs vai palielinās	PMLP
3	Demogrāfiskā slodze	481 (01.01.2011) t.sk. 211 līdz darbības vecumam	↘	543 (01.07.2016) t.sk. 231 līdz darbības vecumam	Samazinās vai paliek nemainīga demogrāfiskā slodze, bet par 15% palielinās jaunāko proporcija	PMLP
4	Bezdarba līmenis	10,8% (30.06.2011)	↘	5,9% (30.09.2016) Ir zem vidējā Latvijas līmeņa (6,1%), bet pārsniedz vidējo līmeni Zemgalē (5,5%)	Zem vidējā Latvijas līmeņa	NVA
5	Ekonomiski aktīvo statistisko vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem	35 (2009. gads)	↗	64 (2014.gads)	20% pieaugums	CSP
Trūkst mērķa un rezultatīvo rādītāju tūristu piesaistes efektivitātei, kas sniegti kā priekšlikums						
6	Bauskas novada tūristu mītnēs apkalpoto personu skaits	13670 (t.sk. apkalpotie ārvalstu viesi 58,8%) (2015.gads)	↗		16% pieaugums	CSP
7	Rundāles pils un Bauskas pils apmeklētāju skaita proporcija	235695 / 168117 = 0,71	→		Saglabā stabilu 2/3 proporciju, apmeklējumu skaits nav mazinājies	Kulturaskart e.lv

Jākāpina to ietekmējošo rādītāju daļa, kas nav makro-līmeņa tendences, bet gan salīdzināmas savstarpēji starp galvenajiem konkurējošajiem novadiem.

Papildinoši pašvaldībā apspriežamas iesaistītās puses un to ietekme, zīmolvēstības vēstījums katrai no mērķgrupām (ne pa nozarēm). Pārskatāmas pašvaldības iekasētās nodevas un mērķtiecīgi veidotie veicināšanas instrumenti, kas demonstrē attieksmi, atšķir no citām pašvaldībām (uzņēmējiem, iedzīvotājiem un viesiem).

6.2. *Stratēģiskās mērķgrupas un racionālie vai emocionālie apsvērumi vēstījuma veidošanai*

Te iekļauts stratēģisko mērķgrupu priekšlikums, kas veidots, balstoties pēc līdzšinējo datu analīzes un attīstības tendenču potenciāla, bet stratēģiskajā daļā galvenajām iesaistītajām pusēm apspriežama politiskā griba un vēlme perspektīvā redzēt kādu no mērķgrupām lielākā proporcijā saistībā ar potenciālu un resursiem, kas pieejami šo mērķu sasniegšanai.

45.attēls. *Bauskas novada prioritārās mērķgrupas iedzīvotāju, uzņēmēju un ceļotāju segmentā* Augstākā prioritāte no kreisās puses, aizņemot lielāku segmenta daļu

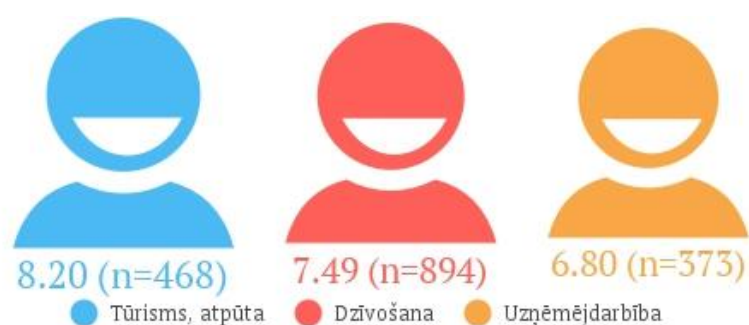
Papildinoši nozīmīga ir talantīga, augsti kvalificēta darbaspēka piesaiste, kas var kļūt par atsevišķu mērķgrupu. Līdzīgi arī novadam nozīmīgu pasākumu piesaiste. Atsevišķa stratēģiska mērķgrupa ir Bauskas novadam tuvākā profesionālās izglītības institūcija: Kandavas lauksaimniecības tehnikuma Saulaines struktūrvienības

audzēkņi. Bauskas novads ir ieinteresēts to skaita palielinājumā un mācību procesa līdzdalībā, nodrošinot prakšu vietas, piedāvājot problēmgadījumu izpētes risinājumus mācību procesā. Tā ir tuvākā racionālā iespēja piesaistīt dzīvošanai kvalificētus jaunus cilvēkus, kas var nonākt darba tirgū vai uzsākt savu uzņēmējdarbību. Diskutējams ir jautājums iedzīvotāju segmentā par Bauskas novada bijušo iedzīvotāju – ārvalstu diasporas uzturēšanu kā atsevišķu mērķgrupu.

Katra no mērķgrupām segmentējama atsevišķās grupās – gan pēc tradicionālajām pazīmēm un vajadzībām, gan arī pēc dzīves stila, domājot par Bauskas brīvā laika piedāvājumu.

Prioritātes ir kā priekšlikums zīmolvedības stratēģijai, kas apspriežams savstarpējās kopsakarībās, taču svarīgi saglabāt mērķgrupu (nevis nozaru) pieeju.

Tālākā Bauskas novada vērtību un priekšrocību (racionāli un emocionāli) analīze galvenajās trīs tematiskajās mērķgrupās (iedzīvotāji, uzņēmēji, viesi) pamatota ar pievilcību katram no šiem sektoriem – kā šā brīža noteikto bāzes vērtību.

Vidējās aritmētiskās vērtības par apgalvojumiem: Bauskas novads ir piemērota vieta tūrismam, dzīvošanai, uzņēmējdarbībai, vērtējumu skala 1-10, kur 1-sliktākā vieta, 10 – izcili piemērots. Atbildes atspoguļo Bauskas novada uzņēmēju, viedokļu līderu, iedzīvotāju un viesu viedokļus, n=956.

46.attēls. Bauskas novada pievilcība prioritāro mērķgrupu segmentā

Mērķis nav noskaidrot savstarpējo hierarhiju kā galarezultātu, bet uztvert šo kā indikatoru, lai turpinājumā izprastu pievilcību noteicošo saturu. Kā ar zīmolvedības mērķtiecīgu darbību ietekmēt izaugsmi. Pat ja līdzīgu rezultātu galvenās iesaistītās puses varēja nojaust un tendences apstiprina arī dažu citu autoru iepriekš veiktie pētījumi (uz konkrēto vietu gan daudz paviršāk – bez specialās iedziļināšanās un daudz mazākas izlases kopas⁴⁷, turklāt parādot atšķirīgu savstarpējo attiecību nozīmīgumu). Lielākā vērtība ir kopējais cēloņsakarību saturs, kas norāda uz ietekmējamo satura daļu un izklāstīts detalizētāk noslēgumā.

IEDZĪVOTĀJI

Bauskas novads pastāvīgai dzīvošanai kopumā novērtēts ar salīdzinoši augstu vērtību – 7,49 punkti no 10, tomēr vienlaikus ar zemāku gatavības pakāpi ieteikt Bausku kā optimālu dzīves vietu labiem draugiem. Par pakāpi skeptiskāki ir tieši vietējie iedzīvotāji, kamēr no malas asociatīvais tēls ir nedaudz pozitīvāks. Dzīvošanas piemērotībai augstāku novērtējumu sniedz gan viedokļu līderi, gan uzņēmēji.

⁴⁷ Brencis, A. (2015). „Teritoriālā zīmola vadība Latvijas pašvaldību mārketingā”.

Pētījuma laikā iedzīvotāji vērtēja Bauskas novada stiprās puses un atšķirības no citiem novadiem attiecībā uz piemērotību pastāvīgai dzīvošanai. Kā stiprās puses un atšķirības: visbiežāk minētas trīs upes (dažādos locījumos, tai skaitā atslēgvārdi: trīs upes, divas upes, Mūsa un Mēmele, Lielupes sateka, Lielupes sākums). Upes ietvertas arī tādās metaforās kā Divupe, vai triju upju pilsēta (trejupe). Pārējie nozīmīgākie atslēgvārdi sakārtoti starp racionālajām un emocionālajām vērtībām.

47.attēls. Bauskas novada stipro pušu nozīmīgākie atslēgvārdi

Atslēgvārdu izmērs atbilst tā minēšanas biežuma mērogam, n=683. Iedzīvotāju, uzņēmēju un viedokļu līderu vērtējums

Vienojošais rādītājs par Bauskas novada piemērotību dzīvošanai ir t.s. *Net Promoter Score*, ko var dēvēt par *mutvārdu reklāmas indeksu*. NPS ir kā instruments konkrētās situācijas „temperatūras mērījumam”, kamēr galvenie cēloņsakarību rādītāji atklājas gan stipro un vājo pušu vērtējumā, gan iepriekš analizētajos salīdzinošajos rādītājos.

● veicinātāji ● noliedzēji ● pasīvi noskaņoti

Net Promoter Score (NPS) =

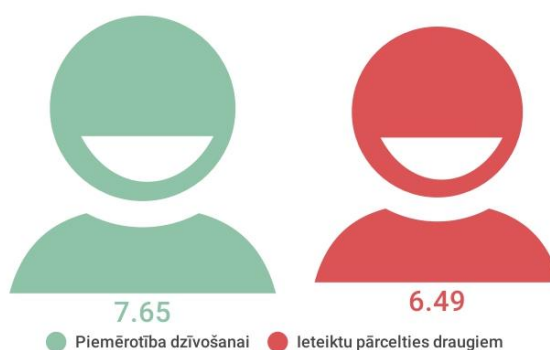
% veicinātāji - % noliedzēji

6,67

2016.g. Bauskas novadā iedzīvotāju - novada kā dzīvošanai piemērotas vietas veicinātāju skaits pārsniedz noliedzēju skaitu par 6,67 procentiem

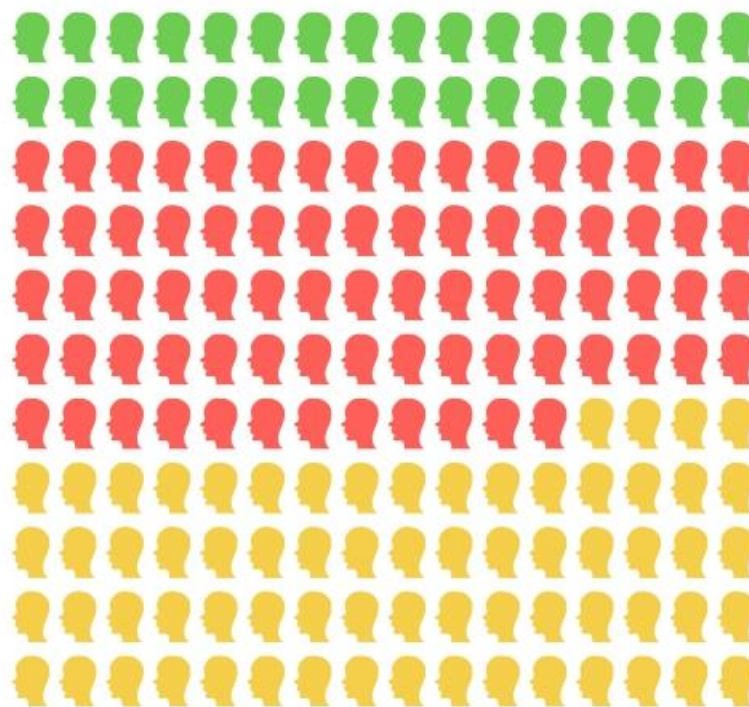
48.attēls. Bauskas novada pievilcība dzīvošanai vietējo iedzīvotāju vērtējumā
n=480

Kvantitatīvi izvērtējamo jautājumu statistiskās vidējās vērtības

	arit. vid.	moda	mediāna	min	max
Dzīvošana	7.65	8	8	1	10
Ieteiktu draugiem	6.50	7	7	1	10

49.attēls. Bauskas novada piemērotība pastāvīgai dzīvošanai iedzīvotāju vērtējumā.
Aritmētiskais vidējais vērtējums attiecībā uz apgalvojumiem: Jūsu vērtējumā - cik piemērots Bauskas novads ir pastāvīgai dzīvošanai? Vai jūs ieteiktu pārvākties uz dzīvi Bauskas novadā saviem labiem draugiem? Vērtību skala no 1-10, kur 10 - izcili piemērots, 1-sliktākā vieta/10- noteikti ieteiktu, 1- nekādā gadījumā neieteiktu, drīzāk atrunātu. N=480.

● veicinātāji ● noliedzēji ● pasīvi noskaņoti

Net Promoter Score (NPS) =

% veicinātāji - % noliedzēji

-24,94%

Pašreiz nav labvēlīgas tendences, ka Bauskas iedzīvotāji palīdzētu vietas attīstībai, veicinot draugu pārcelšanos uz dzīvi Bauskas novadā.
Noliedzēju skaits pārsniedz veicinātāju skaitu par 24,94%

50.attēls. Iedzīvotāju ieteikuma raksturs Bauskas novadam kā dzīvesvietai.

Vērtību skala no 1-10, kur 10- noteikti ieteiktu, 1- nekādā gadījumā neieteiktu, drīzāk atrunātu. N=433.

Bauskas novada stiprās puses racionāli un emocionāli dzīvošanai, uzņēmējdarbībai vai tūrismam skatītas turpinājumā, summējot iedzīvotāju viedokļus, analizējot atsevišķas pašvaldības īstenotās aktivitātes.

Racionālie apsvērumi novada pievilcībai iedzīvotājiem

Racionālā puse sajaucas ar pamata līmeni, lai novadā vispār būtu dzīvošanai piemērots nodrošinājums. Pamata vajadzības, ko iedzīvotāji uztver par standartu dzīvošanai, nav izcelšanas vērtas. Arī tie argumenti, kas salīdzinājumā ar citiem novadiem ir stiprāki tikai tāpēc, ka tur līdz šim nav sasniegts pamata standarts – rada tikai īslaicīgu priekšrocību, uz kā nav vērts veidot ilgtermiņa zīmolvedību. Svarīgas ir konkurētspējīgās priekšrocības, iezīmējot pamanāmu pārākumu kādā no jomām, salīdzinot ar konkurējošiem novadiem, uz ko tiek mērķtiecīgi strādāts.

Piemēram, standarts dzīvošanai, kas ir pašsaprotams – līdz ar to pieminams, taču nedod priekšrocības salīdzinot ar konkurentiem: līdzenas ielas, nodrošinātas labierīcības, apkure, dzeramais ūdens, tīra vide, sabiedriskais transports, izglītība līdz vidusskolai, mākslas skola, mūzikas skola, kultūras centrs, labiekārtotas ielas, Rīgas

(Jelgavas, citu lielo pilsētu) tuvums, stadions. Joprojām daudzi vairākumā gadījumu sauc standarta minimumu par vietas priekšrocībām, bet līdzīgi tas tiek minēts arī Tukumā, Ogrē, Dobelē, Jelgavā, Siguldā u.c. Joprojām ir trūkumi, kas neļauj sasniegt standartu: trūkst divu joslu ātrgaitas šosejas uz Rīgu, nepieciešams attīstīt sporta iespējas, īpaši nodarbināt jauniešu vakara stundās, pārbūvēt pilsētas kultūras centru, likvidēt novada graustus. “Rundāles novada skolā maksā prēmijas, ja bērni labi mācās. Ja skolai te ir budžets, tad skola nāk pretim, bet pašvaldība īsti ne. Pašvaldībā pat par bērnu piedzimšanu nozīmīga pabalsta nav (?)” “Mums ir *fūres*, kas visu nakti brauc cauri. Dzīvojam piesārņotā gaisā. Te smacē nost, arī vistu fabrika.” Trūkumu ir daudz, taču tie šeit nav uzskaitīti, jo to novēršana ir katras pašvaldības dienaskārtībā, kas, protams, ceļ kopējo pievilcīgumu. Kvalitatīvāka publiskā infrastruktūra (par Bausku), ja salīdzina ar dažām Rīgas apkaimēm. Taču arī te Bauskai un vēsturisko ciemu centriem iespējas virzīties uz augstāku standartu – īpaši ar daudzdzīvokļu ēku siltināšanu un fasāžu atjaunošanu.

Racionālās priekšrocības, kas, iespējams, sniedz tomēr vairāk – vismaz salīdzinot ar tiešajiem konkurentiem, pēc viedokļu apkopošanas: Bauska kā ainaviska pilsēta, kompakta pilsēta, ar labi attīstītu ceļu un citu pilsētu savienojamību. Labi attīstīti sociālie pakalpojumi (īpaši salīdzinājumā ar tuvākajiem Pierīgas novadiem – izteiktajiem jaunajiem *guļamrajoniem*), bibliotēkas sniegtie pakalpojumi un nākotnes attīstības ambīciju mērķis, novadam kopumā – robežošanās ar ārvalstīm – Lietuvu (tostarp tuvāk IKEA lielveikals (Viļņā), baseins Pasvālē⁴⁸, tuvāk braukt ar savu auto atpūsties citviet R-Eiropā, noteiktu preču iegādes izdevīgums), lielāks saulaino dienu īpatsvars un nedaudz maigāks klimats. Ikdienas dzīve ir lētāka (sniedz priekšrocību pret Rīgu, taču nav izmantojama salīdzinājumā ar konkurentiem, turklāt lietojama vienoti ar nozīmīgākajiem emocionālajiem apsvērumiem). Nozīmīga kultūrvēsturiskā mantojuma un kvalitatīvu tūrisma atpūtas vietu tuvums – ir kurp viesus aizvest. Kājām staigājama pilsēta. Mazpilsētas kompakts ar lielu pakalpojumu un mazumtirdzniecības piedāvājumu. Bauskas novads ar lauksaimniecības dominanci kopumā reprezentē sakoptu vidi un ceļu kvalitāte (kas ir standarts, taču zinot tā attīstības tempus valstī) ir vidēji augstāka visā novadā kopumā par vidējo valstī. “Bauskas novadam nav attālu nostūru, kas būtu neattīstīti, nav izteiktu demogrāfisko problēmu un arī ceļi ir līdzīgi, savesti kārtībā.” Bauskas mazpilsētā pārstāvētas visas reliģiskās konfesijas (luterāņu, adventistu, katoļu, pareizticīgu u.c. draudzes un dievnami).

Iespējas kāpināt racionālas konkurētspējīgās priekšrocības: Bauskas vecpilsētā – demokratizēt un aktīvāk apdzīvot pilsētas centru, sākotnēji pat bez dārgām rekonstrukcijām, necenšoties atdarināt seno laiku greznību (tam jau pietiek ar pili un rātsnamu), bet radīt iespēju īpaši jaunām ģimenēm apdzīvot vecpilsētas namus: pietiekami ātri, lai iedvesmotu, un pakāpeniski rastu iespējas veikt lielākas pārmaiņas, estētiski kvalitatīvas vietas veidošanai – gan pilsētvidē, gan mājokļu iekšpusē. Par vecpilsētu gan kāds komentārs, kam dažādās pakāpēs bija arī citu cilvēku līdzīgi viedokļi: “Vecpilsēta izskatās baisi, īpaši Rīgas ielas tālākais gals. Kā tie cilvēki tur dzīvo? Nav sajūta, ka jebko strādātu. Es tur tumsā un viena neietu. Tas nav par kriminalitāti, bet vienkārši nemierīga sajūta, varbūt tas kontingents... greizi šķūnīši, maz privātu īpašumu, iemītniekiem lieli īres parādu pašvaldībai - grūti attīstīt, bet vecpilsēta, upes tuvums, centrs – kaut kas neiet kopā”.

⁴⁸ <http://www.baseinas.pasvaliosm.lt/>

Ar starptautiskas nozīmes stratēģisku ceļu (*Via Baltica* un *Rail Baltica*) tiešu atrašanos novadā jācenšas ātrāk panākt standarta nodrošinājums pamata vajadzīgu infrastruktūrā. Pozitīvu impulsu ne vien publiskās vides sakārtošanā, bet kopējā novada pievilcības veicināšanā ievieš iniciatīva "Bauskas novada rota"⁴⁹. Konkurss norisinās kopš 2014.gada un pašvaldība veicina sakopt īpašumu, veicina latviskas kultūrvides veidošanos, veicina vietējās kopienas sadarbības iniciatīvas, sniedz atzinību centīgākajiem. Projektu konkursa "Mēs savam novadam" līdzīgi⁵⁰ veicina iedzīvotāju sadarbības un vietējo kopienu dzīves kvalitātes celšanas iniciatīvas. Lai arī tas norisinās citās pašvaldībās (bet ne visās) – te iespēja izcelt zemgalisko, Bauskas novadam īpaši raksturīgo. Problēmu gan iezīmē liels vecu daudzdzīvokļu māju īpatsvars, bet jauni mājokļi ar mūsdienīgām dzīvojamām platībām daudzdzīvokļu namu sektorā 21.gs. nav nākuši klāt, ko vajadzētu stimulēt. Uz *RailBaltica* bāzes nākotnē varētu radīt vietējo elektro-vilcienu Bauska-Iecava-Baldone-Ķekava-Rīga.

Emocionālās priekšrocības dzīvošanai Bauskas novadā

Emocionālo priekšrocību Bauskas novadam, kā optimālai dzīvesvietai Latvijā ir daudz vairāk, nekā racionālo. Pēc viedokļu apkopošanas, to veido:

Ainaviskā pievilcība un estētisms, skaistums. Vērtīgs ainaviskais skats, iebraucot Bauskā no Rīgas puses – upes ainava, ieleja, pils, zaļums (Vēl vairāk akcentēt šo vietu – skatu laukums, sajūtu nofiksēšanas iespēja). Vēsturiskā mantojuma kvalitāte (izteikta priekšrocība pret jaunajiem centriem), Zemgales pils "lutina vietējos". Spēja ietekmēt starptautiska mēroga notikumu gaitu - īpaši vēsturē, mazāk tagad. Iespējams, robežas tuvums veicina lielāku internacionalizāciju – Bauska kā pilsēta vairāk vērsta uz humānismu un atvērtas identitātes vērtībām, kas gan vietām saduras arī ar provinciālismu un svešo nepieņemšanu. Latviska vide. Lauki ir turīgāki, kā vidēji valstī. Sajūta par lielāku dabiskumu, tīrāku vidi, ekoloģiskumu un veselīgu pārtiku (Dabiskuma akcentu īpaši var kāpināt ar Bauskas dabas parka klātbūtnes un vides kvalitātes uzsvēršanu). Svaigāks gaiss, brīvāka atmosfēra. Centralitātes sajūta "esam pašā viducī it visam", iespējas attīstīt Zemgales centra, zemgaļu centra vēsturisko pēctecīgumu. Drošības sajūta, ka nodarbinātībai daudz iespēju apkārtnē, bez Rīgas arī Jelgavas, Jēkabpils u.c. tuvums. Sajūtas par mieru un klusumu (par spīti A7). Mazpilsētas šarms un efektivitāte: "patīk, ka mazpilsēta, visus pazīst, daudz kas notiek vieglāk, ātrāk." "Konvenciālie monstri – pret ģimeņu mājām" – proporcionāli daudz individuālo māju – cilvēku ar saimnieka sajūtu.

Bauskas novada iedzīvotāji pauž lepnumu, pašpārliecinātību un patriotismu pret Bauskas pilsētu, pagastu un novadu, kas iezīmējas arī iedzīvotāju sajūtās. Piemēram, pārliecība par to, ka Bauska var: "Mēs varam! Mēs spējam sarīkot Kantrī festivālu!". "Mēs spējam savākt daudz kantrī fanus vienuviet!". Tā plašākās izpausmes arī drosmē piekrist, uzņemties iniciatīvu augsta līmeņa politisko vizīšu organizēšanai. Lokālpatriotisms iezīmējas arī citās atbildēs: "Lepojos ar savu piederību vietai. Lai cik slikti neietu, cilvēki paliks te un cīnīsies par savu vietu", "Labi apmaksātu, interesantu darbu ar izaugsmes iespējām Bauskā (..) tādēļ strādāju Rīgā, bet labprāt atgrieztos Bauskā", "Man patīk Bauska", "Bauskas novads vienkārši ir vislabākais", "Skaistākais no novadiem", "Šeit ir manas mājas", "Skaistākais no novadiem" u.tml. Cilvēku paradumi un nostāja: "Zemgalieši ir darbīgi, izdomas bagāti, patrioti", "Cilvēki pastāv uz saviem uzskatiem", "Bagāti zemnieki, daudz mazie uzņēmēji". "Cilvēku pamatīgums, kas tur pie vietas. Ārēji cilvēki ir robusti, bet iekšēji ir dvēselē bagāti un

⁴⁹ <http://www.bauska.lv/lv/pasvaldiba/normativie-akti/nolikumi>

⁵⁰ http://www.bauska.lv/allfiles/files/6_1_p_Nolikums_atb_proj_konk_22122015.pdf

veido labu dzīvesvietu.” Dažkārt ideālisms: “Daru darbu kas man patīk un vietā kas patīk.”

Dažas vairākkārt izskanējušās vājās puses: daļa jauniešu jūtas neuzrunāti kā vajadzīgi novadam, neredz perspektīvu šeit, arī “Jaunākam – nedaudz par miegainu, ja gribas kustēties, rosīties”. Daļa novadam lojālu mazo uzņēmēju jūtas nepamanīti, nenovērtēti. Kultūras norišu kopums brīvdienu tumšā laika vakaros varētu būt kvalitatīvāks. “Problēma – provinciālisms lien pa visām pusēm. Ja tādā vietā dzīvo – pašiem jāskatās, jāpilnveidojas. Vecmodīgums.” Spēcīgs guļamrajons. Daži izjūt sabiedrības zemāku inteliģences līmeni, nekā Jelgavā. “It kā jā, arī pagastos daudz kas notiek. Tomēr nav tāda kopības sajūta. Cilvēki vispār uz pleca nesit. Negāciju pārņēmti, labu nepateiks itin nekad. Vietējie īpaši. Liels pensionāru īpatsvars. Viņi ir žultīgi indīgi, dzīves sagrauzti.” Cilvēki ir kā smags māls. Ārīšķības: “dažs pat uz bērnu dārza izlaidumu ved ar limuzīnu”. “Bauskā ir specifiska jaunatne, kas jau ir 20 gadu garumā, brauc ar veciem BMW, kas skaitās šiki.” Dzīves vide un telpa ne gluži atbilstoša jaunajām māmiņām. Trūkst inovācijas iedzīvotājiem. Nesakārtots kapu ceļš, kur paaudzēs atdusas dzimta un būtu jāvērtē augstu. Komentē par lauksaimniecības ietekmi novadā uz apdzīvotību: “aramzemes netraucē, putnu fabrika pieklususi, *dāņu cūku* smakas gan pasmirdina. Bet citādi jau kārtībā”. Dažkārt tiek piesaukta kolhozu tradīcija, vai no tā laika saimniekošanas atsevišķās vietās salveidīgi vide kļuvusi krieviskāka (piem., Mežotnes selekcijas stacijai Strēlniekos), kas citiem šķiet nevajadzīgs emocionāls šķērslis. Tas jūtams arī vietējā sabiedrībā starp ciemiem – pārspīlēta vietas piederība traucē aizbraukt uz blakus kultūras pasākumu, jo “tas jau neattiecas uz mani”. Taču kopumā vairāki izteikumi par ļoti mierīgu vidi, kur noziedzības līmenis ir starp zemākajiem Latvijā. Pricējas, ka Bauskā notika nacionāla līmeņa VEF basketbola izbraukuma spēles, savukārt kādā Venstpils pašvaldības vizītes laikā Lembergs par halli pie vidusskolas vaicājis “kas tas par šķūni?” – tam cilvēkam arī lielmanības netrūkst, bet tomēr pašiem arī neērtums.

Iespējams kāpināt misijas pārņemtu iedzīvotāju atgriešanos vai kapitāla ienākšanu, kas ceļ dzīves vietas prestižu plašākā mērogā: “Bagāts rīdzinieks nopirka daļu palienu uz cepli pie Jumpravmuižas, atjauno”. No dzīvojamā fonda viedokļa lielāks vērtības potenciāls vecsaimniecību viensētām, vēsturiskajiem centriem, seno muižu centriem un ainaviskām vietām pie upju ielejām, ainaviskiem skatiem vēsturiska kultūras mantojuma tuvumā (kam saskanīgi jāiekļaujas kopējā ainavā). Jākāpina ainavas kvalitāte.

Talantīgu jauniešu piesaiste novadam

Atsevišķi pētījumā iesaistītajiem tika vaicāts par pašvaldības budžeta ziņā apjomīgāko izdevumu sadaļu, kas arī cieši ietekmē dzīves kvalitāti novadā – izglītības jomu. Par Bauskas valsts ģimnāzijas priekšrocībām attiecībā uz sniegto pakalpojumu pārdošanas spēju ārpus novada robežām. Tā ir viena no iespējām veidot bāzi nākamam lēmumu pieņēmējiem, uzņēmējiem, iniciatīvas cilvēkiem. Latvijas skolu reitingā darbā ar talantīgajiem bērniem⁵¹ Bauskas ģimnāzija ir 91.vietā, piekāpjoties konkurējošo reģionālo centru labākajām skolām. 2015.gadā Bauskas valsts ģimnāzija pēc skolēnu kopējo centralizēto eksāmenu rezultātiem ieguva 2.vietu⁵² pilsētu ģimnāziju grupā (lielās pilsētas bija citā kategorijā) – ar augstāko reitingu bioloģijā, sliktāko angļu valodā, bet zemākajiem vidējiem vērtējumiem fizikā un matemātikā.

⁵¹ http://www.skolureitings.lv/?page_id=276

⁵² http://www.konkurss.lv/da_eks/index.php?g=2015&b=0

Kas piesaista vidusskolēnus no citiem novadiem izvēlēties mācīties Bauskas valsts ģimnāzijā (2.vidusskolā)?

Stiprās puses: vienīgā skola ar valsts ģimnāzijas statusu bijušajā Bauskas rajonā. Augsts kopējais sekmju līmenis, augsts sporta līmenis, spēcīgi pedagogi, izglītības kvalitāte kopumā. Laba konkurence, kas motivē mācīties, tostarp uz to mudina stipendijas skolēniem ar labām sekmēm. Sākumskola ir ļoti laba. Augstas (samērā) prasības, pabeidz talantīgi skolēni. Ģimnāzijā ir kvalitatīvi pēcstundu pulciņi, interešu izglītība. Sagatavo konkurētspējīgus studējošos augstskolām. Vecāku tradīcijas. "Ģimnāzija augstu kotējas". Specializācija ar komercklasi - - uzņēmējdarbību. Aktīvākie dara ļoti daudz. Ja bērns iet uz no cita novada uz ģimnāziju, tad jaunākos (sākumskola vai bērnudārzs) arī ved uz Bausku (ja darbs te, piemēram). Saturīgākas programmas, nekā apkārtējos novados. RPIVA filiālē ir divas programmas - uzņēmējdarbība un pedagogija, kas vairāk der pašiem vietējiem kvalifikācijas paaugstināšanai. Jāveicina ciešāka sadarbība. Jau Kurzemes & Zemgales hercogi vēlējās Bauskā veidot prestižu skolu, pat rezidences laikos bija idejas par augstskolu. Ir daži labi skolotāji, daži izcili. Topošais baseins varētu vienu otru pievilināt. Brīvpusdienas līdz 9.klasei un 5-6.gadīgiem, divas mācību ekskursijas gadā stabili par pašvaldības līdzekļiem visām klasēm. Novada bērniem apmaksā sabiedriskā transporta biļetes, ja brauc uz interešu izglītības nodarbībām.

Skeptiskie viedokļi un atkāpes no izcilības: "kvalitāte varētu būtu vēl labāka; zems līmenis, jo ņem arī tādus kas īsti nekvalificējas", "ja iepriekš zinātu līmeni, mācītos citur", "iedoma tik, ka ģimnāzijā ir augstāks līmenis", "ģimnāzija varētu celt latīņu uz augšu", "vienīgais kas ģimnāzijai ir - nosaukums". "Skolas nemaz nestrādā, lai piesaistītu skolēnus no citiem novadiem". "Brauc arī mācīties uz citiem novadiem (Spīdolas ģimnāziju Jelgavā vai Pilsrundāli, piemēram)". "Ir jau lielas skolas ar visām kopmītnēm, kas veras arī ciet (Mežotnes internātvidusskola)". Iedzīvotāji pauž nepieciešamību pēc kvalitatīvas vietējās pieaugušo tālākizglītības, nepaļaujoties uz mazāk motivētiem iebraucējiem - pakalpojumu sniedzējiem. Citi norāda, ka daži labi pedagogi ir pārtraukuši darba attiecības. Cits norāda, ka "normāla skola, taču ne tik laba, lai provocētu pamest kādu dzimto pusi" un daļēji panākumus skaidro ar vēl sliktāku stāvokli apkārtējos novados. Pauž nepieciešamību pēc lielākas kopības un sadarbības izglītības iestāžu starpā.

Jākāpina Bauskas vēstījums jaunajiem profesionāļiem Kandavas lauksaimniecības tehnikuma Saulaines struktūrvienībā, gan no dzīves vietas, gan nodarbinātības perspektīvas.

UZŅĒMĒJI

Kopējais vērtējums par uzņēmējdarbības vidi ir zemākais starp trīs novada izaugsmi nodrošinošajām mērķgrupām - 6,8 punkti no 10 kopējā vērtējumā. Nedaudz augstāk par uzņēmējiem to vērtē viedokļu līderi. Lai arī darbības vecumā iedzīvotāju skaits ir salīdzinoši liels (pat turpinot pieaugt demogrāfiskajai slodzei - 543 pirms vai pēc darbības vecuma cilvēki uz 1000 darbības vecumā esošiem). Ievērojama daļa darbības vecuma iedzīvotāju izmanto Bausku kā dzīves vietu, bet konkurētspējīgāku darbu atrod Rīgā vai tās tiešā apkārtnē. Svārstmigrācija ir arī otrā virzienā - no bijušā Bauskas rajona uz Bausku kā pakalpojumu centru ar dažādām darba vietām, kas gan ir daudz mazāk izteikti. Dažu specifiski kvalificētu amatu gadījumā talanti tiek piesaistīti arī no Rīgas vai tās apkārtnes strādāšanai Bauskas novadā, taču tie ir atsevišķi gadījumi un nerasniedz lielāku apjomu. Jaunas

uzņēmējdarbības uzsākšanai atsevišķi veiksmīgi projekti izgājuši atbalstošo biznesa inkubācijas ceļu. Pašvaldība rezervējusi industriālā parka projekta zemi.

No kopējā respondentu skaita, kas izteicās par uzņēmējdarbības vidi Bauskas novadā un tās piemērotību uzņēmējdarbības uzsākšanai (tostarp viedokļu līderi, uzņēmēji un viesi – kā potenciālie uzņēmēji) – par citiem skeptiskāki ir bijuši vietējie uzņēmēji. Vidējais viņu vērtējums ir 6,1 punkts no 10 par Bauskas novada piemērotību uzņēmējdarbības attīstībai. Kamēr viņi identiski, kā pārējās grupas, novērtējuši novada piemērotību tūrisma attīstībai un būtiski augstāk par vidējo - novada piemērotību pastāvīgai dzīvošanai.

Uzņēmēju viedoklis, kvantitatīvi izvērtējamo jautājumu statistiskās vidējās vērtības

	arit.vid.	moda	mediāna	min	max
Uzņēmējdarbība	6.08	7	7	1	9
Dzīvošana	8.12	10	8	3	10
Tūrisms	8.2	7	8	6	10

51.attēls. Bauskas novada pievilcība uzņēmēju vērtējumā.

Vērtību skala no 1-10, kur 10 – izcili piemērots, 1-sliktākā vieta, n=30

Tirgu noteicošās, racionālās priekšrocības

Liela daļa minēto uzņēmējdarbības priekšrocību ir pamata vai standarta līmenis kvalitatīvai uzņēmējdarbības videi, ko arī citi novadi cenšas sasniegt. Tikai mazākā daļa sniedz patiesas konkurētspējīgās priekšrocības vai ir potenciāls to attīstīšanai ilgtermiņā. “Nav liela starpība, darboties Bauskā vai Cēsīs, galvenais, lai ir sasniedzami”.

Novada priekšrocības uzņēmējdarbības attīstībai, kas pamatojamas racionāli, ir satiksmes iespējas un mobilitāte, loģistika (A7) (“Izteikta tranzīta pilsēta, piemērota tranzītu apkalpojošai uzņēmējdarbībai”), Rīgas (kā noieta tirgus bet arī piegādes, partneru kontaktu un kvalificēta darbaspēka vieta) relatīvs tuvums (atrašanās Rīgas metropoles ietekmes zonā) “Tuvu galvaspilsētai, no kurienes varu atvest arī speciālistus”, Lietuvas tuvums un eksporta tirgus noieta potenciāls (vienlaikus kā vājā puse mazāks pašpatēriņa tirgus, īpaši ārpus Bauskas novada attālākajos pagasta ciemos), Jelgavas kā klientu tirgus tuvums. Latvijas vidiene, iespēja izbraukāt uz Latvijas visām pusēm. Robežas tiešā loma ir mazinājusies, bet konkrētā pierobeža noteikti ir viena no uzņēmējdarbības (īpaši lauksaimniecības) ziņā aktīvākajām zonām abās pierobežas pusēs Latvijas mērogā. Bauskā deviņi tūkstoši un 25 tūkstoši

iedzīvotāju visā novadā ir pietiekami liels tirgus mazākiem pakalpojumiem un vietējai uzņēmējdarbībai. Reģionālas nozīmes pakalpojumu centrs, salīdzinoši daudz lielveikalu. Stabils tradīcijas lauksaimniecībā un dārzeņu pārstrādē. Zemju izcila piemērotība lauksaimniecībai (vienlaikus kā stabils mīnuss – brīvu lauksaimniecības zemes resursu nepieejamība). Lielākie pārstrādes uzņēmumi pat vairāk atrodas pagastos. Reklāmas, mārketinga izdevumi zemāki, ērtāk saskaņojumi nekā Rīgā. Biznesa inkubators, biznesa bibliotēka. “Sākām Gailīšu inkubatorā, kas bija labi iesācējiem bez izcilām komerczinībām - pavēra apvārsni”. Citi uzņēmēji komentē, ka “gribējās atgriezties Bauskā, rēķinājām izmaksas, mazāks risks uzsākt mazā pilsētā”. Piegādes izmaksas izdevīgas un kopumā visas uzņēmējdarbības izmaksas ir zemākas. “Īres cena biznesam pašā centrā rātslaukumā varētu citviet lielpilsētā būt pat 10 vai 20 reizes dārgākas; te var labas vietas vēl vecpilsētā dabūt – vienalga – ražošanai, birojam vai dzīvošanai”. Izdevīgāka biznesa vieta, nekā, piemēram, Rīga noteiktas sfēras uzņēmumiem. Resursu atbalsts uzņēmēju dalībai izstādēs no pašvaldības budžeta.

Motivē citu uzņēmēju tuvums, pieaugoša uzņēmējdarbības aktivitāte (tai pašā laikā pietrūkst pilnīgākas konkurences), uzņēmējus vienojošu organizāciju darbība (tās gan ir ar pulsējošu raksturu un ne vienmēr caurspīdīgi redzamas no malas potenciālajiem jaunajiem uzņēmējiem, kas varētu iekļauties). Kā uzņēmējdarbību veicinoša priekšrocība ir RPIVA Bauskas filiāles atrašanās novadā, lai arī izvērsta tās darbībai ne tikai izglītošanā, bet inovāciju iniciēšanā, zināšanu pārnesē saistītajās nozarēs trūkst kapacitātes – Jelgavas lauksaimniecības universitātes tuvums sniedz priekšrocības, lai arī sadarbība nav izvērsta, nenovērtēts potenciāls ir Kandavas lauksaimniecības tehnikuma Saulaines struktūrvienība, kuras attīstības lēmumu pieņemšanā Bauskas novads nespēlē nozīmīgu lomu. Jāpastiprina mazā un vidējā uzņēmējdarbība, arī mājražošana un vēl lielāka lauksaimniecības produktu pārstrāde. Ar panākumiem iesākts biznesa stāsts ir kafejnīca *Rātslaukums*, kuru izveidoja no ārzemēm atgriezušies jaunieši. Biznesa videi palīdz kvalitatīva publiskā telpa, neformālu biznesa sarunu risināšanas vietu klātbūtne (labas kafejnīcas, sabiedriskā ēdināšana, semināru rīkošanas iespēju, sadarbības partneru izmitināšanas iespēju klātbūtne pilsētā un novadā.

52.attēls. Bauskas novada uzņēmējdarbības vides stiprās puses – racionāli.

Atslēgvārdu izmērs atspoguļo to minēšanas biežumu, n=95. Viedokļu līderu un uzņēmēju vērtējums.

Daļa no intervētajiem uzņēmējiem paši dzīvo Rīgā, Rundāles novadā, Iecavas novadā vai Pierīgā, te ir tikai biznesa darbības vieta. Daži komentē, ka Bauskas novads

ir vairāk ar tūrismu saistīts reģions, ne tik nozīmīgs plašai uzņēmējdarbības attīstībai. Lai arī Rīgas tuvums palīdz un ir laba satiksme un ceļš uz galvaspilsētu, mobilitāti apgrūtina daudzās kravas automašīnas, satiksme nav droša, ceļš bieži ir pārslogots. “Ceļš uz Eiropu ir aktīvs, lai gan novads un pilsēta to nemāk īsti izmantot, par maz specifisku pakalpojumu, pievienotās vērtības no tranzīta”. Trūkst konkurences. Mazs tirgus, trūkst kadru. Nevaram atrast pat normālu apkopēju vai sētnieku. Noteiktos sektoros trūkst atbilstošu telpu uzņēmējdarbībai. Citi piebilst, ka “Bijām domājuši Jelgavā, šeit stiprās puses neredzējām. Ja paši nestrādātu, tad nebūtu stiprās puses. *Iekrita* rokās telpas. Līdz ar ko viss nejauši izdevās”.

“Vietējais tirgus ir neliels, vietējos papildina ciemos atbraukuši ārzemju radi. Priekšrocības pakalpojumu tirgum, bet arī tas ir mazs. Rīgas tuvus ir gan pluss, gan mīnuss, varam sadarboties ar citām pilsētām, tomēr ļoti daudzi pēc pakalpojuma brauc uz Rīgu. Visi kas mēs te dzīvojam, meklējam darbu Rīgā, ir maz pakalpojumu kur var strādāt uz vietas un to pieprasījums ir ierobežots. Paliek tikai tie, kuri audzina bērņus. Mazie biznesi kopumā kā atveras, tā aizveras. Nav piemērotas vietas, trūkst telpu un, ja ir, tad dārgas.” “Sabiedriskās ēdināšanas biznesam arī grūtāk, ja tik daudz darbaspējīgu cilvēku lielāko dienas daļu ir ārpus savām dzīves vietām”. Par labāko tirdzniecības vietu Bauskā ir komentārs: “pilsētas izvietojums ir jocīgs, ir viens tāds *Rimi* un viss. Ja darbība nav ap to, tad bankrots uz vietas. Pagastu ciemos tirgus ir vēl niecīgāks – uz robežas ar sociālo uzņēmējdarbību, ja ražo vai sniedz pakalpojumus vietējam patēriņam”. Ceļš *Zemgales josta* nav attīstīts – trūkst kvalitatīva savienojuma ar Aizkraukli. Viena niša ir precīzu vajadzību apzināšana un pakalpojumu sniegšana lielajiem zemniekiem. Taču arī citas nišas: “Piemēram, bija interese Bausku izvēlēties vinilplašu ražošanai, pat līdz 30 cilvēkiem darbavietas vai pat citviet novadā varētu būt skaņu ierakstu studija, kas izmanto iedvesmojošo vidi, mieru un klusumu kā biznesa priekšrocību”. “Ja ir ko strādāt, dzīvošanai te ir ļoti jauki, komfortabli un mājīgi”. “Strādāšana no mājām ir potenciāls novadu attīstībai un pastāvēšanai.”

Emocionālās priekšrocības uzņēmējdarbības veicināšanai

Bauskas novadu atpazīst pēc pilīm (Bauskas pils, Mežotne, arī pēc Rundāles pils). Tīri emocionāli – iespējams saistīt ar kvalitatīvāku produkciju – pilis, aristokrātiskums, prasīgums, luks (piemēram, Rundāles dārzeņu konservu līnija) vai senām tradīcijām un pamatīgumu (Bauskas alus kā Bauskas pils). Bauska ir ar senu vēsturi, sena amatniecības un tirdzniecības pilsēta – kas palīdz pamatot pilsētas uzņēmējdarbības tēlu, stiprināt zīmolvēstības saknes kā uzņēmējdarbības senu tradīciju pilsētai. Vecais amatniecības, tirdzniecības gēns ir saglabājies cauri gadu simtiem, lielie tirdzniecības ķēžu veikali ir te. Talantīgi skolēni. Vecpilsētai ir ļoti noteikts stingrs plānojums – kā senajai Hanzas pilsētai. Gar upi divas paralēlas galvenās ielas, vidū rātslaukums un apkārt kvartāli. Emocionāls pluss, ka “Latvijā iespējams labākais alus atrodas Bauskā”. Kultūrvēsture un ainava rada pozitīvu pilsētas tēlu, līdzīgi kā Kuldīgai vai Cēsīm. Radoši cilvēki – īpaši izceļama akcija “izgaršo Bausku”, kas palīdzējusi celt viesmīlības nozares pamanāmību. Izteikti lokālpatriotiski uzņēmēji, savas vietas vēstnieki un aizstāvji. Atsaucīgi kopīgām idejām. “SIA Līdums kā paraugs lauksaimniecībai”.

Zemgales centrs, Latvijas vidiene. Lauksaimnieciskās ražošanas centrs. Auglīgā zeme. Zemgales maizes klētij gan jāpievieno vismaz arī Jelgava un Dobeles. Pirmais priekšstats sadarbības partneriem par pilsētu rodas jau iebraucot un izbraucot – cienījami pilsētas vārti, galveno ielu ainavas kvalitāte. Pašvaldības atsaucība. “Jauniešiem ir netradicionālas idejas, t.sk. modernajās tehnoloģijās. Vecā paaudze

savukārt nodarbojas ar līdzīgām lietām, paskatās un dara pakal.” “Latvijas dienvidi un vieta, kur visagrāk ienākas ražas.”

Novads ir mazs. Cilvēki ir skeptiski, noslēgti, bieži runā tenkas. Dažādi pamatoti, bet arī formāli aizliegumi būvēt, celt. Bieži sanāk braukt pa pilsētām un sajūsmina tas kā attīstās Alūksne, taču, ja nebūtu ezera, tad tas nebūtu izdarāms. “Ne visiem izdodas - puisis atvēra savu pirti – nesanāca, bet par noturīgumu un veiksmēm biznesā jārunā skaļāk”. “Zemniekiem vajag pāris gudrus traktoristus, kuri tad labi nopelna, tas arī viss lauku novadu pieprasījums, ja pats nekļūsti sev darba devējs”. “Trūkst inovācijas, arī par lauksaimniecības produkcijas pārstrādi un realizāciju, vāja sadarbība”, “Līderu pietrūkst, kas palīdzētu apvienot”. “Pazīstamie, mazie uzņēmumi, kā *Gothards, Novads*, būtu jānēsā uz rokām, jo viņi veido *Bauskas seju*. Esam par vāju, lai sevi piedāvātu, piemēram *IKEA*, bet arī nepārdodam sevi, jo neprotam, lai piesaistītu konkurētspējīgus lielos uzņēmumus ar zīmolu!” “Lidlauks – utopiska ideja”. “Tagad rapsis un graudi, agrāk perspektīvās cukurbietes *izjuka* lielās politikas dēļ.” “Slikta attiecība starp pašiem uzņēmējiem – trūkst komunikācijas, kopēja redzējuma, taustīšanās”. Nejūt atbalstu uzņēmēji pašvaldības iepirkumos, kas daudziem nav pieņemami. “Uzņēmēji bieži baidās no biznesa ideju zagšanas, kas neveicina sadarbību. Zemnieki atkal ir pašpietiekami, tiem arī pašvaldību nevajag, galvenais ir zeme, laikapstākļi un peļņas motīvs.” Biznesam traucē vietējo konservatīvisms: “Baušķenieks ir ekonomisks un, saņemot algu, pats sev gatavo, marinē, ceļ siltumnīcu. Konservatīvs pašā saknē.”

Potenciāls kā transporta mezglam un plānotajam loģistikas biznesa parkam. Iespēja lauksaimniecībā kāpināt ētiskumu ar bioloģiskās saimniecības nākotni, atgriežot sabiedrībai labākās vēsturiski veidojušās garšas sajūtas. Putras svētku simboliskā nozīme un saikne ar bagāto Zemgales maizes klēti. “Teorētiski vecpilsētai ir iespējas: mazajām kafejnīcām, viesnīcām būtu kur attīstīties, taču cik nu šeit ir reālo darītāju...” “Mazajiem uzņēmumiem ir vēlme un tā izpaužas, kad parādās kāds finansējums”. “Stratēģisku iespēju daudz, pietrūkst uzņēmības un diemžēl notiek smadzeņu aizplūšana. Starta platforma ir desmit reižu labāka nekā Latgalē, labs tūrisms, potenciāls liels.” “Liela apmēra ražošanai ir priekšnoteikumi: liela elektrības strāvas jauda, maģistrālais gāzes vads – *Rockwool* bija interese nākt Baltijas tirgū, pētīja situāciju Bauskā. Priekš Baltijas līmeņa uzņēmumiem te būtu jāstrādā īpaši. *Rail Baltica* varētu iedot papildu argumentu, jo dzelzceļa trūkumu izjūt.”

“Piemēram, katrai no jauna radītai darbavietai būtu īpaši jāpievērš uzmanība kaut vietējos medijos.” “Brunavas pagasta Gints Druseiks varētu būt radījis Baltijā lielāko sarkano biešu pārstrādes uzņēmumu – viņš pierāda, ka lielas idejas ir iespējamās.” Lepojas, ka Bauskā ir Uzņēmumu reģistra filiāle – to var izmantot arī kā uzņēmējdarbības aktivitātes apliecinājuma vēstījumu. “Vajadzīgs pamudinājums un iedrošinājums. Cilvēki to biznesa jomu saskata citādi. Ja nav gigantisks uzreiz, nav milzu projekts – neiešūpojās”. “Pašvaldība vēlme politiski izcelt uzņēmējdarbību ir jūtama, tā meklē iespējas. Vai maksimāli visi resursi tam izmantojot – jau cits. Tautai šķiet, ka varētu vairāk iespējas meklēt. Neizdodas piesaistīt investorus, dažādi gaisa piļu cēlāji te bijuši (siltumnīcas... būs, ukraiņi....). *Lodiņa* alum bija ļoti labs vēsturiskā zīmola pamats, taču īsti pats nemācēja, blēdības neder.”

“Nepieciešams gribasspēks un vēlme attīstīties. Spēcīga komanda, kas spēj piesaistīt uzņēmējus. Visi ir spēcīgi cilvēki un labi, bet katrs strādā par sevi, bet nevar dabūt sinhronizāciju, lai viss strādātu unisonā un vienoti. Pašvaldībai darbs – labvēlīga vietējo nodokļu sistēmas izveide. “Pašvaldības atbalsta instrumenti, tādi kā

nodokļu politika vai līdzīgi. Bauska par maz popularizēs sevi, jāveicina attīstība un publicitāte vienlaikus.”

Pašvaldības attieksme un ne-finanšu atbalsts uzņēmējdarbības veicināšanai

No pašvaldības tiek sagaidīta labāka komunikācija un ieinteresētība. Jaunie uzņēmēji bieži ir lieli lokālpatrioti (tas raksturīgs arī intervētajiem novada uzņēmējiem – cieņa pret savu vietas piederību). No vairākiem uzņēmējiem dzirdama vēlme pēc pašvaldības darbinieku lielāku ieinteresētību, morālu atbalstu, izpratni. Lai arī uzņēmēji kopumā novērtē iniciatīvu par uzņēmēja balvas ieviešanu un ikgadējām nominācijām, citus tas arī nedaudz apbēdina. Kāda uzņēmēja komentē: “jau *padsmīt* gadus esmu te, neesmu griezusies pie pašvaldības ne reizi ar kādu lūgumu, taču arī pašvaldība nekādu interesi par manu darbošanos nav izrādījusi, laikam jau nav svarīgi.” Cits piebilst “Ja gribi sadarbību, meklē, taču nekādu atbalstu no tās Augšas mājas (par pašvaldības ēku) negaidi.” Vairākkārt jūtams, ka pietrūkst ieinteresētas attieksmes no pašvaldības puses par patieso uzņēmējdarbības situāciju, īpaši mazo uzņēmēju sektorā, tāpat izpratnes par instrumentiem, kā veicināt jomas ilgtermiņa attīstību. Pietrūkst skaidru stratēģiju, ilgtermiņa redzējuma – tāda trīs upju komfortabla pašplūsma.

Vairākas pieminētās vājās puses: “Manuprāt nav nekā. Ja grib kaut ko atvērt, neviens neapsveic, atbalsta nav” vai “Bauskas smeķis – uzrunā pārtikas ražotājus. Bauskas novada svētkos vairs nav uzņēmēju gājiena un nav iespējas sevi prezentēt.” Daļa uzņēmēju domā, ka nekāda nefināšu atbalsta nav “Neko citu neesmu dzirdējusi, Bija pirms krīzes, bet neviens nekādu informāciju tagad nav sūtījis, neesmu arī pamanījusi. Trūkst organizētība, komunikācija ar uzņēmumu. Uzņēmēju apbalvošana – tas jā, bet citādi pašreiz nejūtu atbalstu. Arī par ne-finanšu atbalstu neesmu dzirdējusi, ja tādi ir, par to vajadzētu komunicēt. Varbūt nāk nedaudz pretim, sociālie pakalpojumi. Citas jomās kaut kas ir, kādi uzaicinājumi ik pa laikam. Labprāt arī atbalstītu, ja būtu iniciatīva un kādam skaidra doma, ko tieši ar to vēlas panākt”. “Neesmu interesējies, mēs pastāvam jau divus gadus, paši saviem spēkiem. Nav nekā no tā visa.” “Nē, mammai tikai bija atzinība par ilgstošu uzņēmējdarbību. Par kaut ko bija. Par ieguldījumu vai kaut ko tādu. Neesmu interesējies, neesmu lūgusi.” “Uzņēmēji baidās no valsts iestāžu represijām – tāpēc neraujas uz veiksmes stāstiem, ja nu atradīs kaut ko, kam piesieties. Dažkārt arī ir kaitinoši “sīko amatpersonu varas demonstrējumi””. “Īpašu attieksmi pret uzņēmējdarbību neesmu manījis, mans business nevienu nav interesējis.”

Pašvaldības atbalsts ir nozīmīgs, “kad sākām, valsts iedeva kredītu bez procentiem, pirms 25 gadiem. Bija pretimnākšana ar telpām, arī finansiālais atbalsts publiskās daļas labiekārtojumam. Svarīgs ir kaut morāls atbalsts – attieksmes, politiskās gribas un ieinteresētības apliecinājums. Man konkrēti bija plāns, atkarīgs no telpu atrašanas. Domei ir vairākas tukšas telpas, taču tās netiek piedāvātas nomai. Zema iesaiste no pašvaldības puses. Labi, ka ir *Altum*.” Citi ir ar pozitīvu pieredzi un lielāku savu iniciatīvu: “Atbalsts tiek piedāvāts, taču neesam uzprasījušies. Ja pašvaldība kurp dodas, piedāvājam savus produktus kā novada reprezentāciju.” Produkti, kas pārstāv novadu un bieži tiek izmantoti kā reprezentāciju suvenīrs, radīja domu par vietējās produkcijas “slavas zāli – veikalu”. Idejas iniciatori uzsver “Biežā produktu nokļūšana novada dāvinājumu groziņā veicināja ideju veidot *Bauskas Miestiņu*. Ne tikai pārtika, arī *Karamelu*, *Vaidelotes* piedāvājums. Drabiņas – pēc iesala vārīšanas paliek un tiek cepti cepumi, kurus var nobaudīt. Esam uzsākuši ražot tējas sēnes dzērienu. Meistara alus ir *Zītara*, dzintara dzēriens.” Ar godu, izdomu un

lepnumu par vietējo. Konkrēts atbalsts ir biznesa inkubatora iespēja caur LIAA, izmantojam to, ka pašvaldība atbalsta iespēju piedalīties izstādēs. Paši piedalās tirdziņos. Uzņēmēju balva ir labs instruments. Atsevišķās jomās ir kaut simboliska, tomēr pretimnākšana – nekustamā īpašuma nodokļa atlaide⁵³, piemēram. Laba iniciatīva ir “Bauskas novada rota” – veicināt vides sakārtošanu, izcelt labos piemērus.

Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicinošie faktori

Pašvaldība var palīdzēt, veicināt, sakārtojot infrastruktūru, īpaši pagasta ceļus. Būtu lielāks atbalsts, ja vairāk organizētu pašu iniciētos publiskos pasākumus ziemā, kas var veicināt nepieciešamo klusās sezonas apgrozījumu apkalpojošās sfēras uzņēmumiem. Pašvaldība var palīdzēt ar formālo procedūru vienkāršošanu, dokumentācijas sakārtošanu. Ja nepieciešams lielāks ieguldījums publiskajā vidē, kas var veicināt vairākas uzņēmējdarbības – to ir vērts darīt. Kāds uzņēmējs piebilst: “uzsākam biznesu, esam investējuši starta kapitālā, tomēr īres telpu fasāde ir briesmīga”. “Par pretim nākšanu uzskatu, bija nesakopts ūdensvads, bija pamesta ēka. Konkrēts cilvēks pēc pāris nedēļām saremontēja, izveidoja jaunu ūdens novadišanas sistēmu. Cilvēks, kuram ir drošme, ambīcijas un pārliecība par to, ka tas ir vajadzīgs.” “Ja radīs darbavietas, tad viss notiks, ja neradīs, tad nekas nebūs. Ir ko braukt skatīties. Pats cīnies un viss, cik pats sitīsies, tik viss arī notiks.” “Individuāli, tam kam ir tā zeme, tas arī kaut ko izveido. Neteiktu, ka kāds šajā pusē kaut ko no jauna sāk, vismaz ne lauksaimniecībā. Dižas problēmas jau nu nav uzsākt strādāt.” Pretējs viedoklis par nodokļu atlaidēm jaunajiem uzņēmējdarbības uzsācējiem: “Nekustamā īpašuma nodokļa atbalsts nav pareizi organizēts. Sanāk, ka tos, kas dara, sit. Nav pareizi ņemt no tiem kas strādā un dot tiem, kas nestrādā. Amorāla, degradējoša nodokļu politika”.

Šobrīd ir daudz atbalsta instrumentu jaunu uzņēmējdarbību uzsākšanai: konsultācijas, *Altum*, mazie projekti. Daudz aktīvu NVO (ap 20-30) un dažādu iniciatīvas grupu. Sekmīgs business gan arī izdodas tikai desmitajai daļai sabiedrības – ar varu spiest iet uzņēmējdarbībā arī nevajag. Līderu jautājums. Piemēram, Latvijas lauku forumu dibināja Saulainē, ļoti aktīvas bij. Bauskas rajona sievietes – līderes. Zemgalieši, lai arī ir inerti, tomēr pragmatiski uzņēmējdarbībā. Sadarbībai jākāpina izpratne un griba, vēlme iznākt no savas komforta zonas. Trūkst rūpnieciskās ražošanas tradīciju, to pārmantojamības, jāmeklē iespējas arī lauksaimniecībā kāpināt pievienoto vērtību, dažādot nodarbinātību, kas Lauku attīstības programmas ietvaros tiek veicināts.

53

http://www.bauska.lv/allfiles/files/Saistosie%20noteikumi/5_nekustama%20ipa%C5%A1uma%20nodoklis%20noteikumi.pdf

53.attēls. Faktori kas varētu veicināt uzņēmējdarbības uzsākšanu Bauskas novadā pēc uzņēmēju vērtējuma

Atslēgvārdu izmērs atspoguļo to minēšanas biežumu, n=28.

“Nav tā, ka novadā jūtama liela, nepārvarama vēlēšanās uzsākt uzņēmējdarbību” Tomēr ir inkubators. Ražošanai vērtīgs ir jebkurš atbalsts, piemēram, inkubatora veidā. Tas daudziem pavērstu domu, ka vajadzētu mēģināt. Pašam sākumam tas ir labs instruments. Varbūt ka jau ir, taču neesmu ievērojis uz uzņēmējiem vērstu komunikāciju kaut vai tai pašā *Bauskas dzīvē*. Inkubatora koordinēšanai ir vajadzīga labas komandas izveidošana, uzņēmējdarbības vides sapratne”. Novada dome varētu vairāk izskatīt iespējas, kā īstenot vietējo iepirkumu, piemēram, novada organizēto publisko pasākumu laikā.

Kvalitatīva karjeras konsultēšana skolās, uzņēmējdarbības gara veicināšana jau no pirmskolas vecuma, duālā izglītība tehnikumā (lai gan arī uzņēmēju kapacitāti spējai pievienoties izglītības procesā nebūtu jāpārvērtē), inkubatora zemāks prasīgums uz dārgām inovācijām, bet atbalsts labi argumentētam, pat tradicionālu pakalpojumu radošākam, konkurētspējīgam īstenojumam ir svarīgs. Pirmsinkubācija un augstskolas filiāles lielākas kapacitātes panākšana, tās iesaistīšanās novadam nozīmīgu uzņēmējdarbības problēmu risināšanā. Īpaši atbalstāma jauna uzņēmējdarbība, kas vērsta uz plašāku tirgu, ienes papildu apgrozījumu novadā. Piemēram, Internets joprojām ir kā *jaunatklāta Amerika* – tur vēl ir daudz potenciāla produktiem, pat bez novada fiziskajām priekšrocībām loģistikā. Svarīga nav darba vieta par katru cenu, bet īpaši veicināmas tās, kur var sasniegt legālas algas līmeni virs reģiona vidējās. Tas var iedot nozīmīgu izaugsmes pavērsienu, kamēr makro faktori ietekmēs visas pašvaldības līdzīgi un nesniegs priekšrocības plašākā konkurētspējas kontekstā. Jākonkretizē pašvaldības atbalsts jaunajiem uzņēmējiem, jābūt skaidram piedāvājumam, tostarp norādot uz jau identificētajām nišām. Jāveicina uzņēmējdarbības gara attīstīšana, vietējo jauno cilvēku motivēšana un jārada vairāk impulsu par iespējām.

Investīciju pieplūduma veicināšanas iespējas Bauskas novadā no citiem novadiem vai ārvalstīm

Pamatā investīciju piesaisti ietekmē kopējā situācijas valstī, taču arī novadam ir savi instrumenti, par ko šeit uzņēmēji komentējuši vairāk. “Ja vietējā pirktpēja ir zema, tad arī uzņēmēji netiek galā. Jā investori atnāktu, viņiem būtu grūti. Mēs jau trīs gadus esam tirgū un tikai tagad sākam kustēties.” Ražotājiem jājūt vietas priekšrocības daudz plašākam tirgum. “Stratēģiskā vietā varētu būt nozīmīgi, bet nav sakārtota infrastruktūra.” Racionālie apsvērumi par dzīves vietas kvalitāti var pamatā piesaistīt dzīves stila uzņēmējus, ar misiju apveltītos, tomēr nozīmīgus investorus

interesēs tirgus loģika un iespēja nopelnīt. "Pilētas vides kvalitātei un drošībai nepieciešams A7 apvedceļš. Tomēr, ja brauks pa loku, var arī Bauska kā pilsēta palikt novārtā. Saulkrastos līdzīgs projekts apturēja dažu uzņēmēju darbību, taču iespējams, iedeva pavisam cita līmeņa argumentu dzīves vides kvalitātei." Investoram var ieinteresēt atrašanās Lietuvas pierobežā, vienlaikus tuvu lieliem Latvijas tirgiem ar lielāku pašpatēriņu (Rīga, Jelgava, Jūrmala). Līdzīgs attālums līdz reģionālajiem Lietuvas centriem: Šauļiem, Panavēžai, arī Biržu pilsētai. "Via Baltica rada ilūziju par plūsmu, ka te ir liela dzīvība. Tomēr dzīvība ir mūsu pašu, jo maz uzņēmumu, kas pielāgojušies tranzīta vajadzību apkalpošanai. Bauska – fūru galvaspilsēta – vai tiešām?" Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju jomas šķiet piesaistošas, lai gan te trūkst kvalificētu programmēšanas tradīciju "HiTech nevar tikai kā modes vārdu cilāt".

Potenciāls ir projektētajam Bauskas industriālajam parkam. Tomēr "Jau vairāk nekā desmit gadus runā par industriālo parku, taču pārāk liela plaša starp lielajiem plāniem un to kā vajadzētu būt." "Industriālais loģistikas parks – zaļa zāle." Attīstības plāni ir, un mārketinga stratēģija parkam ir sagatavota, bijusi vācu uzņēmumu interese. Pašvaldībai turpinās piesaistīt investīcijas infrastruktūras atbalstam.

Lielākā priekšrocība ir loģistikai, noliktavām – tostarp mazumtirdzniecības preču importam, eksportam un reeksportam. "A7 kā piekļuves dzīsla Eiropai, ostas analogs, kas saista ar Lietuvu un Poliju." Vitāli gan pietrūkst dzelzceļa savienojuma šobrīd. *Latraps* lauksaimniecības kooperatīva attīstība Elejas dzelzceļa mezglā, kas ir tuvākais salīdzinošais piemērs. Tā infrastruktūras labiekārtojums ir pašsaprotams attīstībai un īpaši nedod priekšrocības attiecībā pret Ķekavas novada līdzīgām vietām. Tomēr izšķiroši būs industriālā parka koordinators – aģentūra, kurai jāstrādā ļoti aktīvi un jāprot darboties ar vietas priekšrocības instrumentiem, iedziļinoties katra potenciālā biznesa stratēģijās, lai spētu to piedāvāt kā īpašo viņu konkurētspējas atslēgu. Tāpat vien uzņēmumi bez iepriekšējas piesaistes Bauskas novadam citādi ne nesaradīsies. Potenciāli jādomā par kvalificēta darbaspēka iespējām, jo īstermiņā tas radīs vēl lielāku svārstmigrāciju un pārvilināšanu no jau ražojošajiem uzņēmumiem. Precīza darbu aizstāšana Rīgā braucējiem var uzreiz neizdoties.

Iespējas piesaistīt uz dzīvi Bauskas novadā talantīgus, augstu novērtētus darbiniekus no Jelgavas vai Rīgas

Tādi varētu būt attālinātā darba nišu uzņēmējdarbības veidi. Taču priekšnoteikums, ka dzīve mazpilsētā vai laukos ir šāda cilvēka vērtību sistēmā augstā vietā. Tendences jau piesaista: dzīve pie dabas, klusums, miers no lielpilsētas kņadas, iespēja brīvi nopeldēties, sasniegt galvaspilsētas kultūru un notikumus pēc vajadzības. Mazpilsētas kompaktums, desmit minūtēs ikviena vieta mazpilsētā sasniedzama, intensīvāka dzīve ar kvalitatīvi pavadītu laiku. Infrastruktūra ir atslēga, īpaši ceļi, ja dzīvo kādā no pagastu īpašumiem. Piemēram, ceļš Jelgava - Brunava, caur Emburgu. Tas var būt iedvesmojoši radošo darbu veicējiem, kam ikdienā nav nepieciešama lielpilsētas infrastruktūra. Iespējams, ja uzņēmējdarbībai nav jābūt saistītai ar šo vietu, bet te ir vieta kur labi dzīvot. Varbūt kāds tūrisma projekts. Vide, kur dzīvot – jā, ieņēmumi – vismaz ar tradicionālo piedāvājumu šobrīd – nē. Stratēģiski izdevīgi, ka te var būt dzīves vieta, bet ne darba vieta. Bausku mēdz saukt par guļamvagonu. Tomēr kritiski izvērtējot – naudas daudzums, kas paliek uz rokām pēc visu nepieciešamo maksājumu veikšanas un ceļā pavadītā laika katram nopietni jāvērtē.

Jaunos perspektīvos kadrus varētu papildus dzīves vietas priekšrocībām piesaistīt atalgojums, karjeras izaugsmes iespēja. Direktora atbalsts. Darbam tiek dota lielāka rīcības brīvība. Ja vien ir labs atalgojums, tad var dzīvot jebkur. Varbūt

lauksaimnieki. Labs darbinieks ar visu ģimeni, jo skolu līmenis un izglītības līmenis vispār ir labs. Jauniešiem gan nav ko īsti darīt, bet uzņēmējiem ar ģimeni kāpēc ne. Pieredzējušus cilvēkus pārvilināt šeit būtu grūti, bet jaunos, kuri vēlas izaugsmi, pierādīt sevi, jaunos speciālistus, būtu perspektīvi. Piesaistīt tos, kuri vēlas pieredzi un izaugsmi. Cits jautājums – skolā izaugušie nākamie talanti – kā tos noturēt, piesaistīt novadam. Pašvaldībai vai uzņēmējiem varētu būt kādas mērķstipendijas atbilstošajās studiju vietās, ar nosacījumu par noteikta laika strādāšanu novada labā. Jābūt pieprasījumam, pašvaldības atbalstam – kādam atļaidēm vai dzīves vietas piedāvājumam.

“Pietrūkst izpratnes par attīstību. Varbūt šaurs redzesloks. Esmu jau piecus gadus strādājusi ar biedrībām, runājām ar komitejām, deputātiem par to cik svarīgi ir, piemēram, veidot kvalitatīvu dzīves vidi, saglabāt kultūrvēsturisku mantojumu, kas var nest ekonomisku pienesumu. Taču pamazām arī iekustas.” “Vajadzīgi labi sagatavoti jaunieši no pašu vidus (biznesa bibliotēkas iniciatīvas labais piemērs), RPIVA filiāle, spēcīgi skolēnu uzņēmumi kaut ar konkursa un konkurences motīvu. LIAA inkubatora ideja ir laba, svarīgs tomēr ir cilvēks, kuram uzticēties – aiziet un būs pretim, kas izdara. Meklē uzticamības cilvēku pašvaldībā. Reizēm dzirdēts, ka pašvaldība kā formāls, nepieejams cietoksnis. Tomēr – tā ir šķietama formāla sajūta. Kas nāk, tie iegūst. Uzņēmējdarbības cilvēkam ir svarīga neformālā uzticība.”

Uzņēmēju klubs ir slēgts pulciņš ar savu hierarhiju un tradīcijā, kas apspriež sev izdevīgas tēmas un uztur savu dzīvesveidu, kas ir labi viņiem. Tomēr būs daudzi, kuri nejutīsies tam piederīgi, *jaunie* arī nejut, kā piekļūt. Lauksaimniekiem ir savas organizācijas, sievietēm arī savas, bet uzņēmējiem pietrūkst plaša, demogrāfiska foruma, kas nebūtu tika formāls. Vēl tālāk prom no Bauskas, piemēram, jauno profesionāļu – potenciālo uzņēmēju piesaisti Mežotnei “10 km zemes ceļš uz Z no Mežotnes līdz Strēlniekiem – daudzus atbaida, kaut mobilitātes veicināšanai ar Rīgu, Bausku, Jelgavu tas būtu pat kritiski svarīgi. Mežotnes centrā trūkst sporta zāles, vai kultūras iespēju – grūti ieinteresēt.

“Diez vai potenciālie jaunie cilvēki, kuri te varētu pārvākties, redz kopsakarībās visus tos labumus, par ko mēs te paši dažādās jomās jūsmojam?” Kompakts atbalsts jaunajām ģimenēm, kas pārvācās – uz to veidota pašvaldības politika no dzīves cikla un vajadzību viedokļa un ar pozitīvu un aktīvu komunikāciju. Piemēram, bērnodārza iespējas un darba laiki, pašvaldības skolēnu brīvpusdienas, brīvā laika iespējas, sociālie pakalpojumi, aktīva sabiedriskā dzīve u.c. Tie, kas vēlas dzīvot ārpus lielpilsētas, jāorientējas uz viņu vērtībām un vajadzību niansēm. (Piemēram, ja strādā Rīgā, tad alternatīvas pedagoģijas iespējas, pagarināti darba laiki bērnodārzā, ērtākas atpūtas infrastruktūras u.c.). “Mierīga dzīve sakoptā pilsētā, cilvēki laipnāki un draudzīgāki nekā Rīgā” **“Vienu mirkli var tepat baudīt dabu – mežu, sēnes, taureņus vai tūliņ pat atkal Rundāles pili – tas iespējams īsā laikā.** “Mazāk var piedāvāt, izaugsmi, vairāk stabilitāti”, taču novads kā dzīves un darba vieta uzrunās tādas, kuri vēlas sevi ieguldīt teritorijā, kura attīstās. Vietai, protams, jāpatīk, jābūt simpātijas pret to un jābūt ambīcijām ko sasniegt. Jelgavniekiem tas arī ir – bet te būs citā mērogā – lielāka pamanāmība, cits mērogs. “Varam pievilināt ar bērniem drošu, piesātinātu dzīves vidi, kā vārdā cilvēki ļautu augt saviem bērniem – kompaktā, mazā teritorijā”. Nosacījums dzīves kvalitātei novadā – mobilitāte, ko bez auto, vai darbīgai ģimenei diviem auto grūti citādi. Bauska nav lielpilsēta un nav guļamvagns – vēsturiski bagāta, dzīvas mazpilsētas šarms. Novadu iespēja – Bauskas pilsētas uzņēmēju interese par īpašumiem gan darbam, gan dzīvošanai vai kā otro māju.

NOVADA VIESI

Tūrisma jomā Latvijā Bauskas novadam ir stabila pozīcija un kopējais novērtējums (tēla uztvere) liecina par ļoti augstu piemērotību tūrismam, novērtējot ar 8,2 punktiem no 10. Zemāk tūrisma iespējas vērtējuši viedokļu līderi, ārpusē tēls ir *tūristiskāks*, nekā novadā pašiem tas šķiet.

Pēc Bauskas novada iedzīvotāju domām iebraucēji Bauskas novadā visvairāk apbrīno pili (trīs piļu maršruts u.c.) upes un īpaši Bauskas pili pilskalnā, kopumā sakopto pilsētu, Rātsnamu, vecpilsētu, arī Mežotnes pili un Bauskā notiekošos pasākumus, īpaši Kantrī festivālu. Noteikti apbrīno arī dabas skaistumu un ainaviskumu, Bauskas alus garšu. Bauskas pilskalns, pils un upju saplūšanas vieta Ķirbaksala ir vietas zīmolveidībā vērtīgākais centrs ar pieeju vecpilsētai, kur galveno dominanti veido Rātsnams ar laukumu un slēpti no galvenajiem tūristu ceļiem paliek Luterāņu Sv.Gara baznīca. Bauskas pils ir kvalitatīvi atjaunota, aug populāritāte, taču nav atrisināta plaša atbilstoša stāvlaukuma izveide ar aicinošām norādēm, kas vēl vairāk varētu vilināt Rundāles esošo lielāko tūrisma plūsmu pietāt, pavadīt laiku Bauskā.

● veicinātāji ● noliedzēji ● pasīvi noskaņoti

Net Promoter Score (NPS) =

% veicinātāji - % noliedzēji

34,51%

Bauskas novada viesu - veicinātāju skaits viesu - noliedzēju skaitu pārsniedz par 34,51%

54.attēls. Bauskas novada pievilcība tūrismam ceļotāju vērtējumā.
Tūristu vērtējums, kuri Bausku apmeklēja 2015 un/vai 2016.gadā, n=310.

Kopējais mutvārdu reklāmas indekss, vērtējot visu Bauskas novada viesu sniegtās atbildes ir 28,95. No kopējā aptaujāto skaita (n=503) 65% Bauskas novadā bijuši šī gada laikā, vēl 15% iepriekšējo reizi novadā viesojušies 2015.gadā, bet 19% iepriekšējo reizi bijuši senāk. Tā viesu daļa, kas te bijusi senāk, vēlmi rekomendēt Bauskas novadu vērtējuši zemāk (vidēji 10,07). Taču tieši nesenākajos divos gados viesi novērtējuši Bauskas novada sakoptību un jauninājumus (Rātsnama atvēršana, Bauskas pils pakalpojumu pilnveide, pasākumi u.c.), līdz ar ko vēlme rekomendēt Bauskas novada apmeklējumu ir būtiski paaugstinājusies, apstiprinot tūrisma attīstības līdzšinējā veikuma vērtību.

No dažādu viedokļu (viesi, iedzīvotāji, uzņēmēji, viedokļu līderi, mediji) izteiktajiem vērtējumiem veidots apkopojums, nošķirot racionālos un emocionālos apsvērumus Bauskas novada pievilcībai tūrismam. Šeit līdzīgi kā iepriekšējās divās sadaļās būtu jāapzinās, ka daļa no pieminētā ir uztverams kā standarta nodrošinājums, kas pats par sevi vēl nav nekas īpašs. Konkurētspējīgās priekšrocības daudz vairāk izceļas šo identificēto vērtību salīdzinājumos ar citiem konkurējošajiem galamērķiem.

Tūrisma pievilcības racionālie apsvērumi

Kvalitatīvs ceļš, viegla un ātra piekļuve, tuvu Rīgai (taču arī Ogresi un Siguldai tas ir līdzīgi). Tomēr arī viedoklis: "Ja Rīga tik tuvu, vai vajag iebraukt Bauskā?" Lietuvas pierobeža. Upju sateces vieta, Lielupes sākums. Atjaunota un kompakta vecpilsētas centrālā daļa, Rātsnams. Bauskas pils kā centrālais objekts ar pakalpojumiem, ainavisko novietojumu. Rundāles pils tuvums un lielā turp braucošā tūristu plūsma. Mežotnes pils. Daudz veikalu centrā, lielveikali, īpaši izceļams mājražojumi un vietējo produktu veikals *Bauskas miestīņš*. Bauskas alus garša, vietējās kafejnīcas aktīvas, arī naktsmītnes labas. Profesionāls TIC. Bieži nosauktas dažādas konkrētas tūristu piesaistes, kas atbilstoši to apmeklēšanas popularitātei arī veido Bauskas tūrisma galamērķa piedāvājuma racionālo pusi. Izceļami Baltijas mēroga objekti un novads kā viens no nozīmīgākajiem eksportspējīgajiem galamērķiem valstī.

Viena pozicionējuma veidošanas stiprā puse: Bauskas pils ir vienīgā restaurēta Kurzemes un Zemgales hercogistes Ketleru dinastijas pils, kas ir unikāli. Tā pārstāv Kurzemes & Zemgales hercogisti no tās dibināšanas līdz Bironu dzimtas valdīšanai. Tas ir viens maršruts un viens stāsts, kas ideāli papildinās (Rundāle, Bauska, Jelgava). Bauskas pils, kas ir gan cietoksnis, gan rezidence. Cēsīs vai Turaidā ir tikai cietoksnis, mestra rezidences istaba Cēsīs tiek veidota. Rundālē tikai rezidence. Ja iekļauj Mežotni tuvajā lokā – Latvijas piļu arhitektūra no gotikas līdz klasicismam. "Rātsnams – ieraugot Bauskā var redzēt tornīti, dakstiņu jumtu. Objekts interesants, nozīmīgs un provocē apskatīties. 17.gs rātsnamus Baltijā grūti atrast, taču pēc būtības, kad mājai ķērās klāt, sekoju līdzī un mūri bija nekvalitatīvi, irstoši un māju vajadzēja pārbūvēt no jauna. Pateicoties 1840. gada uzmērījumam bija iespēja atjaunot tādu kāda bijusi. Darbs izdarīts labs, ar arhitekti kas cēla, Bākule, viņa piegāja lietam pārāk ar tūristu skatījumu, taču ar šo objektu viss izskatās labi. Ir Vecpilsētā ko apskatīties."

Paustas vairākas racionālas idejas, kas varētu piesaistīt esošo tranzīta plūsmu ilgāk aizkavēties Bauskas novadā: "Mums ir Rātsnams, līdzās varētu būt elektromobiļu uzlādes stacija." Jādomā par atbilstošu stāvlaukumu Rundāles pils ceļa malā pie Bauskas pils, pat Mūsas kreisajā krastā. Tūristi tikai iegūs no izcili ainaviskā skata, šķērsojot tiltu, paildzinās uzturēšanās laiks. "Lejenieki" kā izcilas personības memoriālā māja, vienlaikus Zemgales zemnieku sēta ar kvalitatīvu ainavu, jāpiesaista Zemgales zemnieku – viensētnieku interese iesaistīties vietas labiekārtošanā. Tur ir zinātība, ko sniegt atpakaļ par tradicionālo Zemgales ainavas veidošanu savas mājas apkārtnē. Iegūs arī viesi. Izmantot gudrāk divas krustojošās tūristu plūsmas (*Via Baltica* un Rundāles pils), lai vilinātu atstāt naudu, nevis tas būtu viņiem pašiem jāapzinās". "Vissliktākā vieta ir upmalas promenāde, kura nav sakārtota, tas ir pilsētas kauns un posts, bet varētu kļūt par iecienītāku pilsētas plašākai apskatei". Laba izvēle naktsmājām. Uz tik mazu teritoriju ļoti liela daudzveidība, kur kopējā plūsma ir liela, bet ļoti sadalās pa dažāda rakstura un interešu vietām. Tas ir uzņēmēju un resursu koncentrēšanas jautājums – cik daudz vēlas apgrozīt un nopelnīt, taču iespējams, vēl lielāku specializāciju. Pietrūkst vakara piedāvājuma daļas pilsētā. tas ir arī uzņēmēju

izdomas un iniciatīvas jautājums. "Saules kaujas vietas potenciāls? Varbūt lielāki kurmja rakumi, bet kāpēc tieši Likvertenu silā, vēsturniekiem vajadzēja pacensties..." Baltu vienotības dienas kopsakarībās noteikti izceļama. *Best enjoyed slowly* nacionālā zīmola lielākas popularizēšanas īpatsvars noteikti jāliek: "Tūristi tā ātri, īsi, safočē un prom. Rāmu garu te ir ļoti interesanti". Vēl ir dzīvi cilvēki, kas atceras Plūdoni – stāstu potenciāls.

Viedokļos pausti vairāki nepilnību novērojumi: *pieklībo* naktsmāju kvalitāte, kultūrvēsture, par ko jākomunicē vēl vairāk. Jāattīsta precīzāki vienas dienas piedāvājumi, jāsaista ar mājražotājiem (arī: "vairāk informācijas par mājražotājiem un viņu ekskursijām, degustācijām"). Jāuzlabo kopējā komunikācija, īpaši jāizceļ kvalitatīvākā piedāvājuma daļa, kas rada labas atsauksmes. Novērojams gidu trūkums. Lielo autobusu grupu apstāšanās un ēšanas iespēja. "Rātslaukumam apkārt ir tukšas ēkas. Ja tur atrastos radošās darbnīcas (aušana, mandeļu cepšana u.t.t.), nevis auto daļu tirdzniecība, tad būtu vēl vairāk tūristu". "Pilsētas svētki ir neizteiksmīgi (salīdzinot ar Kuldīgu, Cēsīm, Valmieru) - *humpalu* tirgus. Acīmredzot trūkst cilvēku, kam tas būtu interesējošs bizness. Vajag atrakcijas, muzikantus u.t.t." "No Lietuvas var pamācīties, kā alus darītavā ekskursiju vadīt, turklāt līdzās ierīkots restorāns alus dažādības baudīšanai". "Bauskā ir *Rimi*, kurā pat nevar kafiju iedzert, laikam vienīgais tāds visā Latvijā?". "Trūkst patiesi jautra krodziņa. Izskatās, ka pašreiz viss tiek vērsts uz un ap pili. Šobrīd upes netiek izmantotas. Varēja iekārtot vasaras peldvietas. Sakopt Ķirbaksalu. Apkalpojošais personāls ne vienmēr runā angļiski, paši tūristi sūdzas." "Ziemā maz ko darīt. Kultūras nams *pagātnisks*. Estrāde noplukusi. Rātsnams vēl par maz popularizēts."

Tūrisma pievilcības emocionālie apsvērumi

Bauska ir ļoti tīra pilsēta. Sakārtota. "Tik daudz skaistas vietas un lauku idille". "Novērtē, ka Bauskas pils ir atjaunota – tas ceļ latīņu Latvijas mērogā!" "Mēs izceļamies ar to, ka te vienmēr ir sakopty sievietes. Ja aizbrauc uz Kuldīgu, tad visi tā..., varbūt tādēļ, ka bruģis, nezina. Mums ir daudz skaistumkopšanas salonu, tradīcijas." Ja brauc ciemiņi – vienmēr ir, kurp aizvest. Pārsvarā visi ir bijuši vismaz vienu reizi mūžā Bauskā – obligātā vieta (*must see*) Latvijas apceļotāju karjerā. "Mums ir ļoti daudz zaļumu - parki, upmalas, apstādījumi, katrā brīvā laukumā ir puķu dobes". Iebraucēji Bauskā apbrīno mieru. Nav rūpniecības dūmu. Pirmā pilsēta, iebraucot Latvijā no R-Eiropas. Bauska ir Zemgales centrā. Izteikti smuka vecpilsēta (Tukumā savādāk – cits ielu plānojums), hercogs iedevis zināmas līnijas, kas kopā ar upēm veido noteiktu loģiku. Arī "*bumeristu* pilsēta". Vecpilsēta ļoti patīk (arī ārvalstniekiem, dabas estētisma un cilvēka vēstures saskaņa. Somijas kolēģiem patika labs ēdiens.

"Mums ir sava Luvra! Zemgales līdzenumu gleznainums. Zemgales sirds. Austrumzemgales galvaspilsēta. Mežotne, iespējams senākais Latvijas nosaukums kartē. Novads bagāts ar pilīm – trīs *Zemgales rozes*. Te var apbrīnot vietējo lokālpatriotismu. "Te ir piemērs, ko citi var mācīties – kā uzcelt, kā sabalansēt tūrismu." "Ja nebūtu TIC Inese – te daudzas lietas izkustinātas no sasaluma. Asa diskusija bija par ēdināšanu – laba ideja par patriotisko nedēļu. Tukšajā posmā bija kustība." "Rātslaukums citiem šķiet *kičs*, bet patīk - laukums ir liels un pievelk."

Zemgaliskās viesmīlības formulējums

Lai arī tika pausts viedoklis, ka "Latvieši ļoti grūti strādā pakalpojumu sfērā. Viņam grūti būt laipnam. Vai nu uzmācīgi laipns vai – es te tikai, pagaidām" tomēr

centienos attīstīt tūrisma galamērķi bez patiesas viesmīlības izpratnes nav iespējams. **“Mērena viesmīlība jeb kvalitāte atturībā”** varētu nodēvēt viesu vērtējumu zemgaliskās viesmīlības galvenajās raksturiezīmēs, kas brīžiem ir ļoti pretrunīga (ir laipni, bet nav smaidīgi; mīlīgi cilvēki, bet apkalpošana vāja; pakalpojumu sniedzēji ir viesmīlīgi, taču ne sabiedrība kopumā), atkarībā no viesu pieredzes. Lai arī ir pāris praktiskas iezīmes, ko daži viesi uzsver: “garšīgi un sātīgi ēdieni”, “tipiski ēst ļoti lielas porcijas” vai “glāze piena”, tomēr dominējošais vairums, kas izpaudās vairāk par viesmīlības komentāriem (neizvērstajās versijās ap 20 viesiem uzskatīja, ka baušķenieki ir viesmīlīgi, bet līdzīgs skaits apgalvoja pretējo, piebilstot gan par atturīgumu, noslēgtību “Viesmīlību nevar izcelt, tieši pretēji”, “nav viegli uzrunājami, nevar teikt, ka visi viesmīlīgi”, “cilvēki tādi smagāki, ne vienmēr ir viesmīlīgi” u.c.).

Apkalpošanā iesaistītajiem piedēvē gan **pozitīvas**: nesamāksloti viesmīlīgi, bez pārspīlētības, visu var sarunāt, uz kvalitāti vērsti. Laba apkalpošana. Attieksme stingri vērtēt savu darbu. Patiesi pozitīva, ieinteresēta attieksme (tas pats gan komentēts arī pretēji)

Gan **negatīvas** vai ar viesmīlību grūti savienojamas īpašības: dažkārt augstprātīgi, atturīgi, attieksmē citādāki. Cilvēki ir laipni, bet nav smaidīgi, konservatīvi, uz sevi vērsti, uz jokiem *nepavelkas*. Klusāki un noslēgtāki par citiem. Pret savējiem izturas kā pret savējiem, svešus nelaiž klāt, neatveras. Nejūt patiesu ieinteresētību. “Svešinieks netiek sagaidīts atplestām rokām – bet nebūs taču tikai viesi no savējo vidus!”. Ilgi jāgaida, līdz viesmīlība sāk izpausties.

Viesmīlību arī raksturo pretrunīgi: “ne tā kā latgaļiem, bet savas viesmīlības iezīmes ir”, “viesmīlība ir manāma, taču tas tādēļ lai klienti atgrieztos”, “apkalpošanā mēģina būt viesmīlīgi”, “apkalpo laipni, bet tā jau visi cenšas, ne tikai Bauskā”, “mērena viesmīlība”, “Mīlīgi cilvēki, bet apkalpošana šur tur pieklibo”, “Draudzīgi, ja esi atklāts”. Neuzspēlēti patiesa viesmīlība. Varbūt sākumā tā šķiet atturīga. Trūkst labu un stilīgu restorānu, tikai novecojuši standarta neveselīgi ēdieni “gaļa + kartupeļi”. “Samērā jau līdzīgi visur Latvija, ja ko vajag tad kļūst viesmīlīgi”. “Sezonas laikā pakalpojumu sniedzēji nedaudz saguruši, bet tā ir arī citur.” “Viesmīlība? Ne tik liela kā Latgalē, bet ciešamāk par Kurzemi”. “viesmīlības pazīmes ir manāmas”. “Nav tik smalki kā Rīgā”. “Drīzāk atšķiras laucinieki no pilsētniekiem, pilsētā steidzīgāki, laukos mierīgāki, viesmīlīgāki – tā arī citur” vai arī “lauku novados cilvēki ir labāk audzināti”. Citi norāda, ka “pietrūkst tieši Bauskas vai Zemgales akcentu” – ne ar ko neatšķiras.

Īpašie viesmīlības akcenti. Lai arī viesmīlībai Zemgalē vairāki viesi uzreiz “ierāda otro vietu aiz Latgales” (“Trūkst akcenta kā Latgalei un Kurzemei”. “Viesmīlība ir Zemgales iezīme, tomēr Latgalē tas ir vairāk pamanāms.” “(..) līdz Latgalei ir kur augt”), vai kāds apgalvo, ka tā līdzinās kurzemnieku viesmīlībai, tomēr vairāki uzsver arī dažas specifiskas raksturiezīmes: savs tautastērps, zemgaliešu tautasdziesmas, tīra latviešu valoda, atsevišķas valodas (dialekta) iezīmes vai lietuviešu valodas klātbūtne, līdzenums un pamatīgums

Daži citi kopējie akcenti, ko cilvēki, kas nav vietējie, apbrīno Bauskas novadā

Mūzikas skolas bērnu sniegumi, unikāli izvietotā estrāde ar dabiskajām dekorācijām, īpašo tēlnieka Ģirta Burvja rokkrakstu Plūdoņa pieminēklī, Bauskas florbolistu panākumus. “Jums jau viss ir”, “Pilsēta ar pašcieņu”, Pašpietiekama pilsēta, Daudz cilvēku ar augstu motivāciju – daudz ar 3-zvaigžņu ordeņiem. Piemēram, delegācija no Gruzijas sadraudzības pilsētas brīnās par tīrību un kārtību, attieksmi pret vidi. NVS valstu delegācijām joprojām šķietam daudz rietumnieciskāki domāšanā,

vides izpausmēs, ar attīstības izrāvienu. Arī atzīst, ka ir sakoptība, lai gan vairāk visur sevi pozicionē pilsēta - pagasti netiek tik ļoti iesaistīti. Apbrīno Rātsnama atdzimšanu. Ķirbaksalas izcilo piemērotību telšu pilsētiņai festivāla laikā. Apbrīno cilvēku izdomu. Apbrīno, ka no pilsdrupām ir kārtīgi atjaunota un saturīga pils. Dažādību un lielos kontrastus (esi vecpilsētā un pēc 3 minūtēm jau laukos). Apbrīno, ko visu tik var nopirkt Bauskas tirgū. Dārzkopības tradīcijas. Kolēģi no Lietuvas – pārsteigti, ka var paēst ātri un labi.

7. Galvenie secinājumi un priekšlikumi Bauskas novada zīmola iespējamai attīstības tematikai

1. Bauskas novada zīmolvedības **galvenie uzdevumi** ir:

- 1) atbildēt, kas ir Bauska, kas ir Bauskas novads un kas ir to veidojošā sabiedrība;
- 2) stiprināt vietējās kopienas identitāti, emocionālu pieķeršanos savai dzīves un darba vai atpūtas vietai, pilsētai un novadam;
- 3) radīt apbrīna raksturu Bauskas pilsētai un novada vietām, lai arī citi vēlētos tās apmeklēt, pieredzēt;
- 4) palīdzēt piesaistīt nozīmīgus resursus novada attīstībai un sasniegt ilgtermiņa attīstības mērķus, veidojot vienotu un caur dažādajām struktūrvienībām integrētu zīmolvedības saziņas rokrakstu;
- 5) veicināt novadā ražoto preču un pakalpojumu eksportu, pieprasījumu ārpus novada;
- 6) piesaistīt novadam talantīgus, augsti kvalificētus cilvēkus;
- 7) kopt ilgtermiņa attiecības ar bijušajiem baušļeniekiem, novadam lojāliem iedzīvotājiem, citustarpā sniedzot idejas par instrumentiem, kā palīdzēt novada attīstībai “no malas”;

Bauskas novada pašvaldības Sabiedrisko attiecību nodaļa ir galvenā koordinējošā struktūrvienība, kas darbojas ciešā mijiedarbībā ar novada pašvaldības pārējām iesaistītajām pusēm. Pašvaldības iekšpusē jo īpaši ar pašvaldības vadību un deputātiem, Attīstības un plānošanas nodaļas speciālistiem, Bauskas Tūrisma informācijas centru, publisko pasākumu (kultūras, sporta u.c.) organizētājiem u.c.

Uzdevumu izpildei nākamais solis ir šo pētījuma daļu pārveidot uz iesaistīto pušu saskaņotu stratēģiju (īstenojams ar iekšējiem resursiem, iespējams, pieaicinot vienu moderatoru kā ārpalpojumu), kur galvenie uzdevumi ir vienoties par prioritārajām mērķauditorijām (pētījumā ir izteikts priekšlikums) un ilgtermiņa attīstības mērķiem pakārtoti izvirzīt izmērāmus zīmolvedības mērķus, kas tiek pastiprināti ar konkrētām aktivitātēm, tostarp saistīts ar novada budžeta prioritātēm.

Nākamajā solī jādod precīzi formulēts darba uzdevums radošai tirgvedības, grafiskā dizaina aģentūrai, kas var ieviest novada un pilsētas vienotas vizuālās identitātes pamata stilu, attīstīt vēstījumu gatavi noformulētu stāstu formātā jau uz precīzi noteiktām mērķauditorijām u.c.

2. Līdzšinējais tēls, kā Bausku un novadu uztver ārpus novada citi Latvijas iedzīvotāji ir atšķirīgs no tā, kā to uztver vietējā sabiedrība. Galvenās atšķirības veido senā teiciena “par kauslīgumu” piesaukšana starp vietējiem daudz biežāk, nekā to apzinās citi. Vienlaikus Bauskas novada viesi pamanījuši pozitīvās pārmaiņas ar pilsētas sakoptību, arī liela daļa joprojām uztver Rundāles pili kā

Bauskas novadam piederīgu (pēc iepriekšējā administratīvi teritoriālā dalījuma pēctecīguma).

Ar zīmolvedības prasmīgu pielietojumu pakāpeniski jāsamazina arī atšķirība starp tēla asociācijām un zīmola satura kvalitāti, ko veido vieta un vietējā sabiedrība ar tai tipiskajām raksturiezīmēm, atšķirīgumu.

3. Veidojot novada un pilsētas zīmolvedības saziņu, prasmīgi **jānošķir** tā daļa, kas attiecas uz **standartu kā pašsaprotamu** iezīmi, lai pilsēta sauktos par pilsētu vai novads par novadu. Piemēram, noasfaltēta iela pilsētā vai līdzens lauku ceļš, tīrs ūdens ir pašsaprotamas lietas, ar ko nevar iegūt ilgtermiņa konkurētspējīgās priekšrocības. Jebkuras pozitīvas ikdienas pārmaiņas tiek atainotas vietējos medijos, tas jāpastiprina ar zīmolvedības ilgtermiņa vēstījumu.

Pētījumā atklātās racionālās un emocionālās priekšrocības jāizmanto turpmākai saziņai, apvienoti ar ilgtermiņa attīstības mērķi. Nav tik liela nozīme konkrētajam zīmola attēlam – logo vai reprezentējošam sauklim. Viegļāk ir veidot plašāku atpazīstamību ar pilsētu, pagastiem esot cieši saistītiem ar to. Tomēr arī esošajā risinājumā daudz vairāk jāpiepilda saturs – ko raksturvārds “satiekas” nozīmē uzņēmējiem, viesiem, vietējiem vai potenciālajiem iedzīvotājiem? Kādas vērtības pārstāv grafiskajā identitātē ietvertā pils – ne tikai vēsturiski, bet projicētā veidā uz nākotni. Kāds ir šī zīmola apsolījums. Pētījumā ir fiksētas vērtības, kas palīdz noformulēt šo raksturu un īpašo pozicionējumu. Mērķgrupām tas arī var atšķirties, nemeklējot vienu universālu, ko var atrisināt ar vienotu elementu savstarpēju saskaņu.

4. Galvenais **vēstījums** par Bauskas novadu veidojas no prioritārajām mērķgrupām **definētajiem labumiem** par dzīvošanu, strādāšanu, viesošanos, ikdienas braukšanu uz Bausku no tuvākajiem novadiem u.c. Tas izceļ ilgtermiņa stratēģijā noteiktos mērķus, nākotnes redzējumu un vienlaikus ir gan racionāls, gan emocionāls. Par **pilsētu, ciemu un novadu kā par cilvēcisku personību, kuru var iemīlēt, kurai var pieķerties**, ar kuru lepoties, ko aprīnot no malas, kuras nākotnes izaugsmei ir vēlme veltīt personisko iniciatīvu un resursus. To pastiprina un izceļ vietas raksturīgās iezīmes, simboli, vēsturiski nozīmīgi notikumi un sabiedrības attīstība, kas to atšķir no citiem novadiem.

Līdz šim par virsvērtību uzskatāmie un pētījumā noskaidrotie racionālie un emocionālie labumi plašākā saziņā drīzāk ir nejauši, vai fragmentāri. Pozicionējuma stiprās puses ietver raksturvārdus, kas lietojami kopā ar ziņām par kādu noteiktu attīstības sasniegumu. Tas palīdz argumentēt arī īstermiņa neērtības, skaidrot nepopulārākus lēmumus, kuri ir vērsti uz ilgtermiņa attīstību. Palīdz balstīties uz pagātnes vērtībām un sasniegumiem, vienlaikus sasaistīt tos ar nākotnes attīstības centieniem. Pētījumā ietverti daudzi respondentu radītie citāti, kas precīzi noraksturo pilsētu, novadu, vietējo

sabiedrību. Ar novada zīmolvedību nav jārada neesoša satura iespaids, vēstījums nav propaganda. Tāpēc arī nav jāuzsver, ka pašvaldības lēmēji un administrācija ir darbojušies bez kļūdām, perfekta visos lēmumos par novada attīstību. Taču "ko mīlēt" ir vairāk.

5. Vizuālo pievilcību izceļ **ainavas kvalitāte** un **Bauskas pilsētvides dizaina** akcenti. Tie palīdz pozicionēt pilsētu un novadu kā īpašu starp citām konkurējošām vietām, kāpina vietas kopējo pievilcību un ir saskaņota ar vienotu vizuālās identitātes stilu, to ietverošajiem elementiem, veidojot atpazīstamību un identitātes ziņā saskaņotu zīmolvedības pamatni.

Pētījumā identificētas simboliskās vietas un to savstarpējā hierarhija – kuras ir nozīmīgākas gan pilsētā, gan novadā ārpus Bauskas. Lemjot par attīstības prioritātēm, šīm vietām jāpiešķir īpaša nozīme, jo tās rada vietas īpašo raksturu, ir augsti novērtētas vietējo iedzīvotāju vidū. Īpaši akcenti veltāmi upju satekas vietai Ķirbaksalā, kur ar labiekārtotu infrastruktūru jāpiešķir lielāka simboliskā nozīme ar kādu mākslinieciski augstvērtīgu pilsētvides objektu. Tas, iespējams, var saistīties ar Bauskas vēsturiskās nozīmes mantinieci senākajam Latvijas teritorijā pieminētajam vārdam "Mežotne", izcelt zemgaļu nozīmi latviešu nācijas veidošanā, zemgaļu rakstura kvalitātes šodien u.c. Lielāks akcents piešķirams upju ainavas kvalitātei, tīras vides aspektiem un ūdensmalu piekļuvei – Upmalas promenādei, kas ir Bauskas stiprā puse. Upe ir nevis šķērslis, bet vienotājs un pievilcīguma elements. Bauskas novads varētu kļūt par pirmo novadu Latvijā, kur nav sastopamas graustu ēkas (normatīvajos aktos – vidi degradējošs objekts). Tās jau šobrīd ir salīdzinoši mazāk, nekā citos novados – īpaši lauku apvidos, kas ir sakoptāki. Kampanja par graustu likvidēšanu var kļūt par kvalitatīvas dzīves vides rituālo darbību, ko izvirzīt kā prioritāti.

Lielupes sākuma punktā tiek veidots senās Upmales, zemgaliešus vienojošs un īpašās vērtības izceļošs mākslinieciski kvalitatīvs vides objekts kā stāsts par tautas tūkstošgadi. Koblenčas pilsētas "Deutsche Ecke" līdzinieks. Upes simboliskā nozīme ir auglības devēja. Pozitīvā nozīmē tas ir mūžīgās atjaunotnes simbols. Sava plūduma dēļ tā ir arī nepatstāvības zīme. Kristietībā, jūdaismā un indiešu reliģijās ir priekšstats par četrām paradīzes upēm. Trīs ir tuvu pilnībai – ceturtā ir cilvēku radošuma plūsma, kas var veidot pārticību, pilnību savienojumā starp dabu un cilvēku. Jauni notikumi, kas iesākas šeit, iedzīvotāju iniciatīva, tradīcijas, valstiskais piensums, ko Bauska devusi Latvijai. Trīs upes kā trīs Baltijas valstu nozīmīgu vizīšu tikšanās vieta. Lielupes sākums – sākums kam "lielam".

6. Bauskas novada dažādo ciemu, viensētu vai pilsētas **iedzīvotāju identitāte** ir saistīta ar pašsaglabāšanās tieksmi un īpašu zīmju sistēmu, nozīmes rašanos un informācijas nodošanu. Galvenie vietējo kopienu **reprezentējošie simboli**, kas padziļināti atklāti pētījumā, ietver:
 - 1) personas – izcilas personības, kā novada un pilsētas vēstnešus;
 - 2) priekšmetiskus simbolus – karogi, ģerboņi, emblēmas, zīmogi, svētvietas, simboliskas vietas;
 - 3) noteiktas rituālās darbības.

Bauskas novadam ir daudz gan vēsturiski, gan mūsdienās atpazīstamu izcilu personību, kas vienlaikus kalpo, kā novada vēstnieki plašākā sabiedrībā. Šis potenciāls pilnībā nav izmantots un būtu iespējams panākt vēl lielāku rezonansi. Priekšmetiskie simboli ir vēsturiski veidojušies un nostiprinājušies, daži radīti no jauna. Tomēr bez simboliskās pievilcības, formas un izskata tiem jāpiešķir nozīme, kas ietver attīstībai nozīmīgas un Bauskai piemītošas vērtības. Piemēram, ja tiek iesaistīts lauvas ģerbonis, kas savā ziņā ir

unikāls un pelnījis vairāk tikt izcelts, tad ne tik daudz vērts skaidrot nianses, ka te lauva ir pilnā augumā, bet Limbažu ģerbonī ietverta vien galva, bet vairāk meklēt saturiskā stāsta nostiprinājumu – ko lauva kā simbols vēstī par iedzīvotājiem, ko par uzņēmējiem, cik viesmīlīgs pret viesiem. Kādus noteiktus elementus iespējams izmantot vien noteiktās mērķauditorijās, ko apvieno vienota vizuālā identitāte un saskaņīga līdzaspastāvēšana ar pārējiem grafiskajiem elementiem. Cietoksnis nav vienīgais simbols, kas precīzi veidos saziņu par uzņēmējdarbības vidi.

Attiecībā uz rituālajām darbībām, kaut arī nelielā mērogā gan vietējie, gan viesi spēja nosaukt, kas būtu darāms, lai ātrāk sajostos kā baušķenieks, te ir iespēja radoši attīstīt arī jaunas kampaņas vai atjaunināt, iedibināt jaunas tradīcijas. Te var tikt piemērota pārzīmološana vienam no atpazīstamākajiem publiskajiem zīmolphasākumiem. Bauskas Kantrī festivāls varētu neuztvert tikai kā šī žanra mūzikas svētkus. “Kantrī” kā jaunie Latvijas lauki, apvienojumā ar rietumnieciskajām vērtībām un zemgaļu raksturu varētu saturiski daudz izteiksmīgāk prezentēt novadu. Ietvert novadam svarīgus akcentus, pārstāvēt ideju par lauku sakoptību, saimnieciskumu u.c. Zemkopji jau vismaz tūkstoti gadu. Saimniekošanas prasmju pēctecīgums. Vienlaikus lauku inovācija, atšķirīgais dzīves veids, kas nav uz nostalgiju un “Straumēniem” vērsts – skatās uz post-modernām pieejām (tas pats ar “Bauskas smeķi” un citām publiskajām aktivitātēm, kur vēstījumā jāietver vēstījums arī jaunajai paaudzei, kurus saista citi ar nākotni saistīti impulsi, ne tik liela orientēšanās uz pagātnes mantojumu). Pašvaldībai būtu svarīgi izvirzīt pārstāvamās vērtības. Zīmola ziņā tad šim pasākumam ir daudz lielāks potenciāls nekā jaunveidotajam līdzīga stila pasākumam Ogrē. Tas pats ar citām publiskajām aktivitātēm – putras svētkiem, kas simbolizē maizes klēti, pārticību, ražu u.c. Precīzi veidotam saturam ir unikālas pozicionējuma iespējas. Lielie publiskie zīmolphasākumi ir viens no jaudīgākajiem instrumentiem, lai veidotu plašāku saziņu par novadu.

7. Bauska ir **12 senākā** starp pārējām 76 Latvijas pilsētām, kurai pilsētas tiesības piešķirtas Kurzemes un Zemgales hercogistes pastāvēšanas laikā. Vairāk nekā 400 gadu diženums ir pamats tradīcijām, ilgtspējīgai pastāvēšanai un stabilai nākotnei. Tomēr novada zīmolvedībā līdz šim par maz tiek izmantoti zemgaļu identitātes elementi, īpaši senais Mežotnes vārds un Upmales valstiskā veidojuma pēctecīgums.

Zīmolvedībā vēsture ir privilēģija, kas ļauj pamatot pastāvēšanu ilgtermiņā, piepildīt saturu ar vērtīgiem, seniem stāstiem. Ja pilsēta ir pastāvējusi 400 gadus, tad tā turpinās pastāvēt nākamajos četrsimts. Lai tam noticētu, priekšplānā svarīgs spēcīgs redzējums, kas esošajos attīstības dokumentos ir tikai formāli pamatots.

Vienlaikus nav jāpieķeras arī pilsētas dibināšanas faktam kā nozīmīgākajam. Latvijas simtgades kontekstā iespēja daudz skaļāk runāt par Zemgales tūkstošgadi, vērtībām un devumu nācijas, valstiskuma veidošanai. Zemgaļu svētku svinēšana ir vēl viena potenciāla iespēja, kas veidojama sadarbībā ar Rundāles novadu un partnerībā ar Tērvetes novadu, kur jau norisinās šādi svētki. Bauskas novadam ir vēsturiski pamatota pretenzija uz zemgaļu vārdu, ko vērts uzturēt skaļāk.

Jebkuru vēstures stāstu interpretāciju un iesaisti zīmolvedībā nepieciešams saskaņot ar vēsturnieku komentāru par pieņemto faktoloģisko materiālu, lai neveidotu “pseido-stāstus”.

8. Līdzšinējā Bauskas novada **pašvaldības publiskā saziņa medijos** visvairāk izpauzies novadā iekšēji pamatā par pašvaldības autonomo funkciju izpildi. Reģionālā, nacionālā vai starptautiskā mērogā nav izsekojams regulārs un mērķtiecīgas saziņas rokraksts. Publicitāti veidojušas neregulāras ziņas, kurās

Bauska piesaukta kā piemērs vai arī publicitāti raisījuši lielāka rakstura notikumi, problemātika sabiedrībā. Lielākā daļa publikāciju ir neitrāla rakstura.

No zīmola virzīšanas procesa notiekošās publiskās aktivitātes jāaskaņo starp daudzajām struktūrvienībām, iespējami maz paļaujoties vien uz attiecīgo iesaistīto pušu entuziasmu un izpratni. Sabiedrisko attiecību nodaļas pārziņā ir ieviest iekšējās un ārējās komunikācijas vadlīnijas, zināmā mērā centralizēt uz ārpusi vērsto ziņu saskaņošanu, ko pieprasa zīmolvedība, lai iegūtu mērķtiecīgi integrētu tīklveida komunikāciju uz galvenajām mērķgrupām, nevis atsevišķas fragmentētas ziņas.

Piemēram, veidotais zīmola ziņas nesējs – video “Bauska – novads, kur satiekas” <https://vimeo.com/185914242> ietver vairākas atšķirīgās raksturiezīmes, taču nav precīzi fokusēts uz galvenajām mērķgrupām. Universālu vēstījumu visiem izveidot ir grūtāk, kā viesiem, iedzīvotājiem vai uzņēmējiem adresētu, kas ir viens otru papildinoši.

9. Pēc **teritorijas attīstības indeksa** Bauskas novads ir zaudējis desmit pozīcijas piecu gadu laikā, atkāpjoties no 30.vietas 2010.gadā uz 40.vietu starp citām pašvaldībām, kas to būtiski attālina no sasniedzamā mērķa – 22.vietas. Novadam priekšā pēc teritorijas galvenajiem (8) attīstības rādītājiem ir visi par konkurējošajiem novadiem uzskatāmie – Pierīgas novadi, arī novadi ap lielajām pilsētām u.c.

Attīstības prioritātēs būtiski izprast un iekļaut, censties mērķtiecīgi panākt šo galveno faktoru⁵⁴ pozitīvas izmaiņas:

- *iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju (šim rādītājam ir lielākā ietekme);*
- *bezdarba līmenis;*
- *iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz vienu iedzīvotāju;*
- *nefinansu investīcijas uz vienu iedzīvotāju;*
- *demogrāfiskās slodzes līmenis (bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju skaits pret darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaitu);*
- *individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem*
- *pastāvīgo iedzīvotāju blīvums (cilvēku skaits uz vienu kvadrātkilometru);*
- *pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā.*

Arī zīmolvedības stratēģijas ieviešanai izvirzāmi noteikti izmērāmi rezultatīvie rādītāji, kam jābūt piesaistītiem šiem astoņiem attīstības faktoriem. Jāpieņem, ka zīmolvedības rezultāti nav gaidāmi ar tūlītēju atdevi, bet uz to jāfokusējas ilgtermiņā. Īpaši, kamēr liela daļa pašvaldību to neuztver par būtisku, tikai ar precīzas zīmolvedības centieniem ir iespējams panākt nozīmīgu papildinājumu attīstības virzīšanai.

10. Uzņēmējdarbības attīstībā salīdzinot ar **konkurējošiem novadiem** dominē ārējo faktoru noteiktās attīstības tendences, tomēr nevienam no novadiem pēdējo trīs gadu laikā, izmantojot iekšējos resursus, nav izdevies panākt būtisku “izrāvienu” kādā no galvenajiem salīdzināmajiem rādītājiem. Novadā lielākais darba vietu skaits ir sabiedriskajā sektorā, pēc kura seko vispārējais valdības sektors un tikai tad privātais sektors kā mazāk nozīmīgs, kas ir lielāka atšķirība no citiem reģionālās nozīmes centriem.

Ar uzņēmējiem jāveido daudz aktīvāks dialogs. Pētījums norādīja uz līdzšinējām problemātiskajām pusēm. Mērķgrupas ir jānosšķir gan starp lielākajiem darba devējiem, mazajiem uzņēmējiem, konkurētspējīgākajiem pakalpojumiem, kuri ir pieprasīti arī ārpus novada. Īpaši jāidentificē tā uzņēmēju grupa, kura jau šobrīd maksā augstākas

⁵⁴ <http://m.likumi.lv/doc.php?id=211208>

algas, kas ir virs vidējā algas līmeņa valstī. Kopumā jāpanāk lielākā privātās uzņēmējdarbības aktivitāte. Vairāki instrumenti pašvaldības pusē jau ir iedarbināti, bet var pastiprināt vairāk. Vērts pārskatīt pašvaldības nodevas, iespējams, atceļot kādu uzņēmējdarbības attīstību atbalstošu. Iespēja pastiprināt citas iniciatīvas (mazie granti, palīdzība starptautiskās mobilitātes atbalstam uzņēmumu darbiniekiem, stiprināt trūkstošo kapacitāti projektu sagatavošanai u.c.)

11. Visos salīdzinātajos reģionālās nozīmes centros ir ļoti **mazaktīvs mājokļu īres tirgus**, īpaši jaunu kvalificētu ģimeņu pieprasītākajā sektorā – labiekārtoti divistabu dzīvokļi, kas rada ierobežojumus vietas tālākai izaugsmei. Jaunu kvalitatīvu mājokļu tirgus attīstība ir resursu ietilpīga un citustarpā atkarīga arī no valstī īstenotās politikas reģionālās nozīmes centru dzīvojamā fonda attīstīšanai.

Pieaugošas lietderīgi plānotas investīcijas nekustamā īpašuma un būvniecības nozarē ilgtermiņā nodrošinātu pamatā gan Bauskas pilsētas un tuvāko apkaimju stabilāku sociāli ekonomisko attīstību. Novadam līdzās kvalitatīvai dzīves videi jāpozicionē arī kvalitatīvas mobilitātes iespējas Jelgavas, Jēkabpils, Lietuvas virzienā. Bauska kā darba vide. Vienoti ar ainavas kvalitāti un kultūras mantojuma izcilību veidojas priekšrocības attiecībā pret tipiskajiem “guļamrajoniem”. Mēs ne tikai guļam rajonā! Jāstiprina vietējās kopienas saiknes, sabiedrības sadarbība un socializēšanās (pagalmu svētki kā izcils piemērs). Mazpilsētas stiprā puse, kur cits citu ne vien pazīst, bet arī palīdz. Vienlaikus jākāpina internacionalizācija, humānisms, tolerance, lai vietējās kopienas, īpaši novada ciemos pieņem svešos, tai skaitā pilsētniekus, rīdžiniekus, kas arī ir garants vietas izaugsmei. Jākāpina “misionāru” skaits, kas ir gatavi pārcelties un investēt savus līdzekļus noteiktu simbolisko vietu, kultūras mantojuma vērtību uzturēšanā un atjaunošanā vai vēl kāda nesakopta īpašuma apdzīvošanā. Zemgales līdzenajos ceļos tavs auto ikdienā piedzīvos lielāku noskrējienu.

12. Bauskas **novada pievilcība** galvenajām mērķgrupām vērtējama kā laba. Sabiedrības vērtējumā Bauskas novadam ir izteikta pievilcība viesu – ceļotāju piesaistei (8,2 punkti no 10), laba pozīcija attiecībā uz novada pievilcību dzīvošanai (7,49 punkti no 10), taču salīdzinoši zemāki rādītāji par pievilcību uzņēmējdarbībai (6,80 punkti no 10). Pētījumā analizēts detalizētāks dalījums par pievilcību ietekmējošajiem racionālajiem un emocionālajiem faktoriem, kas izmantojamas kā konkurētspējīgās priekšrocības, iesaistāmas zīmolvedības vēstījuma formulēšanai.

Zīmola attīstības koncepcija veidojama atbilstoši identificētajām novada vērtībām, mērķauditoriju vajadzībām un atbalstam, saistot to ar emocionālu pieķeršanos savai dzīves un darbībai.

Bauskas novads ir Rīgas ietekmes areālā, tuvu robežai un rietumiem, ar sakoptiem laukiem, bagātām kultūras mantojuma vērtībām. Bauskas novada zīmola iespējamā attīstības tematika akcentēta iepriekšējos secinājumos un priekšlikumos. Zīmola stāsts un tā kodols veidojas no identificētajām stiprajām pusēm. Komunikācijas stils jāmaina – gan toņa ziņā (nedaudz draiskāks un personīgāks, ne tik oficiāls kā bieži (atkarībā no ziņas)), gan izpausmē – vairāk ar aktīvu iedzīvotāju iesaisti, ne tikai vienvirziena preses relizēm – ar integrētu saziņas pieeju, sniedzot pastiprinājumu kopējā zīmola spēkam.

Vienā dienā – vari makšķerēt, būt dabā, vērot taureņus, sēņot vai doties tīrā vidē skriet ar suni, jau vakarā būt turpat Rundāles pils kultūras pasākumā. Mazpilsētas dzīves kvalitātes vērtības, stabilitāte – ko nodrošina kompakts, kvalitatīvu pakalpojumu piekļuve un labas mobilitātes iespējas ar apkārtējiem lielajiem centriem, privilēģija

dzīvot un strādāt izcila kultūras mantojuma tiešā tuvumā. Izcila vieta, kur augt un pilnveidoties ģimenēm ar bērniem. Vides tīrība (t.sk. ar lauksaimniecības minerālmēsli iekļūšanu upēs) ilgtermiņā ir nozīmīga vērtība atklātai sarunai par dzīves vides kvalitāti, kas veido vienu no konkurētspējīgajām priekšrocībām.

Piemērotākā vieta Baltijas mēroga starptautiskiem pasākumiem – neitrālā zona, vidus punkts, kur satikties, lai nav Rīgai no spēka pozīcijām jāuzņem kaimiņu valstu delegācijas. Ārlietu ministrijas prestižā rezidence. Rundāle inaugūrē prezidentus, Bauskā uzņem ministrus. Bauskas novads kā Latvijas vizītkarte iebraucot no R-Eiropas, vienlaikus arī tuvums pašiem sasniegt brīvdienas Polijas kalnos par stundu ātrāk kā rīdziniekiem u.c.

Tūrismā vēl vairāk integrēt Latvijas zīmola “Best enjoyed slowly” koncepciju, kas mudina uz ilgāka kvalitatīva laika pavadīšanu Bauskā. Rāmu garu te ir ļoti interesanti. Mērena viesmīlība jeb kvalitāte atturībā, ko varētu attiecināt uz viesu vērtējumu zemgaliskās viesmīlības galvenajās raksturiezīmēs. Vienlaikus pils rada tēlu par kvalitatīvu pakalpojumu, kas tāds arī jāuztur. Arī tūrisma saziņā vēl vairāk ar vieglumu un dzīves svinēšanu, kādu rotaļīgu kampaņu, ne tikai ar tādu pienākuma apziņu “mums jāceļo”. Vēl daudz ciešāka mijiedarbība starp vietējo kopienu un viesiem, lai paši vietējie zina vēl vairāk par vecpilsētu, senajiem notikumiem, izcilajām vietām, lai ar to lepotos, vēlētos turp vest savus viesus. Citādi tūristi apbrīno vairāk.